

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงแนวทางการประเมินในประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการและการประเมินโครงการ

2.4 สภาพบริบททั่วไปของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

2.5 โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎ กระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

เพื่อนำเสนอประเด็นข้อจำกัดทางการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินโครงการนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติการสร้าง จิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญ อกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม สำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิต ได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ หรือในระบบส่วนใหญ่จัดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะด้านที่ตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ปลูกฝังทักษะ ความรู้ และค่านิยมแก่ผู้เรียน โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็ไม่ใช่เป็นช่องทางเดียวในโลกที่พัฒนาการ ด้านสื่อและเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาสามารถทำได้หลากหลาย เพื่อสอดคล้อง รับผิดชอบต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะแต่ละกลุ่ม เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การจัดการ ศึกษาในครัวเรือนการจัดการศึกษาโดยชุมชน การศึกษาทางไกลผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

การจัดการศึกษาในภาพรวมเป็นเรื่องที่สังคม และผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกระดับ ต้องร่วมมือกันเพื่อให้เกิดขึ้นได้ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2.1.1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2.1.1.1 จุดมุ่งหมาย ความหมาย ความจำเป็น และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ การจัดการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกประเทศต้องดำเนินการ เพื่อยกระดับคุณภาพประชากรและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระหว่างประเทศ

1) จุดมุ่งหมายของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

มาตรา ดังกล่าว มุ่งหวังให้คนไทยมีชีวิตที่สมบูรณ์และสังคมไทยที่ดียิ่งขึ้นคือมีชีวิตที่ดีเก่งและมีความสุขเป็นสังคมที่ดีงาม มีคุณภาพสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้รวมทั้งสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังนั้นคำว่า “คนดี” จึงหมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงามมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัยประหยัดมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิตรักประเทศรักชาติมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่นมีความเสียสละรักษาสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนคนที่เก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิตโดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้านหรือความสามารถพิเศษเฉพาะทางเช่นทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์มีความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถทางภาษาศิลปะดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำควบคุมตนเองได้ เป็นต้นเป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ทันโลกทันเทคโนโลยีสามารถใช้สติและปัญญา ในการเผชิญและพิชิตปัญหาพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและทำประโยชน์ให้เกิดแก่ ตนสังคมและประเทศชาติได้และคนมีความสุข คือคนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจเป็นคนร่าเริงแจ่มใสร่างกายแข็งแรงจิตใจเข้มแข็งมีมนุษยสัมพันธ์มีความรักต่อทุกสรรพสิ่งมีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการสามารถเรียนรู้รู้ความจริงบรรลุความดีความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2545, และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 6-7)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2575 มีจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560–2579: ฉ)

2) ความหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ที่แตกต่างกันไปเนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่าง ๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วยทั้งนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่วนผลลัพธ์หรือผลสะท้อนสุดท้าย คือ การมีพลเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545: 3)

3) ความจำเป็นในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้นั้นไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะยอมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้ว การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้เพราะการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมทำทนายต่อการจัดการศึกษา เพราะได้เปิดโอกาสและให้ช่องทาง

การเรียนรู้แก่บุคคลจำนวนมาก โดยให้รับรู้มากขึ้นและมีเส้นขีดคั่นด้านระยะทางน้อยลงกว่าเดิมมาก การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมาก ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่นี้การจัดการศึกษาจึงต้องมีการกำหนดเพื่อประกันว่ามนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตรงตามเป้าประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษายังมีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดี มีความรู้ ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงเนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

4) วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ในขณะที่การจัดการศึกษามุ่งเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาของแต่ละบุคคลและการพัฒนาสังคม แต่การจัดการศึกษาโดยทั่วไปย่อมมีวัตถุประสงค์ ที่มุ่งบรรลุหลายประการ ได้แก่

4.1) ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียน สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

4.2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐานได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เขาวินปัญญา ความสนใจที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการส่วนนี้โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นต้น ส่วนเด็กในวัยเรียนทุกระดับจะได้รับ

การศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

4.3) ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามาก่อนที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิได้มีฐานะยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์หรือโดยวิธีการอื่นนอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4.4) ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชน มีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษา ที่เน้นการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ ฯลฯ

4.5) พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนา มนุษย์ในลักษณะบูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ การแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติหรือการใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยเสริมวัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้ว หรือผู้ที่ผ่านการศึกษาตามกระบวนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ ๆ และวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นนี้

2.1.2 แนวคิดของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ยึดหลักการเป้าหมายและแนวคิดต่อไปนี้ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560-2579: 76-77)

2.1.2.1 หลักการจัดการศึกษา

1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษา เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัยวัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงอายุมีโอกาสในการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาตามความพร้อมและความสามารถให้บรรลุขีด สูงสุด มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจ สอดคล้องกับ

ความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่จะนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดเป้าหมาย การจัดการศึกษา ที่ครอบคลุม โดยไม่ปล่อยปละละเลยหรือทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one left behind)

2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนกลุ่มปกติ กลุ่มด้อยโอกาสที่มีความยากลำบากและขาดโอกาสเนื่องด้วยสถานะทางเศรษฐกิจและภูมิสังคม ซึ่งรัฐต้องดูแลจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา สนับสนุนผู้เรียนกลุ่มนี้ให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพและความพร้อมอย่างเท่าเทียม กลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งหมายรวมถึงกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม อารมณ์ การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ รวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแล รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาร่วมกับเด็กปกติในกรณีที่สามารถเรียนได้ เพื่อให้เขาได้มีโอกาสเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม หรือจัดให้เป็นพิเศษตามระดับความบกพร่อง นอกจากนี้ บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ รัฐต้องจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ด้วยเหตุผลสำคัญคือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ หากจัดการศึกษารูปแบบปกติ อาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาบุคคลดังกล่าวให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของเขาได้ รัฐจึงมีหน้าที่ลงทุนพิเศษสำหรับบุคคลเหล่านี้ และถือเป็นสิทธิของบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาศักยภาพของตน แผนการศึกษาแห่งชาติจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ที่ครอบคลุม การดูแลและพัฒนาบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงชีวิตและการประพฤติ ปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียง เท่าทันและเป็นสุข การศึกษาจึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ มีทักษะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอก โดยยึดหลักความพอประมาณ ที่เป็นความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการตัดสินใจที่มีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ซึ่งเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล โดยใช้ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน พากเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ให้กับประชาชนทุกคนเป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายสนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล และสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

2.1.3 แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาตามแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 มีแนวคิดที่ว่าจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ (ปวช.) ระดับเทคนิค (ปวส.) ระดับเทคโนโลยี (ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ) และการฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะอาชีพระยะสั้นและระยะยาวที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาการอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งมีหลักการดังนี้ (แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา, 2560-2579: 1)

1) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระ

2) ภารกิจของการจัดการอาชีวศึกษา ในการจัดการอาชีวศึกษามีภารกิจที่สำคัญ ได้แก่

2.1) การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพในระดับฝีมือ (ปวช.) ระดับเทคนิค (ปวส.) และระดับเทคโนโลยี (ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ)

2.2) การฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการเพิ่มพูนความรู้และการฝึกทักษะอาชีพ

2.3) คานิยมอาชีวศึกษา ในการจัดการอาชีวศึกษามีคานิยมที่เป็นเป้าหมายหลักในการปลูกฝังสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

2.3.1) คุณธรรม (Merit) หมายถึง ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง และสังคมซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา เป็นค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.3.2) คุณภาพ (Quality) หมายถึง ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษามีสมรรถนะตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานคุณวุฒิการอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

2.3.3) ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง ความสามารถและทักษะในการ จัดการและการพัฒนางาน รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.3.4) ความเป็นมืออาชีพ (Professional) หมายถึง ความรู้ ทักษะและความรู้ ในด้านวิชาชีพ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะในด้านวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ตามแผน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2575 และตามแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 สรุป ได้ว่า การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้พร้อมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยทุกคนมีสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา พัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพและคุณธรรม สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถ นำมาบริหารจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนให้เป็นคนดีมีประโยชน์มีความครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตใจและทางสติปัญญา มีคุณธรรม มีคุณภาพ สร้างความร่วมมือและความเป็นมืออาชีพ ซึ่งนำมาใช้เป็นแนวทางในประเมินบริบทของโครงการ เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของโครงการ ความสอดคล้องกับนโยบายเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ของหน่วยงานต้นสังกัดของประเทศ และการเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

2.2.1 มาตรฐานการอาชีวศึกษา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 เนื่องด้วยมีการ ออกกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 จึงสมควรปรับปรุงมาตรฐานการ อาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และมาตรฐานการ อาชีวศึกษา สำหรับการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ที่กำหนดว่า “ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่ง

คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้” (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 1-3)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามมติในคราวประชุมครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2561 จึงให้ยกเลิกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2559 ลงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2559 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษา สำหรับการฝึกอบรมวิชาชีพ ระยะสั้น พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2560 และให้ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ในการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และการฝึกอบรมวิชาชีพ ดังต่อไปนี้คือ มาตรฐานการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

การจัดการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ให้มีความรู้มีทักษะและการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

1.1) ด้านความรู้

ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ตามหลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี และหรือข้อเท็จจริง เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา

1.2) ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้

ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีสุขภาวะที่ดี

1.3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษา

สถานศึกษามีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษา และจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนดใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

2.1) ด้านหลักสูตรอาชีวศึกษา

สถานศึกษาใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนสถานประกอบการ ตลาดแรงงาน มีการปรับปรุงรายวิชาเดิม หรือกำหนดรายวิชาใหม่ หรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และความต้องการของตลาดแรงงาน โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2) ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

สถานศึกษามีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษา และมีจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อเป็นผู้พร้อมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งวัยเรียนและวัยทำงานตามหลักสูตร มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา ตามระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการประเมินผลการเรียนของแต่ละหลักสูตร ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแลให้ครูจัดการเรียนการสอนรายวิชาให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์

2.3) ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาบริหารจัดการบุคลากร สภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน ศูนย์วิทยบริการ สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ครุภัณฑ์ และงบประมาณของสถานศึกษาที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

2.4) ด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามอบหมาย โดยความร่วมมือของรองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน รวมทั้งการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

มาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์งานสร้างสรรค์ งานวิจัย ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

3.1) ด้านความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สถานศึกษามีการสร้างความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศในการจัดการศึกษา การจัดทรัพยากรทางการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การบริการทางวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนและคนในชุมชนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

3.2) ด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัยโดยรองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน หรือร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ และเผยแพร่สู่สาธารณชน

เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางการประเมิน เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน 5 ด้าน 25 ข้อการประเมิน ดังนี้ (หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561: 2-3)

ด้านที่ 1 ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา

- 1) การดูแลและแนะแนวผู้เรียน
- 2) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3) ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระ
- 4) ผลงานของผู้เรียนด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย
- 5) ผลการแข่งขันทักษะวิชาชีพ
- 6) ผลการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ
- 7) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET)
- 8) การมีงานทำและศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา

ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

- 1) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเป็นระบบ
- 2) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ หรือปรับปรุงรายวิชาหรือปรับปรุงรายวิชาเดิม หรือกำหนดรายวิชาเพิ่มเติม
- 3) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ
- 4) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านที่ 3 ด้านครูและรองผู้อำนวยการ

- 1) การจัดการเรียนการสอน
- 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน

- 3) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ
- 4) การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม
- 5) การบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วม

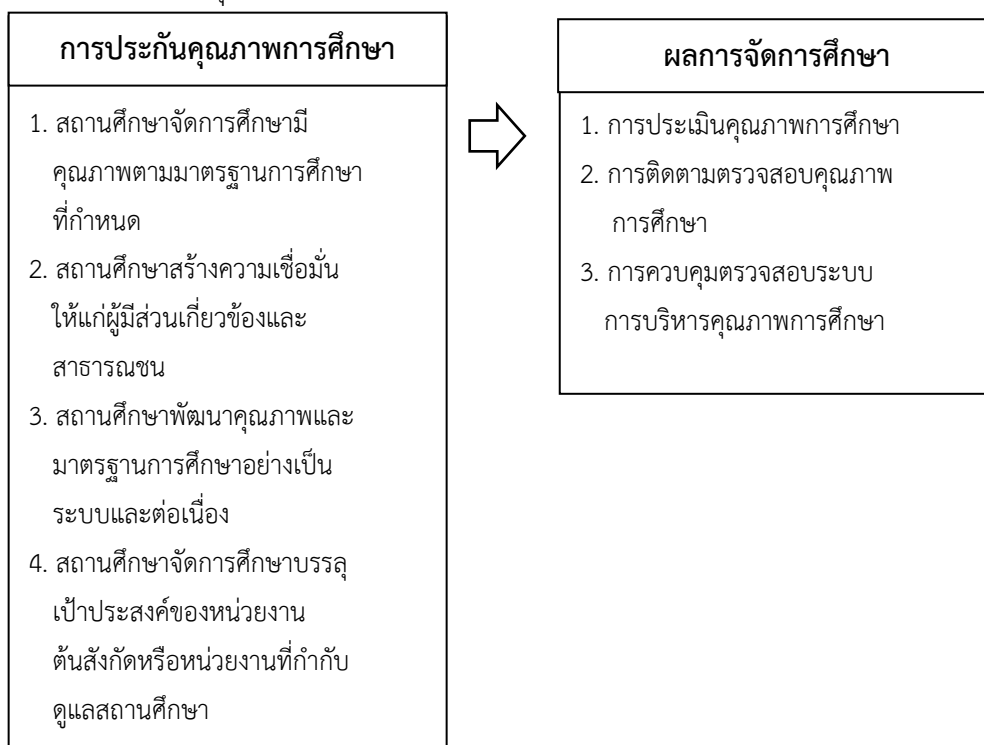
- 1) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- 2) การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการเรียนการสอน
- 3) การบริการชุมชนและจิตอาสา

ด้านที่ 5 ด้านปัจจัยพื้นฐาน

- 1) อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน หรืองานฟาร์ม
- 2) ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน
- 3) แหล่งเรียนรู้และศูนย์วิทยบริการ
- 4) ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการใช้งานด้านสารสนเทศภายในสถานศึกษา
- 5) การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

จากสาระสำคัญ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาตาม

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดังภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 แสดงกรอบแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษากับผลการจัดการศึกษา ได้แก่ การประเมินคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาได้แก่ สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสถานศึกษาจัดการศึกษาบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา

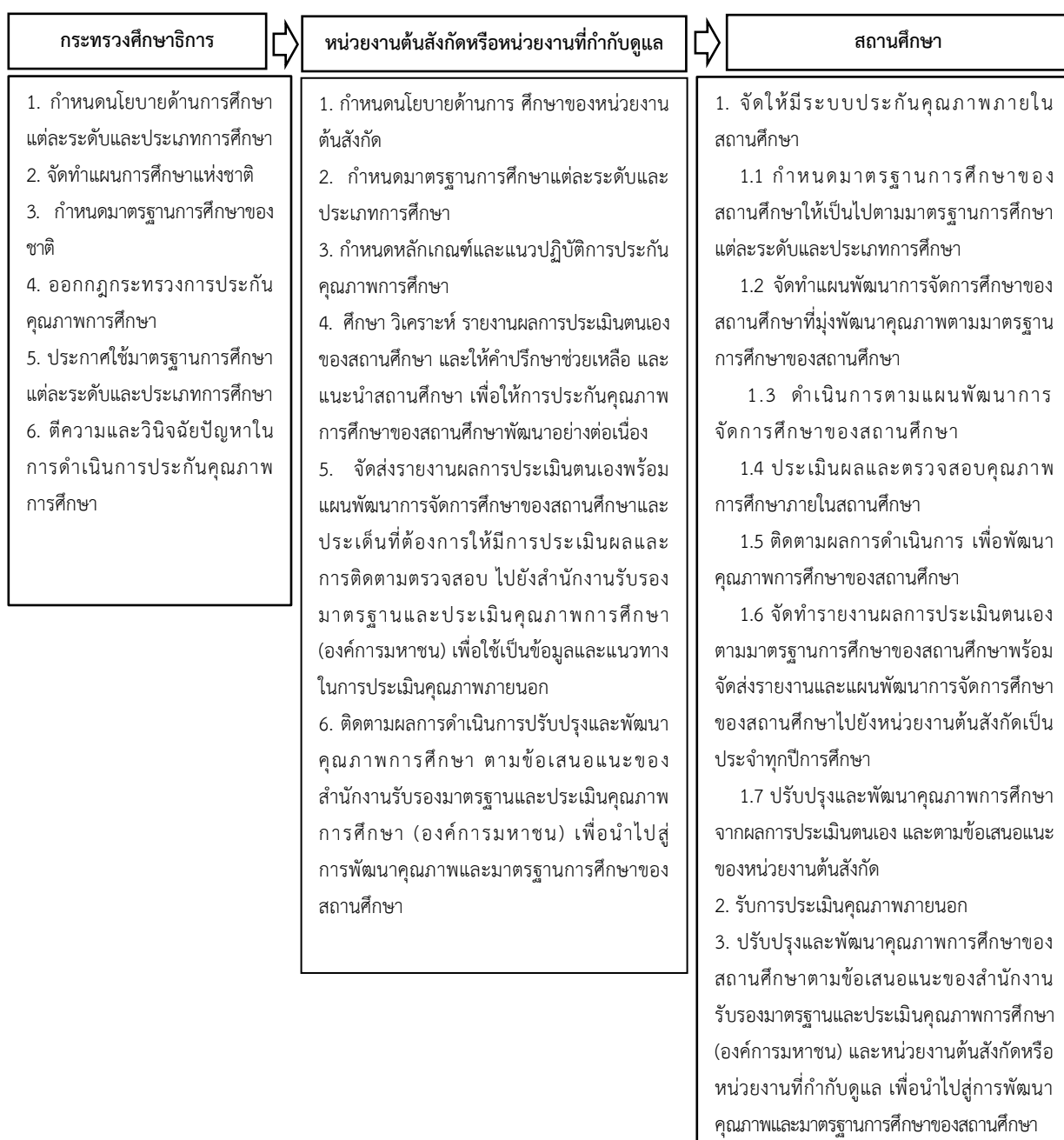
2.2.2 หน้าที่และความรับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในหมวด 5

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 31 ระบุไว้ว่า กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงาน การศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และสาระสำคัญในมาตรา 34 ระบุไว้ว่า หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม การตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไป ตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง พร้อมแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้

คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา ได้รับรายงานการประเมินตนเองพร้อมแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองพร้อมแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาดังกล่าวและประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและติดตามตรวจสอบ ซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นให้แก่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอก โดยจะต้องดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจะส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สามารถกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล และสถานศึกษา ได้ดังภาพที่ 2-2

ภาพที่ 2-2 แสดงหน้าที่และความรับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษา
ของหน่วยงานแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงหน้าที่และความรับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่สำคัญคือ การกำหนดนโยบายด้านการศึกษา การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ การออกกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา การประกาศใช้มาตรฐาน

การศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และการตีความและวินิจฉัยปัญหาใน การดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษา

หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลมีหน้าที่สำคัญคือ การกำหนดนโยบาย ด้านการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด การกำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภท การศึกษา การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษา วิเคราะห์ รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาและการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำ สถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การจัดส่ง รายงานผลการประเมินตนเอง พร้อมแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และประเด็นที่ ต้องการให้มีการประเมินผล และการติดตามตรวจสอบไปยังสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพ ภายนอก การติดตามผลการดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญคือ การจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงาน ที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา รวมถึงรับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา การจัดการศึกษา ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน

2.2.3 มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม พ.ศ. 2561

ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 กำหนดว่าให้สถานศึกษา แต่ละแห่ง จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา ใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ในการจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาด้าน

อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและการฝึกอบรมวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมินนั้น

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องกับข้อกำหนด ทั้งสองประการดังกล่าว วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จึงได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม พ.ศ. 2561 ขึ้นเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยฯ โดยการมีส่วนร่วมของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาของวิทยาลัยฯ มีความสอดคล้องกับนโยบายทุกระดับ ครอบคลุมบทบาทหน้าที่บริบทของวิทยาลัยฯ และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยฯ ทุกกลุ่ม ในการดำเนินการพิจารณามาตรฐานการศึกษาของวิทยาลัยฯ นี้ วิทยาลัยฯ ได้นำเสนอคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยฯ ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 วิทยาลัยฯ จึงประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม พ.ศ. 2561 เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายของวิทยาลัยฯ ใช้เป็นแนวทาง และเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยฯ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องสืบไป โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยฯ ให้อยู่ในระดับ “ยอดเยี่ยม” ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 10 ประเด็นการประเมิน 16 ประเด็นการประเมินย่อย 58 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

ผู้สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม เป็นผู้มีความรู้ ทักษะวิชาการ วิชาชีพ ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคมในการทำงาน และมีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา มีกิจนิสัยที่ดีตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 สามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้รับการพัฒนา ระหว่างเรียน ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วยประเด็นการประเมินและประเด็นการประเมินย่อยและตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

ประเด็นการประเมินที่ 1.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาท

หน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประเด็นการประเมินที่ 1.2 ด้านความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี หรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก

ประเด็นการประเมินที่ 1.3 ด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถปฏิบัติงานซึ่งบุคคลนั้นควรทำได้เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะด้านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ ทักษะการหยั่งรู้และความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือทักษะการปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่ว และความชำนาญในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาแต่ละระดับ

ประเด็นการประเมินที่ 1.4 ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคมในการทำงานหรือการศึกษอบริบทเพื่อพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 1.4.1 การสำเร็จการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 1.4.1.1 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 1.4.2 การมีงานทำและศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 1.4.2.1 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำ ประกอบอาชีพอิสระหรือศึกษาต่อภายใน 1 ปี

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 1.4.3 ความพึงพอใจของสถานประกอบการ หน่วยงาน องค์กร หรือสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 1.4.3.1 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลการประเมินความพึงพอใจของสถานประกอบการ หน่วยงาน องค์กร หรือสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางสังคมในการทำงาน จำแนกตามสาขาวิชา สาขางาน และภาพรวม

มาตรฐานที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษา

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม จัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ ตามหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและ

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร โดยจัดให้มีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษา และจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด พัฒนาและใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมองค์การนักวิชาชีพฯ กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ การจัดกิจกรรมตามพระราชปณิธานด้านการศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯลฯ มีการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาตามแนวทางสถานศึกษาคุณธรรม และจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา เช่น โครงการสถานศึกษาคุณธรรม โครงการสถานศึกษาตามรอยพระยุคลบาท โครงการกองทุนการศึกษา โครงการอาชีวะสร้างช่างฝีมือ ฯลฯ ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

ประเด็นการประเมินที่ 2.1 ด้านหลักสูตรอาชีวศึกษา

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.1.1 การพัฒนาและใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.1.1.1 ร้อยละของสาขาวิชา สาขางานที่มีการพัฒนาและใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะหรือปรับปรุงรายวิชาเดิม หรือกำหนดรายวิชาใหม่ หรือ กลุ่มวิชาเพิ่มเติม

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.1.1.2 ระดับคุณภาพเฉลี่ยในการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะหรือปรับปรุงรายวิชาเดิม หรือกำหนดรายวิชาใหม่ หรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติม

ประเด็นการประเมินที่ 2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.2.1 คุณวุฒิการศึกษาและจำนวนของครู

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.1.1 ร้อยละจำนวนครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาสอดคล้องหรือตรงกับสาขาวิชาที่สอน

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.2.2 การพัฒนาคุณภาพครู

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.2.1 ร้อยละของครูที่ได้รับการพัฒนาทั้งด้านวิชาการวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.2.2 ระดับคุณภาพเฉลี่ยการพัฒนาตนเองของครู

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.2.3 การจัดการเรียนการสอนของครู

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.1 ระดับคุณภาพเฉลี่ยการจัดทำแผนการเรียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.2 ร้อยละของครูที่จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ
โครงการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.3 ระดับคุณภาพเฉลี่ยของแผนการเรียนรู้ของครู

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.4 ระดับคุณภาพเฉลี่ยการจัดการเรียนการสอนของครู

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.5 ค่าร้อยละเฉลี่ยของครูที่จัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.6 ค่าร้อยละเฉลี่ยของครูที่บริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีคุณภาพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.7 ระดับคุณภาพเฉลี่ยการดูแล ช่วยเหลือ แนะนำผู้เรียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.3.8 ระดับคุณภาพการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลการจัด

การเรียนการสอน (การนิเทศการสอน)

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.2.4 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.1 ระดับคุณภาพในการจัดกิจกรรมตามพระราชบัญญัติด้าน
การศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.2 ระดับคุณภาพในการจัดกิจกรรมองค์การนักศึกษาในพื้นที่
แห่งประเทศไทย (อวท.)

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.3 ระดับคุณภาพในการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.4 ร้อยละของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม
จริยธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.5 ร้อยละของกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สถานศึกษา
จัดให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.6 ร้อยละของผู้เรียนชั้นปีสุดท้ายที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชา
ตามโครงสร้างของหลักสูตร ที่มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.4.7 ร้อยละของผู้รับการศึกษาที่มีสุขภาวะที่ดี

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.2.5 ด้านการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพอาชีวศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.5.1 ร้อยละของผู้เรียนชั้นปีสุดท้ายที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชา
ตามโครงสร้างของหลักสูตร ปวช. และ ปวส. ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.5.2 ร้อยละของผู้เรียนชั้นปีสุดท้ายที่ลงทะเบียนเรียนครบ
ทุกรายวิชาตามโครงสร้างของหลักสูตร ที่มีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้าน
อาชีวศึกษา (V – Net) ตั้งแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติขึ้นไป

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.2.6 ผลลัพธ์จากการจัดการเรียนการสอน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.6.1 ระดับรางวัลที่ได้รับจากการประกวดแข่งขันทักษะวิชาชีพ
และทักษะพื้นฐาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.2.6.2 ระดับการนำไปใช้ประโยชน์หรือระดับรางวัลที่ได้รับจาก
การประกวด

ประเด็นการประเมินที่ 2.3 ด้านการบริหารจัดการ

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.3.1 การบริหารจัดการด้านบุคลากร

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.1.1 ระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.1.2 ระดับคุณภาพของกระบวนการบริหารงานบุคคล

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.1.3 ร้อยละของบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการส่งเสริม พัฒนา
ด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.1.4 ร้อยละของบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติตาม
จรรยาบรรณวิชาชีพได้ครบถ้วน

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.3.2 การบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.1 ระดับคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์
อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน และครุภัณฑ์

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.2 ระดับคุณภาพการบริหารจัดการระบบสาธารณูปโภค

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.3 ระดับคุณภาพการบริหารจัดการศูนย์วิทยบริการสื่อ
และแหล่งเรียนรู้

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.4 ระดับคุณภาพการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศฯ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.5ระดับคุณภาพการบริหารจัดการระบบอินเทอร์เน็ตความเร็ว
สูงเพื่อการใช้งานด้านสารสนเทศฯ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.6 ร้อยละของห้องเรียน ห้องปฏิบัติการที่สามารถเข้าถึงระบบ
อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.2.7 ร้อยละของสาขางานที่พัฒนาห้องเรียนเฉพาะทางต่อเนื่อง

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.3.3 การบริหารงบประมาณ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.3.1 ระดับคุณภาพในการบริหารงานแผนและงบประมาณ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.3.2 ระดับคุณภาพการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.3.3 ระดับคุณภาพในการบริหารงานการเงิน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.3.3.4 ระดับคุณภาพในการบริหารงานบัญชี

ประเด็นการประเมินที่ 2.4 ด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 2.4.1 การดำเนินงานตามนโยบาย

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.1 ระดับคุณภาพในการบริหารจัดการโครงการสถานศึกษา
คุณธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.2 ระดับคุณภาพในการบริหารจัดการโครงการสถานศึกษาตาม
รอยเบื้องพระยุคลบาท

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.3 ระดับคุณภาพในการบริหารจัดการโครงการกองทุนทาง
การศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.4 ระดับคุณภาพในการบริหารจัดการโครงการอาชีวะสร้างช่างฝีมือ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.5 ระดับคุณภาพในการจัดการศึกษาเฉพาะทางในสาขางานเทคโนโลยีสิ่งทอ เคมีสิ่งทอและเทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม (ตามนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด)

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.6 ระดับคุณภาพในการจัดการศึกษาร่วม อ.กรอ.อศ. เทคโนโลยีสิ่งทอและแฟชั่น (ตามนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด)

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.7 ระดับคุณภาพจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทวิภาคีในระดับ ปวส. (ตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด)

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.8 ระดับคุณภาพในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของแต่ละสาขาวิชา สาขางาน

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.9 ระดับคุณภาพการบริการชุมชนและจิตอาสา

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.10 ระดับคุณภาพการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ หรือการประกอบอาชีพอิสระ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 2.4.1.11 ร้อยละของผู้รับการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระ

มาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน ดังนี้

ประเด็นการประเมินที่ 3.1 ด้านความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 3.1.1 ด้านการสร้างความร่วมมือ

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 3.1.1.1 ระดับคุณภาพการระดมทรัพยากรเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 3.1.1.2 ร้อยละของสาขางานที่ระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ประเด็นการประเมินที่ 3.2 ด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

ประเด็นการประเมินย่อยที่ 3.2.1 การส่งเสริม สนับสนุนให้รองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน จัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัยด้วยตนเองหรือร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 3.2.1.1 ระดับคุณภาพการส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 3.2.1.2 ร้อยละของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่จัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย

ตัวชี้วัดความสำเร็จที่ 3.2.1.3 ร้อยละของนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย ที่รองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนจัดทำด้วยตนเองหรือร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามวัตถุประสงค์ เพื่อการต่อยอดพัฒนาอาชีพของชุมชน สังคมและเผยแพร่สู่สาธารณชน

2.2.4 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ปีการศึกษา 2560

ตารางที่ 2-1 แสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ปีการศึกษา 2560

มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่						รวม	เฉลี่ย
	1	2	3	4	5	6		
1	5	4	-	-	-	-	9	4.50
2	5	5	5	3	5	5	28	4.66
3	5	5	4	5	-	-	19	5
4	5	5	-	-	-	-	10	5
รวม	20	19	9	8	5	5	66	4.71

ที่มา : รายงานการประเมินตนเอง วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ปีการศึกษา 2560

สรุปผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

1) ระดับตัวบ่งชี้

- 1.1) จำนวนตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพ “ดีมาก” จำนวน 11 ตัวบ่งชี้
- 1.2) จำนวนตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพ “ดี” จำนวน 2 ตัวบ่งชี้
- 1.3) จำนวนตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพ “พอใช้” จำนวน 1 ตัวบ่งชี้
- 1.4) จำนวนตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพ “ต้องปรับปรุง” ไม่มี
- 1.5) จำนวนตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพ “ต้องปรับปรุงเร่งด่วน” ไม่มี

2) จุดเด่น

2.1) สถานศึกษามีการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาที่ทำงานในสถานประกอบการ หน่วยงานชุมชนและศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมีความพึงพอใจต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา

2.2) สถานศึกษามีความตระหนัก ในการดำเนินการควบคุมดูแลนักเรียน ฝ้าติดตามผลการเรียน จำนวนการขาดเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาการออกกลางคัน อีกทั้ง

มีการออกเยี่ยมบ้านทุกภาคเรียน มีการเปิดสอนภาคฤดูร้อน เพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด

2.3) สถานศึกษา มีแผนปฏิบัติการประจำปี ในการดำเนินโครงการสถานศึกษาคุณธรรม มีความตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานศึกษาคุณธรรม แก่รองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน มีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ อัตลักษณ์ของผู้เรียน เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานและรักษาระดับมาตรฐานความเป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรมให้คงไว้ อีกทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา มีการสรรหาคณะกรรมการวิทยาลัยฯ เพื่อให้คำปรึกษาและวางแผนงานการปฏิบัติราชการวิทยาลัยฯ

2.4) วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม สถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความตระหนักในการดำเนินการบริหารจัดการตามนโยบายสำคัญที่หน่วยงานต้นสังกัดมอบหมาย ด้วยความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และความร่วมมือของรองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา รวมทั้งความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

2.5) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทุกปี

2.6) สถานศึกษาให้การส่งเสริม สนับสนุน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ศึกษา ฝึกอบรม ประชุมวิชาการ ศึกษาดูงานวิชาการหรือวิชาชีพที่ตรงตามสาขา หรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่สอนอย่างต่อเนื่อง

2.7) สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีรองผู้อำนวยการ ครู บุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยฯ ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีความรู้และทักษะอาชีพ ควบคู่คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม มีจิตอาสาบริการต่อส่วนร่วม ขณะเดียวกันมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งการทำงานด้านการวางแผนและงบประมาณ ดำเนินการโดยยึดระเบียบ ข้อปฏิบัติของภาครัฐอย่างเคร่งครัด มีความโปร่งใสตรวจสอบได้

2.8) สถานศึกษามีนโยบายในการลดใช้กระดาษ โดยสนับสนุนให้ใช้ระบบ RMS 2012

2.9) สถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนจากประเทศอินโดนีเซียทุกปีการศึกษา

2.10) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ ด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย และบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกรายวิชาที่สอน อีกทั้งการจัดการเรียน

การสอนแบบ PjBL ที่เน้นการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งยังส่งเสริมสนับสนุน ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2.11) มีจำนวนโครงการชิ้นงาน ที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ร้อยละ 80 ต่อยอดให้กับชุมชนท้องถิ่น เช่น เครื่องตากกล้วยพลังงานแสงอาทิตย์ มอบให้ชุมชนบ้านกุ่ม อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

2.12) มีการกำหนดปฏิทินการเข้านิเทศการศึกษาอย่างชัดเจน

2.13) สถานศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี สาขางานยานยนต์ สาขางานอิเล็กทรอนิกส์ สาขางานการโรงแรมและสาขางานเทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม โดยจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ

2.14) สถานศึกษา จัดโครงการให้นักเรียนได้สมัครเข้าแข่งขันทักษะวิชาชีพที่ตนเองสนใจและถนัด เพื่อคัดเลือกเข้าสู่การแข่งขันในระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศต่อไป เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียน ซึ่งได้รับรางวัลที่หลากหลายทั้งของรัฐและเอกชน

2.15) สถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนทุกโครงการ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบ คุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีจิตอาสา โดยให้นักเรียนคิด นักเรียนทำ ทุกโครงการซึ่งมีครูเป็นที่ปรึกษาโครงการ

2.16) สถานศึกษามีความตระหนักและความพยายามในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติมาตรฐานการอาชีวศึกษาระดับ ปวช.และ ปวส. พ.ศ. 2559

2.17) งานประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีการรายงานประเมินตนเองทุกปีการศึกษา โดยนำร่องรายงานตนเองผ่านระบบออนไลน์ E-SAR ในปีการศึกษา 2560

3) จุดที่ควรพัฒนา

3.1) สถานศึกษาควรพัฒนา ระบบการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาอย่างเคร่งครัด โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น Facebook line เป็นต้น

3.2) สถานศึกษาดำเนินการหาวิธีการป้องกันเพื่อลดปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนสาขางานยานยนต์ สาขางานเชื่อมโลหะ สาขางานไฟฟ้ากำลัง และสาขางานการตลาด เนื่องจากร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาเทียบกับจำนวนผู้เข้าเรียนในระดับ ปวช. อยู่ในระดับ พอใช้ และต้องปรับปรุง

3.3) ห้องน้ำของวิทยาลัยฯ มีจำนวนจำกัดและไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน นักศึกษาที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

3.4) พัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีใหม่ อีกทั้งภาษาต่างประเทศที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย“ไทยแลนด์ 4.0”

3.5) วิทยาลัยฯ ควรมีการจัดสรรค่าวัสดุฝึกให้กับแผนกวิชาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากวัสดุฝึกมีการเปลี่ยนแปลงราคาตามสภาพเศรษฐกิจ และจำนวนนักเรียน นักศึกษา ที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนแผนกวิชาควรมีการจัดหาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงในภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อพร้อมเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา “ไทยแลนด์ 4.0”

3.6) บุคลากรในวิทยาลัยฯ ไม่นิยมเปิดระบบ RMS 2012 อีกทั้งระบบ Wi-Fi ที่ไม่ทั่วถึงมีความล่าช้าในการโหลดข้อมูล

3.7) สถานศึกษาพัฒนาความรู้ความสามารถของครู เพื่อเพิ่มเติมเทคนิคการสอนใหม่ ๆ จัดทำสื่อการสอนและวิธีการสอนที่ทันสมัย

3.8) สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักทางการศึกษา ด้านทวิภาคีให้กับทุกสาขาวิชา ผู้ปกครองและชุมชน ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปวส.

3.9) สถานศึกษาควรเพิ่มสื่อการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายในทุกโครงการโดยเพิ่มช่องทางสื่อออนไลน์ ในการประชาสัมพันธ์ นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์หน้าเสาธง

3.10) สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพทางการศึกษา โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้เพื่อสู่การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานสากล อีกทั้งยังลดการใช้กระดาษและเอกสารที่สิ้นเปลือง

4) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา

4.1) วิทยาลัยฯ ควรกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อลดปัญหาการออกกลางคัน

4.2) สร้างความตระหนัก คุณธรรม อัตลักษณ์และแนวปฏิบัติให้ นักเรียน นักศึกษา ทุกปีการศึกษา

4.3) รองผู้อำนวยการต้องใช้ทักษะและความสามารถเฉพาะตัวอย่างสูง ในการนำวิทยาลัยฯ ไปสู่สถานศึกษา 4.0

4.4) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ทันกับภาคเอกชน โดยมีการจัดส่งครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพทุกปีการศึกษา

4.5) วิทยาลัยฯ ควรมีการประสานความร่วมมือจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการให้มากขึ้นกว่าที่ดำเนินการอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกวิชาชีพจากผู้มีประสบการณ์จริงและเรียนรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันเป็นการนำสถานประกอบการให้เข้ามามีบทบาทสร้างผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของท้องตลาด

4.6) ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเปิดใช้งานระบบ RMS 2012 เพื่อลดปัญหากระดาษ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

4.7) ติดตั้งจุดกระจายสัญญาณ Wi-Fi ให้ทั่วทั้งวิทยาลัย

4.8) ควรมีการเพิ่มเครือข่ายความร่วมมือในสถานประกอบการ ที่หลากหลายตรงกับความต้องการของแต่ละสาขาวิชาทั้งในและต่างประเทศ

4.9) ครูควรพัฒนาชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สรุปได้ว่าการประเมินคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด สถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และสถานศึกษาจัดการศึกษาบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาต้องดำเนินการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดมีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยผู้ประเมินได้สังเคราะห์กิจกรรมออกเป็น 5 กิจกรรม ดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและดำเนินการตามแผน 3) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐาน 4) ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษา 5) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและจัดส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่ง 5 กิจกรรมนี้ นำมาเป็นกิจกรรมหลักของโครงการและการประเมินโครงการในครั้งนี้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการและการประเมินโครงการ

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของโครงการ

มีนักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของโครงการ ไว้ดังนี้

รัตน์ บัวสนธ์ (2556: 4) ได้ให้ความหมายของโครงการว่า หมายถึง ส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงาน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ทรัพยากรในการดำเนินงานและระยะเวลาดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น

สำราญ มีแจ่มและสมหวัง พิริยานุวัฒน์ (2556: 6) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กลุ่มของกิจกรรม แผนงาน หรือ ส่วนหนึ่งของแผนงานที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 80-81) กล่าวว่า โครงการเป็นลักษณะงานที่ไม่ใช่งานประจำ เป็นงานที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นของสถานการณ์ในสังคม จะต้องดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายในระยะเวลาและงบประมาณที่ระบุไว้ที่แน่นอน เมื่องานเสร็จสิ้นโครงการก็สิ้นสุดลง

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 34) กล่าวว่า โครงการไม่ใช่งานประจำตามปกติ ที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอด แต่จะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 23-24) กล่าวว่า โครงการหมายถึงหน่วยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัดมีระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดที่แน่นอน และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำ โครงการประกอบด้วยงาน (Task) และกิจกรรม (Activity)

เชาว์ อินใย (2553: 2) กล่าวว่า โครงการเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงานซึ่งประกอบด้วยชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มีการกำหนดทรัพยากรในการดำเนินงานระยะเวลาดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

Royse et al (2001: 5) ได้ให้ความหมายของโครงการไว้ว่า หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

โดยสรุป โครงการหมายถึง กิจกรรมหรือชุดของกิจกรรมที่ไม่ใช่เป็นกิจกรรมหรืองานปกติทั่วไป เป็นงานที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นของสถานการณ์ในสังคม จะต้องดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายในระยะเวลาและงบประมาณที่ระบุไว้ที่แน่นอน มีระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดของงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2.3.2 ความสำคัญของโครงการ

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 36) ได้ให้ความสำคัญของโครงการไว้ว่า มนุษย์ได้มีการวางแผนหรือกำหนดการดำเนินกิจกรรมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว เพียงแต่ในสมัยก่อนจะมีกิจกรรมไม่มากนักหรือไม่สลับซับซ้อนมากนัก จึงอาจกำหนดลำดับขั้นการปฏิบัติงานไว้ในใจได้ แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมและกิจกรรมต่าง ๆ มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ การวางแผนหรือโครงการต้องทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งความสำคัญของโครงการ ดังนี้

- 1) เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่ต้องการจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีระบบ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ไว้
- 2) ทำให้การกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมต่างๆ ที่จะต้องทำให้อันเนื่องสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ และมีประสิทธิผลได้
- 3) ทำให้เกิดการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องไม่ให้เกิดกิจกรรมบางอย่างขาดหายไปหรือซ้ำซ้อนกัน
- 4) ทำให้เกิดการประเมินผลอย่างมีขั้นตอนและมีคุณภาพที่ดี ทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินที่เป็นประโยชน์

2.3.3 ลักษณะของโครงการที่ดี

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 38) ได้กล่าวถึงลักษณะของโครงการที่ดีไว้ว่า โครงการเป็นชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานในกิจกรรมขององค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยมีแผนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และกำหนดวัตถุประสงค์ ตามระยะเวลาที่กำหนด โครงการที่ดีจะเอื้อประโยชน์แก่บุคคล หน่วยงาน ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ซึ่งลักษณะของโครงการที่ดี 9 ประการ ดังนี้

- 1) มีพื้นฐานมาจากข้อมูลที่เป็นจริงและผ่านการวิเคราะห์แล้ว
- 2) สนองความต้องการของประชากรหรือผู้รับบริการ
- 3) สามารถแก้ปัญหา พัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานได้
- 4) มีรายละเอียดของวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างชัดเจน และมีความเป็นไปได้สูง
- 5) สาระของโครงการมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น วัตถุประสงค์สอดคล้องกับ

ปัญหา กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินการ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นต้น

- 6) มีรายละเอียดโครงการเพียงพอ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้สะดวก
- 7) มีระยะเวลาแน่นอนในการดำเนินงานทั้งเริ่มต้นและสิ้นสุด
- 8) ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร
- 9) สามารถติดตามประเมินผลได้

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 23-24) กล่าวว่าโครงการที่ดีมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการหนึ่ง ๆ อาจมีหลายข้อ

2) มีความเป็นเอกเทศ โครงการแต่ละโครงการจะต้องมีการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

3) มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดการดำเนินงานที่สอดคล้องกลมกลืนกัน โครงการจะต้องมีการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนสิ้นสุดโครงการ

4) มีการระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานทั้งทรัพยากรด้านบุคคล และแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนโครงการ งบประมาณและแหล่งเงินทุนที่จะนำมาดำเนินงาน

5) มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และระยะสิ้นสุดที่แน่นอนโครงการจะต้องมีการกำหนดจุดเริ่มต้นว่าเริ่มโครงการเมื่อใดและจะดำเนินงานต่อไปจนถึงระยะเวลาอันใดเป็นเวลาลิ้นสุดโครงการ จึงไม่ใช่เป็นงานที่ทำประจำเรื่อย ๆ แต่มีการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน

6) สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นโครงการที่เลื่อนลอยหรือสวดยหรู นำไปปฏิบัติไม่ได้

เชาว์ อินโย (2553: 10-11) กล่าวว่า โครงการค่อนข้างมีลักษณะที่ชัดเจนซึ่งจะทำให้สามารถแยกโครงการที่ดีและไม่ดีออกจากกันได้ ลักษณะของโครงการที่ดี คือ

ประการแรก โครงการต้องมีคณะทำงาน (Staffing) โครงการที่ขาดคณะทำงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญก็จะทำงานได้ไม่ประสบผลสำเร็จ ตัวอย่างเช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ก็ต้องมีคณะทำงานที่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการกองทุน คณะทำงานอาจจะมีเวลาทำงานพร้อมกันหลาย ๆ โครงการ หรืออุทิศตัวเพียงโครงการเดียว

ประการที่สอง โครงการต้องมีงบประมาณ (Budgets) เพราะว่าการทำงานของคณะบุคคลต้องใช้ทรัพยากรที่เป็นเงิน บางครั้งโครงการถูกแบ่งแยกโดยงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตามมีโครงการที่ใช้เงินทนน้อย

ประการที่สาม การให้เงินทุนที่มั่นคง (Stable Funding) มีความสำคัญที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ขวัญกำลังใจและผลงานจะลดลงเมื่อถูกจ้างไม่ได้รับเงินเดือนตามปกติหรือให้ทำงานที่ไม่ใช่หน้าที่

ประการที่สี่ โครงการที่ดีมีลักษณะโดดเด่นในตัวของมันเอง โดยสรุป สามารถมองเห็นได้หรือเป็นที่รู้จักของสาธารณชน หรือประชาชนจะจำโครงการที่ดีจากคำขวัญ สัญลักษณ์หรือการโฆษณาของรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคและโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นต้น เมื่อองค์กรมีโครงการหลายโครงการ บางครั้งอาจจะมีปรัชญา นโยบาย กระบวนการและวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่นโยบายการดำเนินงานของคณะทำงาน และเวลาที่ใช้ในการจัดทำโครงการ การเปรียบเทียบทำได้ง่าย ๆ เพื่อแยกแยะความแตกต่างระหว่างโครงการหนึ่งออกจากโครงการอื่น ๆ

ประการที่ห้า ปรัชญาการให้บริการที่ดี โครงการของรัฐบาล เช่น โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคจะมีปรัชญาการให้บริการว่ายินดีต้อนรับทุกคน ปรัชญาการให้บริการเป็นการสื่อสารได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มลูกค้าต้องถูกต้องเสมอ โครงการที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจนจะสร้างปัญหาอย่างมากให้ผู้ประเมิน ดังนั้นโครงการต่าง ๆ ที่ดีจะถูกสร้างบนความน่าเชื่อถือทางวิทยาศาสตร์ และมีการตีพิมพ์ในวารสารที่มีชื่อเสียงนั่นก็คือ ก่อนที่ผู้ดำเนินโครงการจะลงไปแก้ปัญหาสังคม และเริ่มให้การช่วยเหลือจะต้องศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดนำไปใช้ในโครงการต่าง ๆ

ประการที่หก โมเดลเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) นั่นก็คือ ก่อนที่ผู้จัดทำโครงการจะลงไปแก้ปัญหาสังคมและเริ่มให้ความช่วยเหลือ มีบางสิ่งบางอย่างที่จะต้องคิดว่า ทำไมปัญหาจึงเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะเป็นการทำงานที่ดีที่สุดเพื่อจะแก้ไขสถานการณ์นั้น ๆ โมเดลเชิงทฤษฎีจะสร้างหลักการในแต่ละโครงการ และเสนอแนะวิธีการที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งจะทำให้ความพยายามในการแก้ปัญหาที่มีความชัดเจน

โดยสรุปโครงการที่ดีควรมีลักษณะดังนี้คือ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบหรือมีคณะทำงานที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงาน การกำหนด

รูปแบบและรายละเอียดการกำหนดการดำเนินงานที่สอดคล้องกลมกลืนกัน มีการกำหนดระยะเวลา เริ่มต้นและระยะเวลาสิ้นสุด

2.3.4 ความหมายของการประเมินและการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ในการดำเนินโครงการ การประเมินโครงการเป็นการประเมินคุณค่าของงานโครงการ หรือกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่ใช้ในวงการอื่นทั่วไป หรือกิจกรรมอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ การเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ในการปรับปรุง พัฒนา แก้ไข งานโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ๆ ให้เจริญก้าวหน้า

2.3.4.1 ความหมายของการประเมิน

สำหรับความหมายของการประเมินได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายของการประเมินที่สอดคล้องกับรูปแบบการประเมินที่ใช้ในครั้งนี้อย่างไร บางครั้งใช้คำว่า การประเมินค่าหรือการประเมินผล ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Evaluation โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 8-9) ให้ข้อสรุปว่า การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินใจหรือตัดสินคุณค่าขั้นสุดท้าย เช่น Assessment ใช้เพื่อหาคำตอบว่านักเรียนเป็นอย่างไร ได้รับความสำเร็จด้านไหน ส่วน Evaluation ใช้หาคำตอบถึงผลหรือประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนเป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า Assessment เป็นส่วนหนึ่งของ Evaluation ในด้านการประเมินผลโครงการมีแนวความคิดที่พิจารณาได้จากความหมายของการประเมิน ดังนี้

1) การประเมินหมายถึง การวัด ในช่วง ค.ศ. 1900-1930 นักประเมินผลทางการศึกษานิยามการประเมินว่าเป็นการวัดผล ทำให้การประเมินเน้นความเป็นปรนัย ความถูกต้องที่เป็นอยู่จริง ความเที่ยงตรงของการวัดมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้วัด การวิเคราะห์เชิงปริมาณจากคะแนนที่วัดได้ การค้นหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานโครงการ สำหรับการตัดสินใจ และการวินิจฉัยคุณค่า

2) การประเมินเป็นการวิจัย กล่าวคือการประเมินเป็นการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อนำผลการวิจัยมาตัดสินและพัฒนาโครงการด้านการวางแผน และติดตามให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการนำโครงการไปปฏิบัติ มีการประเมิน มีการออกแบบวิจัย สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์และเชิงตรรกวิทยาอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งตอบคำถามว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ และมีความสำเร็จระดับใด (แต่ไม่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ) ผลการศึกษาจะนำไปใช้ในการตัดสินใจและเป็นทางเลือกในการปฏิบัติ

3) การประเมินเป็นการตรวจสอบและติดตามผลงานที่ได้ประเมินแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือโครงการใดที่ได้ผ่านการประเมินแล้ว ก็จะมีการประเมินอีกครั้งเพื่อดูว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่โดยมีกระบวนการและเทคนิควิธีสำหรับอ้างอิงผลการประเมินอย่างมีระบบ

Alkin (1987) ให้ความหมายว่า การประเมินเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลที่เหมาะสมการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการเขียนรายงานสรุป เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้เป็นแนวทางเลือกวิธีการปฏิบัติ

สำราญ มีแจ้และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2556: 6) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินค่าหรือการประเมินผล หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งถือเป็นนิยามพื้นฐานในทางการจัดการ การประเมินค่าหรือการประเมินผลเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยอาศัยสารสนเทศที่ถูกต้อง

สุพักตร์ พิบูลย์ (2551: 70) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยเทียบกับเกณฑ์ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ งานประเมินที่พบได้โดยทั่วไป คือการประเมินนโยบาย แผนงาน และโครงการ

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 4) ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึงกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 37) ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึง การตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของโครงการนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยให้รองผู้อำนวยการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพสูง การประเมิน (Evaluation) ประกอบด้วย การวัด (Measurement) บวกกับการตัดสินใจ (Judgment)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการประเมินนั้นเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ชัดเจน จะได้นำไปใช้ในการตัดสินใจคุณค่า คุณภาพ และประกอบการตัดสินใจ หาแนวทางเลือกที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อไป

2.3.4.2 ความหมายของการประเมินโครงการ

มีนักการศึกษาด้านการประเมินหลายท่านได้ให้ความหมาย การประเมินโครงการไว้ดังนี้

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2551: 15) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) ในความหมาย “นักประเมินผล” คือการพิสูจน์ว่า ผลที่ได้รับเป็นไปตามที่คาดหมายหรือไม่เพียงใด

สำราญ มีแจ้และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2556: 9) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผล หมายถึงการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งถือเป็นนิยามพื้นฐานในทางการจัดการ นิยามการประเมินค่าหรือการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยอาศัยสารสนเทศที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อผ่านการสังเคราะห์ให้เป็น องค์ความรู้

จะทำให้เกิดปัญญาได้

พิสนุ ฟองศรี (2551: 68) ได้สรุปความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยหนึ่งระยใดหรือทุกระย โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยนระงับ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

เชาว์ อินโย (2553: 4) ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

จากความหมายของการประเมินโครงการ ตามแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังกล่าวสรุปได้ว่าการประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินคุณค่าหรือปรับปรุงแผนและวิธีการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

2.3.5 ประเภทของการประเมินโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 38-41) ได้อธิบายไว้ว่า การประเมินแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง ประเภทของการประเมินแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ แบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ยึดหลักในการประเมิน และลำดับเวลาในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.5.1 แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) การประเมินเพื่อปรับปรุงบางครั้งก็เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

2) การประเมินสรุปผลเรียกว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

2.3.5.2 แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal – Based Evaluation) เป็นการประเมินที่ว่าทำได้บรรลุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

2) การประเมินที่อิสระโดยอาจไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal-Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

2.3.5.3 แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่ม โครงการ ขณะดำเนินการโครงการและหลังจากสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการในการนำโครงการไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการรวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินก่อนเริ่มโครงการมีความเชื่อ บนพื้นฐานที่ว่า ถ้าตัวโครงการนั้นได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผลมีความจำเป็นคุณภาพดีมีความเป็นไปได้ โอกาสที่โครงการจะประสบความสำเร็จก็ย่อมสูง เสมือนว่าโครงการนั้นได้บรรลุผลสำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่ง

การประเมินเพื่อการตัดสินใจ หรือหาข้อสรุปสำหรับการตัดสินใจเลือกโครงการนี้มีชื่อเรียกต่างกันส่วนใหญ่เรียกว่า “การวิเคราะห์โครงการ” คำศัพท์ภาษาอังกฤษใช้หลายคำ Project Appraisal, Project Analysis ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม เรียกว่า Feasibility Study หรือการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเป็นต้น ไม่ว่าจะใช้ชื่อใดแต่โดยหลักการกว้าง ๆ การประเมินในขั้นนี้จะเน้นการพิจารณาใน 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

1) ความเหมาะสมของโครงการ ประเมินเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และความจำเป็นของการทำโครงการ (Need Assessment) ซึ่งเป็นการตรวจสอบขั้นต้นเพื่อกำหนดปัญหา กำหนดความจำเป็น และเหตุผลที่สำคัญในการเริ่มโครงการนั้น ๆ ขึ้น และการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ (Feasibility Studies) โดยพิจารณาความครอบคลุม ดังนี้

1.1) ความเป็นไปได้ทางเทคนิควิชาการ

1.2) ความพร้อมทางการบริหารโครงการนั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ตามเป้าหมาย

1.3) ความพร้อมในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะความเป็นไปได้

ทางการเงิน กำลังคน วัสดุและการจัดการ ถ้าเป็นโครงการทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรมก็จะมี การวิเคราะห์ทางด้านการตลาด รวมทั้งศึกษาความสอดคล้องกับนโยบาย และปัญหา

2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการ (Return of Investment) โดยทั่วไปพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนเสีย วิเคราะห์จุดคุ้มทุน ดูจากอัตราผลตอบแทนการลงทุนดำเนินโครงการ (Rate of Return) หรือพิจารณาจากการวิเคราะห์ต้นทุน และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Cost Effectiveness Analysis) และดูจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร (Cost Benefit Analysis) และดูจากการวิเคราะห์รายจ่ายโดยเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ หรือการวิเคราะห์อรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis) เป็นต้น สำหรับโครงการทางการศึกษาจะเน้นในเรื่องของการวิเคราะห์ Cost-Effectiveness มากกว่า Cost-Benefit เพราะผลตอบแทนทางการศึกษานั้นวัดออกมาในรูปของหน่วยเงินตราทำได้ยาก

3) การศึกษาและการคาดคะเนถึงผลประโยชน์ หรือสิ่งที่อาจจะเกิดตามมาจากการดำเนินโครงการนั้น (Consequence Analysis) การศึกษาเชิงคาดคะเนถึงผลที่จะตามมาจากการดำเนินงาน

ยังไม่ค่อยแพร่หลาย แต่จะเป็นสิ่งที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ส่วนใหญ่จะพิจารณาเพื่อค้นหาแรงต้านทานต่อการดำเนินโครงการ เป็นการคาดการณ์เกี่ยวกับผลที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนเป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และกำหนดนโยบายสำคัญ ๆ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.1) การประเมินในระหว่างการดำเนินงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการนั้น พยายามตอบคำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหา อุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินโครงการ ถ้าเกิดปัญหาจะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ การประเมินในขณะดำเนินโครงการจึงมีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินโครงการโดยตรง

3.2) การประเมินหลังการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลจากโครงการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นโดยเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบ่งการประเมินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ 2) การติดตามผลต่อมา โดยเฉพาะการประเมินผลกระทบของโครงการที่ต้องอาศัยการทิ้งช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1-2 ปี เป็นต้นไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มการดำเนินงานโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ บางท่านเรียกการประเมินลักษณะนี้ว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) ประเภทของการประเมินมีหลายประเภทโดยสามารถแบ่งได้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ประเภทของการประเมินที่จะกล่าวต่อไปแบ่งได้ 5 ประเภท (รัตนะ บัวสนธ์, 2552: 90, พิสนุ พงศ์ศรี, 2551: 11 และศิริชัย กาญจนวาสี, 2554: 47-48) ดังต่อไปนี้

1) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมินแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) การประเมินแบบนี้เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งควบคู่ไปกับการดำเนินงานของโครงการ โดยพิจารณาความก้าวหน้าของสิ่งที่ประเมินว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงส่วนใด อีกทั้งรวบรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สำหรับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

1.2) การประเมินสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อการดำเนินงานได้สิ้นสุดลงแล้วทำการตรวจสอบว่าโครงการ ได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด ผลที่เกิดขึ้นได้ใช้ทรัพยากรไปอย่างเพียงพอคุ้มค่าหรือไม่ และทรัพยากรเพียงพอกับ

ความต้องการของผู้รับบริการหรือไม่ มีผลกระทบ (Impact) หรือผลที่ไม่ได้คาดหวังหรือผลพลอยได้ (Side Effects) อะไรบ้าง

2) แบ่งตามช่วงเวลาของการประเมินแบ่งได้ 8 ประเภท ดังนี้

2.1) การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการประเมินเบื้องต้นก่อนที่จะจัดทำโครงการ ความต้องการจำเป็นคือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่ทำให้เกิดความจำเป็นในการจัดทำโครงการขึ้นทำให้ได้แนวคิดของการดำเนินงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี และเป็นความต้องการของผู้รับโครงการอย่างแท้จริง การประเมินความต้องการจำเป็นมีประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการวางแผน

2.2) การประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Evaluation) เป็นการศึกษาสภาพความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการจัดทำโครงการ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการทำโครงการ เช่น ด้านกำลังคน เทคนิค สภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ประชากร การประเมินประเภทนี้ถ้าเป็นโครงการขนาดใหญ่ จะต้องทำการสำรวจหรือวิจัยอย่างกว้างขวาง แต่ถ้าเป็นโครงการที่จะทำในองค์กร โรงเรียน อาจใช้การตั้งคำถามเพื่อสำรวจความพร้อม เช่น มีคนพอหรือไม่ มีเวลาพอหรือไม่ มีงบประมาณพอหรือไม่ เป็นต้น

2.3) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินทรัพยากรจำเป็นที่จะนำมาใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเพียงพอหรือทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เวลา กลุ่มเป้าหมาย เทคโนโลยี และแผนการดำเนินงาน

2.4) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบริหารโครงการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าของโครงการมาใช้เหมาะสมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ มีประโยชน์ในการค้นหาจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการ

2.5) การประเมินผลผลิต (Output Product Evaluation) เป็นการประเมินผลจากโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือไม่คุ้มค่าเพียงใด โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาตัดสินใจยุติ ปรับ ขยายโครงการ

2.6) การประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบ (Outcome Impact Evaluation) เป็นการประเมินผลการดำเนินงานจากโครงการที่จัดทำขึ้น ก่อให้เกิดผลอื่นใดเกิดขึ้นตามมาหรือไม่ เป็นทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

2.7) การประเมินการติดตาม (Follow up Evaluation) เป็นการดำเนินงานประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานไปแล้วระยะหนึ่ง เช่น อาจเป็น 6 เดือน 1 ปี หรือ 2 ปี เพื่อดูผลที่ได้จากการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนขึ้น

2.8) การประเมินอภิมาน (Meta Evaluation) เป็นการประเมินงานประเมิน เป็นการพิจารณาตัดสินคุณภาพ หรือคุณค่าของการประเมิน ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนของรายงานการประเมิน และรายงานการประเมินได้ดำเนินการครอบคลุมกิจกรรมของการประเมินหรือไม่ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility) มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety) และมาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy) เพื่อจะได้นำไปพัฒนา รายงานการประเมินให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3) แบ่งตามผู้ประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

3.1) การประเมินโดยผู้ประเมินภายใน (Internal Evaluator Evaluation) การประเมินแบบนี้ ผู้ประเมินเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง หรือปฏิบัติงานกับสิ่งที่จะประเมินข้อดีก็คือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงทราบและเข้าใจสิ่งที่ประเมินได้เป็นอย่างดี ข้อเสียก็คือ เมื่อเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องจึงอาจมีความลำเอียงเกิดขึ้นได้

3.2) การประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก (External Evaluator Evaluation) การประเมินแบบนี้ผู้ประเมินไม่ได้เป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องหรือไม่ได้ปฏิบัติงานกับสิ่งที่จะประเมินข้อดีก็คือ มีความเป็นกลางในการประเมิน แต่มีข้อเสียก็คือไม่เข้าใจรายละเอียดของสิ่งที่ประเมินไม่ดีพอ และเนื่องจากเป็นบุคคลภายนอกอาจจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานประเมิน

4) แบ่งตามมิติการประเมิน แบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้

4.1) การประเมินตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การประเมินความก้าวหน้า การประเมินผลสรุปและการประเมินเพื่อการพัฒนา

4.2) การประเมินตามข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลเชิงปริมาณ คุณภาพ และแบบผสม

4.3) การประเมินตามวิธีการประเมิน ได้แก่ การประเมินเชิงธรรมชาติและเชิงทดลอง

4.4) การประเมินตามจุดเน้นที่ประเมิน ได้แก่ การประเมินกระบวนการ ผลลัพธ์ ผลกระทบ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลตอบแทน และการวิเคราะห์ต้นทุนกับประสิทธิผล

5) แบ่งตามช่วงเวลาเพื่อเอื้อต่อการประเมินแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

5.1) การประเมินก่อนดำเนินงาน เป็นการประเมินผลก่อนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ โดยมุ่งเน้นประเมินตัวโครงการว่ามีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในแต่ละส่วน หรือไม่มีความเป็นไปได้ คุ่มทุน มีเวลาเพียงพอหรือไม่และจะมีอุปสรรคหรือปัญหาอะไร ที่จะทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการได้ การประเมินก่อนดำเนินงานมีประโยชน์ในการตัดสินใจดำเนินโครงการ

5.2) การประเมินระหว่างการทำงาน การประเมินแบบนี้คววคู่ไปกับ การดำเนินงานของโครงการ โดยพิจารณาความก้าวหน้าของสิ่งที่ประเมินว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงส่วนใด อีกทั้งรวบรวมปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สำหรับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ เกิดความเหมาะสม และทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

5.3) การประเมินหลังดำเนินงาน เป็นการประเมินผลเมื่อการทำงานได้สิ้นสุดแล้ว ทำการตรวจสอบว่าโครงการได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด ผลที่เกิดขึ้นได้ใช้ ทรัพยากรไปอย่างเพียงพอคุ้มค่าหรือไม่ และทรัพยากรเพียงพอกับความต้องการของผู้รับบริการ หรือไม่มีผลกระทบ (Impact) หรือผลที่ไม่ได้คาดหวังหรือผลพลอยได้ (Side Effect) อะไรบ้าง

การประเมินก่อนดำเนินงานจะใช้การประเมินบริบทและการประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินระหว่างการทำงานจะใช้การประเมินกระบวนการ ส่วนการประเมินหลังการ ดำเนินงานจะใช้การประเมินผลผลิตและการประเมินผลลัพธ์

Patton (2002: 277) ได้แบ่งประเภทการประเมินตามเกณฑ์มิติการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ตามวัตถุประสงค์แบ่งได้เป็นการประเมินความก้าวหน้า ประเมินผลสรุปและประเมินเพื่อ การพัฒนา

2) ตามข้อมูลแบ่งได้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ คุณภาพและแบบผสม

3) ตามการประเมินแบ่งได้เป็น เชิงธรรมชาติ และเชิงทดลองหรือเชิงระบบ

4) ตามจุดเน้นที่ประเมินแบ่งได้เป็น การประเมินกระบวนการ ผลลัพธ์ผลกระทบ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลตอบแทน และการวิเคราะห์ต้นทุนกับประสิทธิภาพ

โดยสรุปการประเมินแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่งประเภท ของการประเมิน ซึ่งในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิค โพนธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้ใช้ประเภทของการประเมิน โดยเน้นการประเมินแบบแบ่งตามช่วงเวลาของการประเมิน

2.3.6 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการอย่างมีระบบย่อมจะมีส่วนช่วยให้ รองผู้อำนวยการโครงการ ตระหนักถึงคุณภาพของแผนและโครงการที่กำหนดขึ้นไว้ว่า สามารถสนองตอบความต้องการของ สังคมหรือสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด และช่วยให้รองผู้อำนวยการสามารถ ตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการให้มีความถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้โครงการ นั้นดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

เกษม ศิริสุขโตม (2550: 35) กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญและ ประโยชน์ ดังนี้

1) การประเมินโครงการจะช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของการดำเนินการมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2) การประเมินโครงการช่วยให้การใช้ทรัพยากรของโครงการ เป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่

3) การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานเป็นไปด้วยดี

4) การประเมินโครงการช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของโครงการ และทำให้โครงการมีข้อที่ก่อให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง

5) การประเมินโครงการช่วยควบคุมคุณภาพของโครงการ

6) การประเมินโครงการ ช่วยสร้างขวัญ กำลังใจและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโครงการ

7) การประเมินโครงการช่วยตัดสินใจในการบริหารโครงการ เป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายของรองผู้อำนวยการโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 37-38) กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินว่าการประเมินเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวงจรการวางแผนและบริหารงานโครงการ เพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน และบริหารโครงการ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1) ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม

2) ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3) ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ

4) ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5) ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

สรุปได้ว่าความสำคัญของการประเมินโครงการ เป็นการช่วยให้รองผู้อำนวยการโครงการตระหนักถึงคุณภาพของแผนและโครงการที่กำหนดขึ้นไว้ว่า สามารถสนองตอบความต้องการของสังคมหรือสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด และช่วยให้รองผู้อำนวยการสามารถ

ตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการให้มีความถูกต้อง เหมาะสมส่งผลให้โครงการนั้นดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างไร

2.3.7 รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการได้พัฒนามาจากการประเมินโครงการทางการศึกษาแล้ว จึงนำมาประยุกต์ใช้ประเมินงานหรือโครงการ รูปแบบการประเมินโครงการ เป็นกรอบความคิดในการประเมินที่แสดงให้เห็นถึงรายการที่ควรประเมินหรือกระบวนการของการประเมิน ซึ่งแต่ละรูปแบบจะบอกให้ทราบว่าในการประเมินโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น เราควรพิจารณาในเรื่องอะไรบ้าง แต่ละเรื่องควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร

มีนักการศึกษาด้านการประเมินได้แบ่งรูปแบบการประเมินไว้ดังนี้

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556: 27) เสนอไว้ว่ารูปแบบการประเมินโดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Attainment Model) หรือ Objective Based model) เป็นแบบจำลองที่ยึดจุดมุ่งหมาย เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ นักประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) และครอนบาค (Cronbach)

2) รูปแบบการตัดสินคุณค่า (Judgement Model) เป็นแบบจำลองที่ให้ความสนใจกับการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ นักประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ สเตค (Stake), โพรวัส (Provus) และ สคริฟเว่น (Scriven)

3) รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Oriented Model) เป็นแบบจำลองที่ผลิตสารสนเทศเพื่อช่วยรองผู้อำนวยการในการตัดสินใจในการบริหาร นักประเมินในกลุ่มนี้ ได้แก่ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam), อัลคิน (Alkin), เวลช์ (Welch), แฮมมอนด์ (Hammond)

สมคิด พรหมจ้อย (2552: 50-72) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินไว้ว่า รูปแบบการประเมิน เป็นกรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งมีนักวิชาการทางด้านการศึกษาได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้มีอยู่หลายรูปแบบ รูปแบบประเมินโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลักโดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1943) ครอนบาค (Cronbach, 1973) และเคริกแพตทริก (Kirkpatrick, 1975)

2) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judemental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ สำหรับกำหนด และวินิจฉัยคุณค่าและโครงการนั้น ได้แก่รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake, 1967) สคริฟเวน (Scriven, 1967) โพรวัส (Provus, 1971)

3) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วย รองผู้อำนวยการในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ เวลช์ (Welch, 1967) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam: CIPP, 1971) อัลคิน (Alkin, 1967)

รูปแบบการประเมินมีหลายประเภทสำหรับที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นรายละเอียดของ รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งหมด 11 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler, 1943) เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินโดยเสนอเป็นกรอบความคิด ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมี แนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่าตรงตาม จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้เรียกว่า แบบจำลองยึดความสำเร็จของ จุดมุ่งหมายเป็นหลัก ไทเลอร์ มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมาย ของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้าง ต้องปรับปรุงแก้ไขและถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ลำดับขั้น ของการประเมินการเรียนการสอนมีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ วางไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการ โดยการทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้แนวความคิดของไทเลอร์มาใช้ในการประเมินโครงการ การประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรดำเนินการดังนี้

1.1) กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเขียน ในรูปจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.2) จัดเนื้อหาในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

- 1.3) ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอน
 - 1.4) เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม
 - 1.5) ทำการทดสอบผู้เรียนเมื่อจบการเรียนการสอนแล้ว
 - 1.6) ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนว่าแตกต่างกันอย่างไร และมีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์
 - 1.7) นำผลการเปรียบเทียบมาศึกษาจุดบกพร่อง ในการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุง
- ในปี 1986 ไทเลอร์ ได้นำเสนอกรอบความคิดของการประเมินโครงการใหม่ (New Tyler, 1986) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วนคือ

- 1.1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
- 1.2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the learning Plan)
- 1.3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guild Program Development)
- 1.4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluating Program Implement)
- 1.5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Educational Program)
- 1.6) การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

2) รูปแบบการประเมินของ อัลคิน (Alkin)

มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C. Alkin, 1969) ได้เสนอรูปแบบการประเมินเรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวความคิดของอัลคิน คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจ และได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

จากความหมายของการประเมินตามความคิดของอัลคินนั้น การประเมินความต้องการจำเป็นต้องประเมินในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้

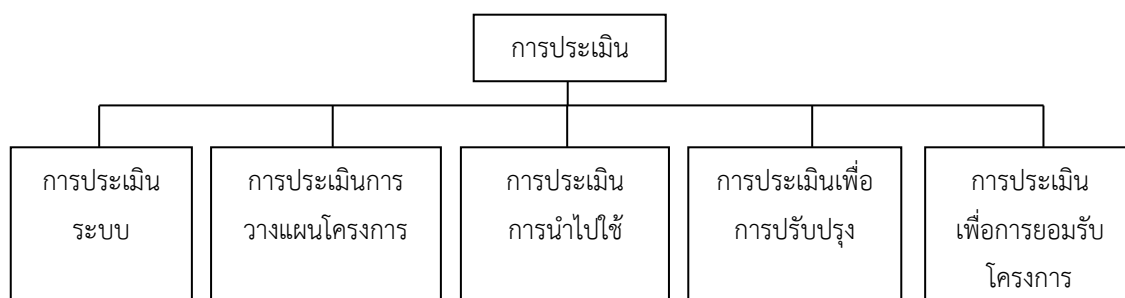
2.1) การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพของระบบ เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่แท้จริง และความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยทำให้เราสามารถกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษา ได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ กัน

2.2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมิน ต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมายพร้อมกับประเมินผลที่ได้รับ

2.3) การประเมินการนำไปใช้หรือดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่กำลังดำเนินโครงการ เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนินของโครงการนั้นได้เป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้หรือคาดหวังไว้เพียงใด

2.4) การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูล ที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อน ดังนั้นนักประเมิน จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุก ๆ ด้านของโครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

2.5) การประเมินเพื่อการยอมรับและศักยภาพในการสรุปโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ อ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้นักประเมิน จะทำให้รองผู้อำนวยการได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินการกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจขยายโครงการออกไปอีก เป็นต้น สรุปรูปแบบการประเมินของอัลคิน ได้ดัง ภาพที่ 2-3

ภาพที่ 2-3 แสดงรูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน

3) รูปแบบการประเมินของ โพรวัส (Provus)

โพรวัส (Provus: 1969) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการเปรียบเทียบผล การปฏิบัติกับมาตรฐาน เพื่อเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลปฏิบัติงาน ของแผนงาน เขาอธิบายว่ามีความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิด ที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงาน คือ ความไม่สอดคล้องที่ไม่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบโครงการคือ การกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานกำหนด กระบวนการดำเนินงาน และกำหนดผลที่คาดหวังจะได้รับจากการดำเนินงาน

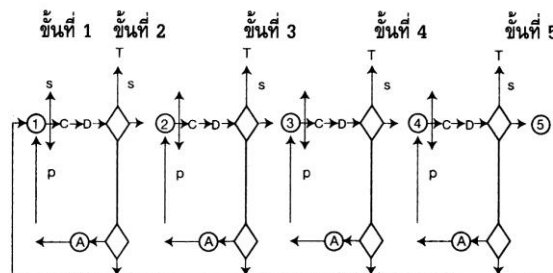
ขั้นที่ 2 การเตรียมพร้อม เป็นการนำปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่กระบวนการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 4 ผลผลิตที่เกิดจากโครงการ

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและกำไร

การประเมินต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่ และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่ วางเอาไว้เป็นเกณฑ์ นับเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมิน ดังกล่าวข้างต้น และตลอดโครงการอย่างต่อเนื่องดังภาพ

ภาพที่ 2-4 แสดงรูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวัส

S หมายถึง มาตรฐาน (Standard)

T หมายถึง ยกเลิก (Terminate)

P หมายถึง การดำเนินงาน (Program performance)

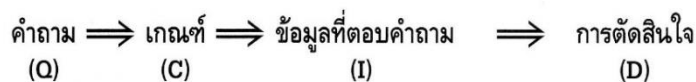
A หมายถึง การเปลี่ยนแปลง (Alteration)

C หมายถึง เปรียบเทียบ (Compare) เกี่ยวกับ P หรือ S

D หมายถึง สารสนเทศที่แสดงความไม่สอดคล้อง (Discrepancy information)

การประเมินในแต่ละขั้นตอนถ้าหากพบข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนนั้น ๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ซึ่งประกอบด้วยการถามตัวเอง เพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไม

จึงเกิดข้อบกพร่องนั้น ๆ มีอะไรเป็นสาเหตุ และมีวิธีการใดสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนี้ สำหรับขั้นตอนในการแก้ปัญหา มีดังนี้

เมื่อผู้ประเมินทำการประเมินถึงขั้นที่ 5 ถ้าจะดำเนินการหรือเริ่มวงจรใหม่ก็ต้องทำการออกแบบใหม่ โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การลงทุน ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของปัจจัยเบื้องต้นใหม่

4) รูปแบบการประเมินของ สคริฟเวน (Scriven)

(Michael Scriven, 1967) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า คือการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

จุดมุ่งหมายของการประเมินที่สำคัญมี 2 ประการ คือ

(1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการประเมินช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

(2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินในคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

สคริฟเวน ได้เสนอแนะว่าในเรื่องการประเมิน เพื่อปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินอาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่า หรือการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) นั้นควรจะแยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจน

วิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธี คือ

(1) การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงานหรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ ประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนหนึ่งซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบ หรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของรองผู้อำนวยการ ฯลฯ การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดกับรองผู้อำนวยการ จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก

สคริฟเว่น มีความเห็นที่แตกต่างกับครอนบาค ในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมิน ซึ่งสคริฟเว่น เป็นบุคคลที่เห็นว่าการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่า ไม่ต้องทำการศึกษาในระยะยาว และใช้กลุ่มตัวอย่างมาก นอกจากนี้แล้วสคริฟเว่น ยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อยด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด และทำได้ง่ายทำได้บ่อยครั้งกว่าด้วย

สคริฟเว่น เป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญ ในการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับเขาเชื่อว่าการประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในเรื่องคุณค่าที่ได้รับ โดยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ

(1) ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาดูว่า สิ่งที่ลงทุนไปนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คຸ້ມคຸ້ມกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ไปหรือไม่

(2) ขวัญ หรือกำลังใจ หรือคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการ ควรพิจารณาด้วยว่าผลของโครงการจะทำให้ขวัญและกำลังใจหรือคุณธรรมของผู้ร่วมโครงการเป็นอย่างไร

(3) ค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน

5) รูปแบบการประเมินโครงการของ สเตค (Stake)

โรบอर्ट อี สเตค (Robert E. Stake, 2013) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของ ครอนบาค และสคริฟเว่น เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติในการประเมินของสเตค ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง การประเมินของ สเตค เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

สเตค ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมิน เคาน์เทนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า และได้เสนอว่าก่อนการตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย การประเมินโครงการตามแนวคิดของสเตค ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ และวิธีการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบาย และการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ

(1) สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ

(2) การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน พฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น

(3) ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcomes) หมายถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ ในการเก็บข้อมูลผู้ประเมินจะต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้ แยกเป็น 4 ประเภท คือ

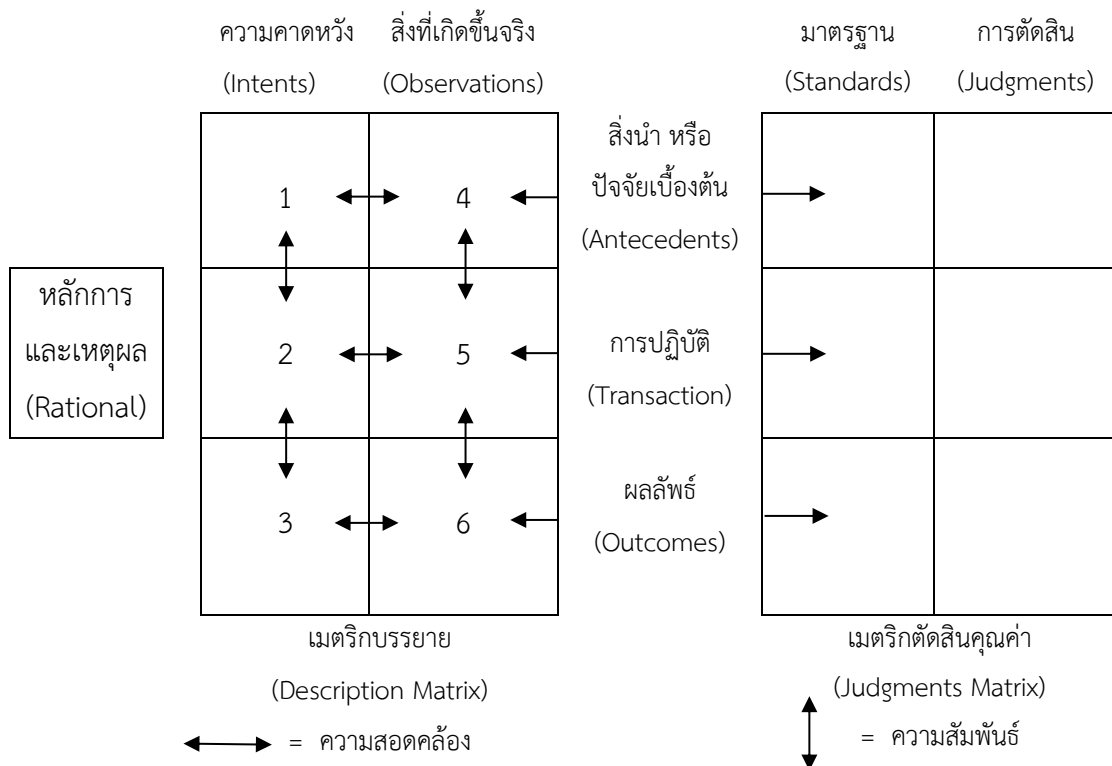
(1) ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังไว้ จำแนกเป็นความคาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ

(2) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจำแนกเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

(3) มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน คุณลักษณะที่ควรจะมี หรือควรจะได้รับเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

(4) การตัดสินใจ (Judgments) หมายถึง การพิจารณาผลการตัดสินใจ เป็นการพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและดำเนินงาน

ในการประเมิน ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการบรรยายและต้องมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวัง กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ แนวคิดของสเตคแสดงไว้ในภาพที่ 2-5

ภาพที่ 2-5 แสดงรูปแบบการประเมินของสเตค

สแตคเสนอวิธีการประเมินในรูปของเมตริก (Matrix) สองประเภทคือ เมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินคุณค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ในเมตริกบรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมีอยู่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้นโดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะ เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือก่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยเบื้องต้นที่มีอยู่จริงก่อนที่เริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริงจากโครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ หลังจากโครงการจบแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนว คือ ในแนวตั้ง ได้แก่

ช่อง 1 2 3 และ 4 5 6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ และในแนวนอน ได้แก่ 1 4, 2 5 และ 3 6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ ประการใดและต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

เมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้ง และในแนวนอนแล้วพบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

(2) ในเมตริกการตัดสินคุณค่า จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเมตริกบรรยาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือตั้งขึ้นใหม่โดยคณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วยคือต้องสรุปออกมาให้ได้ว่า โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใดหรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ

แนวคิดของสแตคแตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่น ๆ ตรงที่ถ้าพบว่า ผลลัพธ์ยังไม่ดีไม่ได้หมายความว่า การวางแผนไม่ดีหรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดเวลา สภาพแวดล้อม ผู้สอน รองผู้อำนวยความสะดวก ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้

6) รูปแบบการประเมินของ เคริก แพตทริค (Kirkpatrick)

โดนัลด์ แอล เคริกแพตทริค (Donald L. Kirkpatrick, 1975) แห่งมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา อดีตประธาน ASTD (The American Society for Training and Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจะจัดให้มี

การประเมินผลการฝึกอบรมซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิผลเพียงใด”

การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติ ที่เกิดขึ้นในทุกโครงการ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เคริก แพตทริก เห็นว่าการประเมินผลการอบรมจะทำให้ได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. การฝึกอบรมนั้นได้ทำอะไร หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในลักษณะใดบ้าง
 2. ควรยุติโครงการชั่วคราวก่อน หรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ
 3. ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในส่วนใดบ้างอย่างไรในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เคริกแพตทริก เสนอไว้ว่าควรดำเนินการประเมินประสิทธิผลของการอบรม
- 4 ลักษณะ คือ

1. ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึกหรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม

2. ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนโดยตรวจสอบให้ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude)

3. ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามคาดหวังของโครงการหรือไม่

4. ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กรหรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้นหรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

รายละเอียดแนวทางการดำเนินการประเมินแต่ละรายการเป็นดังนี้

(1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง การประเมินขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้ว่าผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้นมีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมพอใจ หรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมและมาน้อยเพียงใด การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนั้น ต้องการได้รับข้อมูลที่เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีความหมายและความเป็นจริง เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการฝึกอบรมอันดับแรก เคริก แพตทริก กล่าวว่า มีอยู่บ่อยครั้งที่รองผู้อำนวยการ ตัดสินใจให้ล้มเลิกโปรแกรมการฝึกอบรมเสีย หรือไม่ก็ตัดสินใจให้ดำเนินการฝึกอบรมต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพื้นฐาน

(2) วิธีการที่จะช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนองที่มีความหมาย และตรงตามความจริงจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่

1. กำหนดให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่าต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ปฏิกริยาตอบสนองของเนื้อหาหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม บรรยากาศฝึกอบรม ฯลฯ

2. ออกแบบของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูล

3. ข้อคำถามที่ใช้ ควรเป็นชนิดที่เมื่อได้รับข้อมูลหรือได้คำตอบแล้วสามารถนำมาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้

4. กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เขียนแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่าง ๆ

5. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกริยาตอบสนองผ่านแบบสอบถามตามความเป็นจริงจึงควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เขียนชื่อตนเองไปในแบบสอบถาม

อนึ่งในการแจกแบบสอบถามเพื่อประเมินปฏิกริยาตอบสนองนี้ ผู้ประเมินต้องแน่ใจว่าได้ให้เวลาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเพียงพอที่จะให้คำตอบทุกข้อ ควรอธิบายก่อนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะออกจากห้องฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดโปรแกรม พึงหลีกเลี่ยงการปล่อยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำแบบสอบถามติดตัวออกไปและส่งคืนกลับมาในภายหลัง

1 การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ และทักษะอะไรบ้าง และมีเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะ เจตคติ ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในโอกาสต่อไป เคริก แพตทริก ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1.1 ต้องการวัดความรู้ ทักษะและเจตคติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.2 วิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อและคะแนนรวมโดยเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.3 ถ้าเป็นไปได้ควรใช้กลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และเจตคติมี 2 แบบคือ

1. ใช้แบบสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เป็นแบบวัดมาตรฐาน

2. สร้างแบบสอบขึ้นใช้เอง แบบสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สร้างขึ้นเองนี้อาจจะใช้รูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง หรือทุกอย่างต่อไปนี้ได้ เช่น

2.1 แบบ “ถูก” หรือ “ผิด”

2.2 แบบ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งอาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 หรือ 5 หรือ 6 สเกลก็ได้

2.3 แบบเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

2.4 แบบเติมคำ ข้อความลงในช่องว่าง

3. การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินผลในขั้นนี้นับว่ายาก และใช้เวลามากกว่าการประเมินผลในสองขั้นแรก เพราะจะต้องออกไปติดตามประเมินผล ในสถานที่ทำงานจริง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะมีคำถามอยู่หลายข้อ ที่ผู้ประเมินต้องตอบให้ได้เสียก่อน เช่น

3.1 ควรจะออกไปประเมินผลเมื่อไร (1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือครึ่งปี หรือ 1 ปี ภายหลังจากการฝึกอบรม)

3.2 จะเก็บข้อมูลจากใครจึงจะเชื่อถือได้มากที่สุด (จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงานจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอง)

3.2.1 ควรจะได้วัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อน และหลังการฝึกอบรม

3.2.2 ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรมกับการประเมินผลหลังการฝึกอบรมนั้นควรจะให้ห่างกันพอสมควร เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้เกิดขึ้นจริง ๆ ทางที่ดีควรจะประเมินหลาย ๆ ครั้งเป็นระยะ ๆ ไปเช่นประเมินทุก 3 เดือน เป็นต้น

3.2.3 ควรจะได้เก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง เช่น จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงานและจากกลุ่มผู้ผ่านการอบรม เคริก แพตทริก เห็นว่าการประเมินผลในขั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานตามข้อเสนอที่กล่าวมานั้นจะนำไปใช้จริง ๆ จะต้องใช้เวลาและอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินผลเป็นอย่างมาก เขาจึงได้เสนอให้ทำกับโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดใหญ่ และโปรแกรมที่จำเป็นต้องจัดหลายๆ ครั้งต่อไปในอนาคตเท่านั้น ส่วนโปรแกรมการฝึกอบรมขนาดเล็กทั่ว ๆ ไปอาจใช้วิธีการง่าย ๆ ดังนี้

3.2.3.1 กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้างที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

3.2.3.2 เตรียมคำถามที่จะใช้สำหรับการสัมภาษณ์

3.2.3.3 ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลาย ๆ กลุ่มภายหลังจากการฝึกอบรม ในระยะหนึ่ง เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่คาดหวังเอาไว้เหล่านั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ หรือไม่

3.2.3.4 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ควรจะได้นำมาทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และวิเคราะห์เนื้อหา ถ้าเป็นการสัมภาษณ์ผู้ได้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรจะต้องแน่ใจว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะไม่มีอิทธิพลต่อการตอบ หรือสัมภาษณ์ของผู้ได้บังคับบัญชา

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร (Results Evaluation)

การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่าการฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดี ต่อหน่วยงานอย่างไรบ้าง เป็นการประเมินผลที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน เช่น การลดค่าใช้จ่าย การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การเพิ่มปริมาณการขายและการผลิตอัตราการลาออกลดลง เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการประเมินผลที่ยากที่สุด เพราะในความเป็นจริงนั้น มีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากการฝึกอบรมที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานและตัวแปร “เหล่านั้น” บางทีก็ยากต่อการควบคุม ฉะนั้นอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นแก่หน่วยงานในทางที่ดีจึงสรุปได้ยากกว่าเป็นผลจากโปรแกรมการฝึกอบรม เคริกแพตริก ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผลขั้นนี้ไว้ ดังนี้

4.1 ควรวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมเอาไว้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาวะการณ์ภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้ หรือวัดได้

4.2 พยายามหาทางควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งคาดว่าน่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน วิธีหนึ่งที่จะทำได้คือ การใช้กลุ่มควบคุมหรือกลุ่มทดลอง

7) รูปแบบการประเมินของแพตตัน (Patton)

เอ็ม คิว แพตตัน (M.Q. Patton, 1987) ได้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ยืดหยุ่นใช้สอย (Utilization-Focused Evaluation) เพื่อแก้ปัญหาของงานประเมิน โดยเฉพาะในประเด็นที่มักจะได้รับการวิจารณ์ว่าประเมินแล้วไม่ได้ผลการประเมินไปใช้ หรือรองผู้อำนวยการมองว่าผลการประเมินไม่ตรงกับข้อมูลที่ต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจ แพตตัน จึงได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการประเมินดังนี้

1. หลักการในการประเมิน การประเมินโครงการ นักประเมินควรให้ความสำคัญกับรองผู้อำนวยการ หรือกลุ่มลูกค้าที่จะใช้ผลการประเมินนั้น ๆ คำถามเพื่อการประเมินหรือตรวจสอบควรเกิดจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้น หรือต้องเป็นความอยากรู้อยากเห็น หรืออยากใช้ข้อมูล ผลการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ใช้ความอยากรู้อยากเห็น ของนักประเมินเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ซึ่งการประเมินตามแนวคิดนี้ จะทำให้ผลการประเมินมีโอกาสถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนามากขึ้น

2. ขั้นตอนการดำเนินการประเมิน แพตตันได้เสนอแนวทางในการประเมินโดยเฉพาะการดำเนินการ เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 จำแนกประเภทหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในขั้นตอนนี้ นักประเมินจะต้องพิจารณาว่า มีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะประเมิน หรือเป็นผู้ที่ต้องการใช้ผลประเมิน เช่น รองผู้อำนวยการ ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนอื่น ๆ

2.2 สัมภาษณ์ สอบถามผู้เกี่ยวข้องที่ได้จากข้อ (1) เพื่อรวบรวมความเห็น หรือความต้องการว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้น ต้องการทราบผลการดำเนินงานโครงการในลักษณะใดบ้าง ต้องการใช้อะไรในการประเมินในเรื่องใด หรืออยากรู้อะไร

2.3 จัดหมวดหมู่คำถาม หรือความอยากรู้อยากเห็น หรือความต้องการใช้อะไรของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ แล้วกำหนดเป็นรายการคำถามหลัก ๆ เพื่อการประเมิน เช่น การดำเนินงานโครงการทำได้ตามแผนเพียงใด เกิดปัญหาในลักษณะใดบ้าง ผลการดำเนินงานของโครงการทำได้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจการอบรมครั้งนี้หรือไม่ ผู้เข้าอบรมมีความรู้และเจตคติเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด หรือการดำเนินโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

หลังจากดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนแล้ว นักประเมินจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมประเมินคำถามการประเมินของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนการดำเนินการในขั้นต่อไป ก็ดำเนินการตามกระบวนการประเมินตามปกติ

8) รูปแบบการประเมินของเดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman)

เดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman, 1994) ได้เสนอแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการใช้โมทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง การกำกับตนเองโดยใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่กระทำ เพื่อช่วยให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ ช่วยตนเองพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตนเอง และสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการประเมินแบบเสริมพลังจึงประกอบด้วยบุคคลภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และนักประเมินแบบเสริมพลังจึงประกอบด้วยบุคคลภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และนักประเมินภายนอกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) หรือผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการประเมิน (Facilitator) การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน มีการร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน มีการให้ความรู้ในการประเมินแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวก หรือผู้ให้คำแนะนำไม่ใช่ผู้ตัดสินเกี่ยวกับการประเมิน เป็นการตัดสินร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้มีส่วนร่วม ผู้ประเมินมีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือเทคนิค และสร้างพลังการประเมินร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การประเมินแบบนี้ได้จบลง

แค่การทราบคุณค่าของการประเมินเหมือนการประเมินแบบเก่าแต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ดำเนินต่อไปตลอดระยะเวลาของการพัฒนาโครงการ

ขั้นตอนการประเมิน

เฟคเธอร์แมนได้เสนอขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาบุคลากรในโครงการให้สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ

(1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) เป็นการตรวจสอบสถานภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของโครงการ

(2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีความท้าทายแสดงถึงศักยภาพเป็นไปได้ ลักษณะสัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการแหล่งทรัพยากรในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการระดมสมอง โดยจัดบรรยากาศให้มีลักษณะแบบประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกัน หรือเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการบรรลุ

(3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันรับผิดชอบและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมในโครงการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้การระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกันฉันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่พัฒนาจะถูกนำไปปฏิบัติแล้ว มีการทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผลและความเหมาะสม

(4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ในขั้นตอนนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการพิจารณาถึงหลักฐาน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการ มีความตรงประเด็นและหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือ

ในแต่ละขั้นตอนที่กล่าวข้างต้นนักประเมินภายนอกและผู้มีส่วนร่วม (นักประเมินภายใน) ในโครงการจะทำงานร่วมกัน โดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงานมากกว่าที่จะทำบทบาทของผู้ประเมิน ทั้งนี้บทบาทของนักประเมินภายนอกอาจเกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ผลจากการทำงานร่วมกันในกระบวนการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝน ได้รับประสบการณ์ และเข้าใจเทคนิคเฉพาะของการดำเนินการประเมิน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินไปใช้ และเกิดการพัฒนาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นอย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่อไป

ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง

จุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง นักประเมินภายนอกจะมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรหลายลักษณะดังนี้

(1) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายใน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน เทคนิคการประเมินทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนของการทำงานมุ่งให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการมากกว่าให้ความรู้ต่างๆ ดังที่เฟทเธอร์แมนได้กล่าวในเชิงเปรียบเทียบว่า “ถ้าสอนวิธีจับปลาแก่เขา เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ตลอดชีวิต”

(2) การอำนวยความสะดวก (Facilitation) โดยบทบาทนักประเมินเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการประเมิน กระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามขจัดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการประเมินไม่ล้มเหลว

(3) การได้รับการสนับสนุน (Advocacy) เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะรองผู้อำนวยการ หรือแหล่งทุนสนับสนุน เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากการประเมินอาจจะนำไปทางบวกคือ บรรลุผลตามที่ต้องการก็สามารถของการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ

(4) การสร้างความกระจ่าง (Illumination) เป็นการสร้างความกระจ่างให้เกิดขึ้นกับบุคลากรภายในที่ผ่านประสบการณ์การทำการประเมินผลตนเอง ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่ช่วยเปิดหูเปิดตา ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ถือว่าการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดการสร้างชุมชนของผู้รู้ขึ้น

(5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (Liberation) เกิดขึ้นหลังจากที่กระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนา และทำให้เขาเหล่านั้นสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่าควรพัฒนาไปในทิศทางใดถือเป็นการให้เสรีภาพกับคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และพัฒนางานของตนเองกล่าวคือ เป็นการทำให้บุคลากรสามารถใช้ความคิดที่อิสระจากกรอบความคิดแบบเดิมสามารถสร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

การประเมินแบบเสริมพลังมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้ 1) ช่วยสร้างทั้งเทคนิควิธีการประเมินและความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เนื่องจากการประเมินแบบเสริมพลังถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ช่วยเพิ่มการบูรณาการวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน 3) การร่วมมือรวมพลังในกระบวนการประเมิน ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประเมิน 4) การตัดสินใจด้วยตนเองในกระบวนการประเมินจะช่วยเพิ่มความตระหนักในคุณค่า หรือความต้องการของการประเมิน 5) ช่วยสนับสนุน

ในการพัฒนาเป้าหมายและวิธีวิทยาการวิจัยช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบและการดำเนินการประเมินได้อย่างดี

9. รูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Approach)

นิตา ซูโต (2551: 20-22) กล่าวถึงการประเมินรูปแบบการวิเคราะห์ระบบ ไว้ว่า ในการวิเคราะห์นั้นจะต้องมุ่งถึงผลที่ได้จากโครงการ และพยายามหาความเกี่ยวข้องของรูปแบบของแผนงานที่วางในโครงการกับตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ข้อมูลต่าง ๆ และผลที่จะเกิดจากโครงการต่อวัดในเชิงปริมาณ และสาเหตุที่เป็นเรื่องของเหตุและผลได้ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติและวิธีการประเมินใหญ่ มักจะเป็นเทคนิคการทดลองเพื่อดูผลของการวางแผนแบบต่าง ๆ ในสภาพการณ์ทางธรรมชาติ รูปแบบนี้ได้นำแนวคิดและเทคนิคของการวางแผนการจัดการให้สอดคล้องกับการกำหนดงบประมาณ เทคนิคนี้เรียกว่า PPB (Planning Programming and Budgeting) เพื่อการสร้างผลผลิตสูงสุด โดยมีความเชื่อที่ว่า ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะฟังก์ชันการผลิตที่สม่ำเสมอและมั่นคง และสามารถวัดผลได้ในเชิงปริมาณ การประเมินตามแนวคิดนี้นิยมใช้การทดลอง มีการออกแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อหาข้อสรุปเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเบื้องต้นและผลผลิต พร้อมทั้งสรุปผลที่ได้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ รูปแบบการวิเคราะห์ระบบสามารถประเมินได้ 3 ด้าน ได้แก่

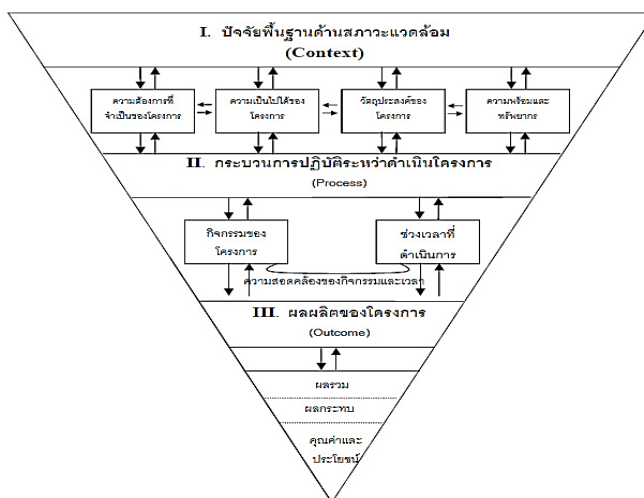
(1) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) เป็นการประเมินว่า ปัจจัยที่ต้องการมีอะไรบ้างพอเพียงหรือไม่ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใด หรือโปรแกรมใดที่เราควรดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินโครงการเลือกแผนจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม หรือถ้าประเมินโครงการที่ดำเนินไปแล้วผลจากการประเมินปัจจัย ก็จะทำให้คำตอบว่าการดำเนินโครงการที่ทำไปนั้นได้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่

(2) การประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินว่า ได้นำโครงการไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือมีการประเมินก่อนการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งอาจได้เสนอแนะให้ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ ในลักษณะที่สอง คือการประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่ โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการดำเนินโครงการอย่างมาก

(3) การประเมินผลผลิต (Output) เป็นการประเมินผลว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งอาจทำได้ทันทีที่โครงการสิ้นสุด และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานต่อมาอีกภายหลังในช่วง 6 เดือน เป็นต้น การประเมินช่วยให้การตัดสินใจการรับรอง ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการ

10. รูปแบบการประเมิน “CPO” ของเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, (2556 : 187-189) ได้ชี้ให้เห็นว่า “การประเมิน” เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของสังคม ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งจะประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นทรัพยากรและความพร้อม กิจกรรม โครงการและแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน สถาบันองค์กร หรือสังคมนั้น ๆ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายของการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณค่าของสิ่งที่มุ่งจะประเมินดังกล่าว รวมทั้งการพัฒนาสังคมโดยรวม “การประเมินโครงการ” นั้น เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศที่จำเป็นอันจะนำไปสู่การตัดสินความสำเร็จ รวมทั้งการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา ตลอดจนการสร้างและการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ ดังนั้นกิจกรรมการประเมินโครงการ จึงเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยขั้นพื้นฐานของโครงการ ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการ และผลผลิตของโครงการ ภายใต้กิจกรรมและช่วงเวลาที่ได้กำหนดหรือวางแผนไว้ ดังนั้นเพื่อช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เยาวดี วิบูลย์ศรี จึงได้พัฒนาเป็นรูปแบบหรือแบบจำลองของการประเมินโครงการขึ้น ซึ่งคิดว่าน่าจะเหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยโดยตรง ดังปรากฏในภาพที่ 2-6

ภาพที่ 2-6 แสดงแบบจำลองการประเมิน “CPO” (CPO’S Evaluation Model)

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ที่ใช้มีดังนี้

- (1) ----- หมายถึง เส้นแบ่งระหว่างองค์ประกอบ ซึ่งแยกกัน
ไม่เด็ดขาด
- (2) —————> หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแต่ละองค์ประกอบใน
← ลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง
อย่างครบวงจร
- (3) C หมายถึง Context
- (4) P หมายถึง Process
- (5) O หมายถึง Outcome

ตัวแบบ CPO ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนใหญ่ ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่องตามลำดับ คือ

(1) ปัจจัยพื้นฐานด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ (Context) ปัจจัยด้านนี้ หมายถึง “บริบท” ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวกับโครงการทั้งหมด เช่น ปัจจัยทางการเมือง ทางสังคม ทางวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยทางกายภาพ และทางด้านจิตใจ เป็นต้น การประเมินในส่วนนี้ เป็นการประเมินสถานะแวดล้อมหรือ “บริบท” ต่าง ๆ ของโครงการนั้น ๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร โดยพิจารณาถึง

(1.1) ความต้องการของโครงการ (Needs Assessment) เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นหรือความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ

(1.2) ความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility) เพื่อให้ทราบถึงโอกาสในการจัดทำโครงการ

(1.3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อระบุถึงสิ่งที่ต้องการจะเกิดขึ้นจากโครงการ

(1.4) ความพร้อมและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุนหรืองบประมาณ วัสดุอุปกรณ์บุคลากร เป็นต้น

(2) กระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ (Process) คำว่า “กระบวนการ” หมายถึง ขั้นตอนหรือกรรมวิธีที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับก่อนหลังอย่างเป็นระบบ และครบวงจรในระหว่างดำเนินโครงการ กระบวนการดังกล่าวอาจจะแตกต่างกันไปตามเป้าหมายในเชิงปรัชญาของแต่ละโครงการ เช่น โครงการธุรกิจ เป้าหมายหลักก็คือ การแสวงหากำไรจากการดำเนินธุรกิจนั้น ๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยลดต้นทุนการดำเนินงานให้เหลือน้อยที่สุด ส่วนโครงการทางการศึกษาของรัฐ เป้าหมายหลักก็คือ การปลูกฝังความรู้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเด็กเยาวชน และบุคคลทั่วไป โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติในระยะยาว โครงการบางประเภทนี้จะไม่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นหลัก เป็นต้น ถึงแม้ว่ากระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการอาจจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย

ในเชิงปรัชญาของแต่ละโครงการนั้น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่สำหรับการประเมินโครงการโดยทั่วไปมีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ก็คือความสอดคล้องของกิจกรรมและช่วงเวลา โดยพิจารณาถึง

(2.1) กิจกรรม (Activity) เพื่อให้ทราบว่า กิจกรรมนั้น ๆ มีความสอดคล้องหรือตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และมีการจัดลำดับที่เหมาะสมต่อเนื่องกันมากน้อยเพียงใด

(2.2) ช่วงเวลา (Timing) เพื่อให้ทราบว่า ช่วงเวลาที่จะดำเนินโครงการทางด้านกิจกรรมนั้น ๆ มีความเหมาะสมเพียงไร มีข้อจำกัดประการใด และเวลาที่กำหนดไว้นั้น สามารถจะปรับเปลี่ยนไปจากเดิมได้ตามความจำเป็นหรือไม่ และเพราะเหตุใด

(3) ผลผลิตของโครงการ (Outcome) คำว่า “ผลผลิต” (Outcome) นั้น นักประเมินบางท่านใช้คำว่า “ผลผลิต” (Product) ซึ่งหมายถึง ผลที่ได้รับจากการกระทำใด ๆ แต่บางท่านใช้คำว่า “ผลลัพธ์” (Output) ซึ่งหมายถึง ผลงานหรือสิ่งที่ปรากฏออกมาภายหลัง ดังนั้นคำว่า “ผลผลิต” ที่ใช้นี้ จึงมีความหมายครอบคลุมคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 3 คำ ดังที่กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุนี้คำว่า “ผลผลิตของโครงการ” จึงหมายถึง ผลงานหรือผลที่ได้รับจากการกระทำกิจกรรมใด ๆ ของแต่ละโครงการ โดยสามารถแบ่งผลงานดังกล่าวเป็น 3 ประเภท คือ ผลรวม (Overall) ผลกระทบ (Impact) และคุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) ตามลำดับในการประเมินผลผลิตของโครงการใด ๆ ก็ตามเป็นการประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้น ๆ โดยพิจารณาถึง

(3.1) ผลรวม (Overall) เพื่อให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดจากกิจกรรมของโครงการ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

(3.2) ผลกระทบ (Impact) เพื่อให้ทราบถึงผลที่ตามมาจากการดำเนินโครงการนั้น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งจากที่คาดหวังไว้ และมีได้คาดหวังไว้ด้วยคุณค่าหรือประโยชน์ (Utility) เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าหรือความสำคัญของผลที่ได้มาจากการประเมิน ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ หรือเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

สมถวิล วิจิตรวรรณและคณะ (2556) ได้อธิบายถึงรูปแบบการประเมินโครงการไว้ว่า โมเดลการประเมินหรือรูปแบบการประเมินคือ กรอบความคิดในการประเมินที่เสนอโดยนักประเมิน ที่มีชื่อเสียง มีผู้เสนอรูปแบบการประเมินหลากหลาย ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะรูปแบบที่นิยมใช้จำนวน 7 รูปแบบ มีแต่ละรูปแบบการประเมินมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน รูปแบบการประเมินโครงการตั้งแต่ 1 ถึง 5 เป็นรูปแบบการประเมินดั้งเดิมก่อน ค.ศ. 1989 ต่อมาการประเมินตั้งแต่ ค.ศ. 1989 พัฒนาไปในแนวทางการเน้นการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน การประเมินแบบมีส่วนร่วม และการประเมินที่ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมิน (Stakeholder) ทำให้เกิดรูปแบบการประเมิน 6 ถึง 7 ในที่นี้จะกล่าวสรุป ทั้ง 7 รูปแบบ ดังนี้

(1) รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมาย (Objective model หรือรูปแบบ Tyler) นิยามการประเมินรูปแบบนี้ คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับจุดมุ่งหมายของโครงการ โครงการที่ประสบผลสำเร็จ คือ โครงการที่บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การเลือกรูปแบบนี้ จุดมุ่งหมายของโครงการ ต้องเขียนอย่างชัดเจน ครอบคลุม และสามารถทำการวัดได้

(2) รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) นำเสนอโดย สตีฟเฟิลปิม นิยามการประเมินรูปแบบนี้ คือ กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ มีรูปแบบการประเมิน 4 ด้าน คือ

(2.1) การประเมินสถานะแวดล้อม (context Evaluation: C) เป็นการประเมินสถานะแวดล้อมก่อนการกำหนดโครงการ เช่น ประเมินสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดโครงการขึ้นมา

(2.2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินก่อนเริ่มการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมพอเพียงของทรัพยากร เพื่อให้ทรัพยากรมาใช้ เพื่อให้โครงการบรรลุผล

(2.3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินในระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการปฏิบัติการทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะได้นำไปปรับปรุงพัฒนาแก้ไข การดำเนินการในแต่ละช่วงให้ทันเวลาต่อไป

(2.4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นบรรลุจุดประสงค์โครงการเพียงใด การประเมินจะต้องปรับปรุงหรือขยาย หรือยกเลิกในเรื่องใดบ้าง

(3) รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) คือการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต การประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมินทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เนื้อหา หลักสูตร เป็นต้น กระบวนการเป็นการประเมินการดำเนินงาน เช่น ความถูกต้อง รวดเร็วของการดำเนินงาน การประสานงาน การให้บริการ เป็นต้น สำหรับผลผลิตเป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินงาน

(4) รูปแบบการประเมินการฝึกอบรมแบบเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick model) เป็นรูปแบบที่ออกแบบเพื่อประเมินการอบรม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

(4.1) ประเมินปฏิกิริยา ความพึงพอใจด้านบริการต่าง ๆ ของผู้รับการอบรม

(4.2) ประเมินความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมผู้รับการอบรม

(4.3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้รับการอบรม และการนำความรู้ไปใช้ในองค์กร

(4.4) ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์การของผู้รับการอบรม อาทิ การเพิ่มคุณภาพการผลิต การลดค่าใช้จ่าย การลดความผิดพลาด เป็นต้น

(5) รูปแบบการประเมินแบบเคนท์นิแวนซ์ของสเตค (Stake's Countenance model) การประเมินประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ประการคือ การบรรยายและการตัดสิน ประกอบด้วย

(5.1) บรรยายลักษณะตัวแปร 3 ด้าน (สิ่งที่มีอยู่ก่อน กระบวนการ ผลผลิต) ของโครงการบรรยายความสัมพันธ์ (เชิงเหตุผล) ในสิ่งที่วัดระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ด้าน บรรยายความสัมพันธ์ (เชิงประจักษ์) ที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงระหว่างตัวแปร บรรยาย ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละตัวแปร

(5.2) ตัดสินคุณค่าจากข้อมูลของตัวแปรที่เป็นส่วนของมาตรฐานกับข้อมูลส่วนที่เป็นการตัดสิน

(6) รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Evaluation) เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมการประเมิน มาเป็นผู้ให้ความร่วมมือให้คำปรึกษาหารือที่สร้างสรรค์ ให้ความรู้วิธีที่จะปรับปรุงโครงการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำงานประเมินร่วมกัน และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจ (เดิมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นเพียงแหล่งข้อมูลการประเมิน) ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของทั้งในกระบวนการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมิน ซึ่งมีประโยชน์ระยะยาวแก่ผู้มีส่วนร่วมมากกว่าการใช้ผลการประเมินเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยมีบทบาทเป็นตัวกลางในกระบวนการเจรจาต่อรองระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ แต่ทั้งนี้ระดับของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน มีตั้งแต่มีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย จนถึงระดับที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน

(7) รูปแบบการประเมินของแพตตัน ที่มุ่งใช้ประโยชน์จากการประเมิน (Patton's Utilization model) การประเมินโครงการที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงประเมินแบบเดิมที่ใช้รูปแบบหรือแบบจำลองต่าง ๆ เช่น CIPP มักมีข้อจำกัดว่าไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เท่าที่ควร แต่เป็นการประเมินตามหน้าที่เท่านั้น ดังนั้น Patton จึงเกิดแนวคิดที่ว่า ถ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการประเมิน (Stakeholder) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินตั้งแต่ต้น ก็จะทำให้ผลการประเมินเป็นที่ยอมรับและมีการนำผลไปใช้ และผู้วิจัยควรเปลี่ยนบทบาทจากการดำเนินการประเมินอย่างเข้มงวดเหมือนการจับผิด มาเป็นบทบาทในบรรยากาศที่สนับสนุน แนะนำประสานงานกับผู้ดำเนินโครงการ มีการแลกเปลี่ยนความเห็น ปรึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาโครงการเป็นระยะ การประเมินในรูปแบบนี้มีลักษณะโน้มเอียงเป็นการประเมินเชิงคุณภาพ (Qualitative)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2554: 113–127) ได้สรุปรูปแบบการประเมินไว้ 28 รูปแบบ ดังนี้

(1) การประเมินที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบ (SD Models)

รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย

(1.1) System Analysis

กระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา (1956) ได้นำเทคนิค Planning, Programming and budgeting System (PPBS) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาใช้ในหน่วยงานของทางรัฐบาลเพื่อการสร้างผลผลิตสูงสุด โดยมีความเชื่อว่า ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะฟังก์ชันการผลิตที่สม่ำเสมอและมั่นคง และสามารถวัดผลได้ในเชิงปริมาณ การประเมินตามแนวคิดนี้นิยมใช้การทดลอง มีการออกแบบกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมเพื่อหาข้อสรุปเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเบื้องต้น และผลผลิต พร้อมทั้งสรุปผลที่ได้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ตลอดจนนิยมเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับโครงการอื่น ๆ ในแง่ผลผลิตตามที่คาดหมายโดยใช้เกณฑ์การสิ้นเปลืองทรัพยากรน้อยที่สุด

(1.2) Cost-related Analysis

รูปแบบนี้ได้ประยุกต์การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการประเมินโดยเสนอแนวคิด และเทคนิคในการวิเคราะห์ที่สำคัญได้แก่ Cost-effectiveness Analysis เป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผลที่ได้รับ Cost-benefit Analysis เป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของตัวเงิน Cost-utility Analysis เป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลประโยชน์ของการใช้สอย และ Cost-feasibility Analysis เป็นการคาดคะเนค่าใช้จ่ายของทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าทางเลือก หรือโครงการนั้นมีค่าใช้จ่ายอยู่ในวงเงินที่มีอยู่และเป็นไปได้

(1.3) Program Evaluation and Review Techniques (PERT)

PERT เป็นเทคนิคการทบทวนและประเมินการจัดกิจกรรมขององค์กร เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และเสร็จทันเวลาที่กำหนด โดยอาศัยการสร้างแผนผังการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน และประมาณเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อหาเส้นทางการดำเนินกิจกรรมที่วิกฤติ จะได้ระดมทรัพยากรตามความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญต่อเส้นทางวิกฤติ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและเสร็จทันกำหนดเวลา

(1.4) Rossi, Freeman, and Wright's Approach (RFWA)

เป็นรูปแบบการประเมินอย่างเป็นระบบที่พยายามเน้นการประเมินที่มีการวางแผนกำหนดวิธีการที่เป็นมาตรฐานและชัดเจน เพื่อให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรง และเป็นปรนัย RFW เสนอว่าวัตถุประสงค์ของการประเมินควรเน้นที่การดำเนินงานว่าเข้าถึงประชากรเป้าหมายเพียงไร เป็นไปตามแผนหรือไม่ มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพียงไร โดยการประเมินนั้นจะต้องให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ ต่อการวางแผนการติดตามควบคุมผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาเศรษฐศาสตร์การดำเนินงาน

(1.5) Experimental Approach

รูปแบบนี้ได้นำหลักการวัด และการทดลองมาใช้เป็นแนวทางหนึ่งของการประเมิน การประเมินควรออกแบบอย่างรัดกุม (ถ้าเป็นไปได้) ควรใช้แบบแผนการทดลอง หรือกึ่งทดลอง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างได้มาตรฐาน การตัดสินใจควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าที่จะใช้มาตรฐานส่วนตัว แล้วพยายามสรุปผลในรูปของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อจะได้นำผลไปใช้อ้างอิงได้กับโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผลการประเมินควรมีบทบาทในการกระตุ้นการอภิปรายทางการเมือง และสร้างอิทธิพลทางความคิดในการตัดสินใจของรองผู้อำนวยการ

(1.6) Goal-based (Behavioral objectives) Approach

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมินเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จ วัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมินจึงเป็นทั้งเป้าหมายของการประเมินและผลลัพธ์ที่คาดหวัง ซึ่งสามารถนำมาเป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจสำเร็จของการดำเนินงาน ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมิน จึงต้องมีความชัดเจนในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อที่นักประเมินจะวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น อันเป็นการตัดสินใจสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม

(1.7) Discrepancy Approach

รูปแบบการประเมินที่เน้นการตรวจสอบความไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวัง และสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเป็นการชี้จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน โดยการบรรยายเอกสารที่เกี่ยวข้องสังเกตการณ์ในสนาม ประเมินการบรรลุเป้าหมายระหว่างทาง ประเมินการบรรลุเป้าหมายปลายทาง และเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างโครงการ กิจกรรม นักประเมินจะต้องตั้งเกณฑ์มาตรฐานความสอดคล้องของแต่ละขั้นตอนของการประเมิน ถ้าความสอดคล้องเกิดขึ้นไม่ถึงระดับที่ยอมรับได้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานหรือเปลี่ยนเกณฑ์ หรือยุติโครงการ กิจกรรม

(1.8) Context-Input-Output Approach (CIPP)

เป็นการประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต เพื่อช่วยรองผู้อำนวยการในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของโครงการดำเนินงาน (planning decisions) การกำหนดยุทธวิธี แผนงานและการดำเนินงาน (structuring decisions) การปรับเปลี่ยนยุทธวิธี แผนงาน การดำเนินงานให้เหมาะสม (implementing decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยน คง-ขยาย ยุบ-เลิกโครงการ (recycling decisions) นักประเมินจะต้องออกแบบการประเมิน ให้สอดคล้องกับสภาพการตัดสินใจของรองผู้อำนวยการโดยการระบุประเภท ระดับ และคาดคะเนสถานการณ์ของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์และวางแนวทางการประเมิน จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผล

(1.9) Center for the Study of Evaluation Approach

รูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CSE Approach เป็นการประเมินกระบวนการของการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายของการประเมินจึงเป็นการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายของการประเมินจึงเป็นการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อรองผู้อำนวยการ โดยการประเมินควรประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญคือ การประเมินความต้องการของระบบ (System Assessment) ประเมินการวางแผนโครงการ (Program planning) ประเมินการดำเนินงานตามแผน (Implementation Evaluation) ประเมินความก้าวหน้า (Progress Evaluation) และประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) นักประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ และให้ตรงกับความต้องการของรองผู้อำนวยการ โดยจะต้องทราบว่าใครมีอำนาจในการตัดสินใจ รองผู้อำนวยการต้องการข้อมูลอะไร และนักประเมินควรเป็นคนกลางที่ไม่มีส่วนร่วมในโครงการ

(2) การประเมินที่เน้นการตัดสินใจ โดยใช้วิธีเชิงธรรมชาติ (ND Models) รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

(2.1) Utilization-Focused Approach (UFA)

รูปแบบการประเมินที่เน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์ Patton ให้แนวทางว่าบุคลิกภาพของนักประเมินเป็นกุญแจสู่การใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน นักประเมินจะต้องสร้างสัมพันธ์กับผู้ต้องการใช้ข้อมูลโดยตรง พัฒนาความสัมพันธ์ส่วนตัว เพื่อล่วงรู้ความต้องการข้อมูลการตัดสินใจที่ต้องการทำ และป้อนข้อมูลที่เขาต้องการ การดำเนินงานสามารถกระทำได้ โดยระบุผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่ต้องการใช้ผลการประเมิน กำหนดประเด็นของการประเมินให้ชัดเจน เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้เกณฑ์การตัดสินใจอันเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ผลการประเมิน เสนอผลการประเมินโดยให้ผู้ใช้ผลการประเมินเป็นผู้สรุป และตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน จากนั้นจึงทำการเผยแพร่ผลการประเมิน

(2.2) Stakeholder-Based Approach

เป็นรูปแบบการประเมินที่ให้ความสำคัญและเน้นการสนองตอบความต้องการทราบผลการประเมินของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมิน (multiple stakeholder groups) กลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมินถูกนำมาให้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือ การแปลผลการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับร่างรายงาน ซึ่งต่อมาได้เสนอแนวคิดในการเลือกกลุ่มผู้สนใจ และเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมินโดยพิจารณาเป้าหมายของการมีส่วนร่วม ถ้าเพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ผลการประเมิน (utilization) ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจด้านนโยบายและควรให้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กลุ่มดังกล่าว เช่น รองผู้อำนวยการ ผู้จัดดำเนินการที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย แต่ถ้าเพื่อเป็นตัวแทนของ

กระบวนการตัดสินใจ (decision making process) ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และ ไม่จำเป็นต้องให้มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด แต่ถ้าเพื่อการสร้างพลังในการตัดสินใจ (empowerment) ที่ สอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจน้อยในการตัดสินใจ แต่มีบทบาท ของการต่อรองสูง เช่น ผู้ใช้บริการกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มพลังต่าง ๆ เป็นต้น

(2.3) Responsive (Countenance) Model

รูปแบบการประเมินที่สนองความต้องการสารสนเทศของผู้สนใจใช้ผลการ ประเมิน โดยพยายามสะท้อนคุณค่าของการดำเนินงานตามทัศนะของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อย่างกว้างขวาง Stake เสนอให้ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) รวบรวมข้อมูลโดยเน้น การสังเกตและสัมภาษณ์ตามสภาพธรรมชาติ โดยใช้ทั้งนักสังเกตหลาย ๆ คน ทำการสังเกตกลุ่ม ผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ กลุ่ม เน้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้กระบวนการและผลกระทบในด้าน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาองค์ประกอบของการประเมิน 3 ส่วน คือ Antecedents, Transaction และ Outcomes วิธีการประเมินเน้นการบรรยายความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบตามที่คาดหวังและเกิดขึ้นจริง และตัดสินคุณค่าโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานในทัศนะ ของผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ส่วนการตัดสินคุณค่าสุดท้ายให้เป็นหน้าที่ของผู้ใช้ผลการประเมิน จะกำหนดเกณฑ์และทำการชั่งน้ำหนักคุณค่าของฝ่ายต่าง ๆ เอาเอง

(2.4) Creative Approach

รูปแบบนี้ได้เห็นว่า ไม่มีวิธีที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวในการประเมินเนื่องจาก ทุกสถานการณ์ของการประเมินมีความสลับซับซ้อน และมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็น คุณลักษณะ เงื่อนไข ทรัพยากร ข้อจำกัด กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ค่านิยมและการเมืองดังนั้น จึงต้องใช้ วิธีการประเมินแตกต่างกัน การประเมินที่ดีควรสอดคล้องกับสถานการณ์ (situation responsive) เน้นผลที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ (utilization-focused) และมีวิธีการที่ยืดหยุ่น (methodologically flexible) Patton ได้เสนอว่า creative evaluation เป็นการประเมินที่ใช้กระบวนการแก้ปัญหาใน การปรับเปลี่ยนสถานการณ์ และการประเมินให้เหมาะสมกัน โดยอาศัยความสามารถส่วนตัวของ นักประเมินในการสังเกตเจาะต่อรอง ปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบแวดล้อม เพื่อออกแบบการประเมิน จึงต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าหาญ มีความกระตือรือร้น ตอบสนองได้ไวปรับตัวได้ดี และสามารถให้ความรู้ผู้เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจในกระบวนการประเมิน และการใช้ผลการประเมิน โดยมีสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

(2.5) Transactional Approach

รูปแบบนี้ ใช้แก้ไขความแตกแยกหรือขัดแย้งอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการ และประสานรอยร้าวด้วยหลักการบริหารความขัดแย้ง รูปแบบการประเมินนี้เริ่มด้วยการประชุมเพื่อ รับทราบปัญหาของกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง สร้างเครื่องมือติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของ

สถานการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ปัญหา ความคาดหวังของกลุ่มต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนโครงการให้เหมาะสม โดยสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ติดตามควบคุมโครงการตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่

(2.6) Illuminative Approach

รูปแบบนี้ เน้นการใช้เทคนิคการสังเกตแบบปลายเปิด (open ended observation) เกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญของโครงการ ข้อตกลงเบื้องต้น สถานการณ์แวดล้อมปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อโครงการเพื่อบรรยาย แปลความหมาย และจัดทำเอกสารรายงานเกี่ยวกับผลดี ผลเสียของสถานการณ์แวดล้อม นวัตกรรม การเปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ที่สำคัญตลอดจนการแสวงหาหลักการทั่วไป

(2.7) Democratic Approach

เป็นแนวทางการประเมินแบบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญต่อผู้มีผลประโยชน์จากการดำเนินงานทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน นักประเมินทำหน้าที่ติดต่อเจรจาประสานงานระหว่างแหล่งทุน รองผู้อำนวยการ ผู้ร่วมโครงการ และผู้ได้รับผลจากโครงการประชาชนทั่วไป ตลอดจนทำหน้าที่ศึกษาข้อมูลของโครงการ เสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ การตัดสินใจคุณค่า และข้อเสนอแนะขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย

(3) การประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่าโดยใช้เชิงระบบ (SV Models)

(3.1) Consumer-oriented Approach

รูปแบบการประเมินที่เน้นความสำคัญของผู้บริโภค เป็นการตัดสินใจคุณค่าเชิงสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การประเมินมีจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคสำหรับตัดสินใจเลือกการบริโภคที่คุ้มค่า หรือสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการบริการหรือผลิตภัณฑ์ก็ตามควรตัดสินใจคุณค่าตามมาตรฐานของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ผู้บริโภคอาจเป็น ผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้บริการ ผู้เข้าโครงการฝึกอบรม ผู้เลือกสถานศึกษา นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้เสียภาษี เป็นต้น การประเมินในลักษณะนี้นักประเมินควรเป็นผู้ประเมินภายนอกที่มีความเป็นอิสระ คำถามการประเมินที่สำคัญคืออะไรเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด หรือคุ้มค่าที่สุด ภายใต้ความแตกต่างของบริบท ด้านราคา ความต้องการ คุณค่าของสังคม ผลกระทบทางบวก ลบ ที่อาจเกิดขึ้นตามมา ขั้นตอนการประเมินที่สำคัญควรประกอบด้วยรายการกิจกรรมของการวัดการตีค่า การจัดลำดับความสำคัญ การชั่งน้ำหนักผลตอบแทนและสังเคราะห์เพื่อสรุปผล

(3.2) Judicial (Adversarial) Approach

รูปแบบนี้ได้้นำการพิพาทภาคีมาใช้เป็นวิธีการบรรลุข้อยุติเกี่ยวกับการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน ด้วยการนำสืบพยานหลักฐานของทีมนักประเมิน 2 ฝ่ายที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของโครงการแตกต่างกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักประเมินแต่ละฝ่ายแสดงหลักฐานที่น่าเชื่อถือ

ที่สุดของฝ่ายตน โดยมีการซักถามพยานของตนและฝ่ายตรงกันข้าม ผู้พิพากษาและลูกขุนฟังการเสนอข้อเท็จจริง และการสืบสวนพยานจากทีมนักประเมินแต่ละฝ่าย เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะโดยมีขั้นตอนในการประเมินคือ กำหนดประเด็นปัญหาเพื่อใช้เป็นกรอบของการสืบสวนคัดเลือกประเด็นและเรียงลำดับความสำคัญ เปิดโอกาสให้ทีมนักประเมินแต่ละฝ่ายเสนอข้อมูล หลักฐานของผลการประเมินนำสืบพยานและเสนอข้อโต้แย้ง คณะลูกขุนสรุปผลตัดสินคุณค่า และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าการสืบสวนสอบสวนกับมนุษย์ถือว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญที่สุด เพราะนอกจากจะได้ข้อเท็จจริงแล้ว ยังสามารถครอบคลุมถึงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม สีน้าท่าทาง ซึ่งจะเป็นส่วนประกอบที่นำไปสู่การตัดสินคุณค่าที่เหมาะสม

(3.3) Accreditation (Professional Review) Approach

ตอนต้นศตวรรษที่ 20 ได้เกิดการตื่นตัวในการรวมกลุ่มของนักวิชาชีพเป็นสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองพิทักษ์สิทธิการประกอบวิชาชีพของสมาชิก ในขณะเดียวกัน สมาคมวิชาชีพดังกล่าวยังได้ทำหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณมาตรฐานของวิชาชีพ การพิจารณาผลงานทางวิชาการ โดยใช้รูปแบบการประเมินที่เรียกว่า Professional Review รูปแบบการประเมินดังกล่าวประกอบด้วยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ ทำการประชุม กำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติ และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินคุณภาพของผลการปฏิบัติ ผลงานทางวิชาการ การรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) การให้วุฒิปัตร เป็นต้น

(3.4) Goal-free Approach

เป็นรูปแบบหนึ่งที่ยพยายามลดความลำเอียงของการประเมินที่เน้นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจริง (actual effects) หรือผลทั้งหมดของโครงการทั้งในแง่ผลที่คาดหวัง และผลที่มีได้คาดหวัง เช่น ผลข้างเคียง ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ เป็นต้น มีการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการตัดสินคุณค่าของโครงการ ประเมินโครงการแบบไม่อิงวัตถุประสงค์ของโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบผลทั้งหมดของโครงการ เปรียบเทียบการดำเนินโครงการกับโครงการอื่น ๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินงานวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย เพื่อศึกษาอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผล จากนั้นจึงสรุปผลการประเมินบุคลากร การดำเนินงาน และคุณค่าสรุปของโครงการ

(3.5) Training Approach

รูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรมว่าให้ผลอะไรบ้างแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และหน่วยงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าให้ผลอะไรบ้างแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และหน่วยงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงโครงการฝึกอบรม หรือตัดสินใจยุติหรือดำเนินโครงการต่อไป Kirkpatrick ได้เสนอว่าควรทำการประเมินผลของการฝึกอบรมเป็น 4 ลำดับขั้น ได้แก่ 1) การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) อันเป็นความรู้สึกตอบสนองต่อโครงการของผู้เข้ารับ

การอบรม เช่น หลักสูตร เนื้อหา สาระ วิทยากร เอกสาร สถานที่โสตทัศนูปกรณ์ ระยะเวลา เป็นต้น

2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) อันเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ ทักษะ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เป็นต้น

3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) อันเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการอบรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงาน เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ก่อน-หลังการฝึกอบรมและหลังจากกลับไปปฏิบัติงาน เป็นต้น

และ 4) การประเมินผลต่อองค์การ (Results) เป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดต่อองค์การ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การลดลงของปัจจัยเสี่ยง การเพิ่มขึ้นของผลผลิต ประสิทธิภาพ เป็นต้น

(3.6) Theory-Based Approach

รูปแบบการประเมินแบบอิงการขับเคลื่อนทางทฤษฎี โดยใช้ทฤษฎีโครงการ เป็นเครื่องนำทางสำหรับตัดสินว่า โครงการนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ และปัจจัยใดเป็นสาเหตุของผลของโครงการที่เกิดขึ้น เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาโครงการลักษณะนั้นต่อไป

การประเมินตามแนวคิดนี้เริ่มจากการใช้ตรรกศาสตร์ของโครงการ ด้วยการพัฒนาทฤษฎีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความเที่ยงตรงภายใต้บริบทของโครงการ แนวคิดทางทฤษฎีจะช่วยเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย กิจกรรมการดำเนินงาน และผลลัพธ์อันเป็นผลสำเร็จของโครงการมีการระบุตัวแปรต้น และตัวแปรตาม พร้อมทั้งการเชื่อมโยงเชิงสาเหตุ ผลการประเมินทำให้ทราบว่าปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมการดำเนินงาน นำไปสู่ผลลัพธ์ตามคำทำนายของทฤษฎีหรือไม่ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นประสบความสำเร็จเพียงใด และปัจจัยใดเป็นส่วนสำคัญต่อการเกิดผลสำเร็จหรือไม่สำเร็จนั้น ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบการประเมินนี้ อยู่ที่ความสามารถในการสร้างทฤษฎีโครงการที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ถ้าทฤษฎีมีความสอดคล้องกับโครงการและบริบทของโครงการ ทฤษฎีนั้นช่วยนำทาง ทำให้สามารถตรวจสอบผลของโครงการได้อย่างน่าเชื่อถือ

(3.7) Value-Added Approach

รูปแบบการประเมินแบบเน้นผลลัพธ์ที่เป็นมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นการติดตามกำกับผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ (Outcome monitoring) สำหรับประเมินความงอกงาม พัฒนาการหรือคะแนนเพิ่ม โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานเป็นเครื่องมือติดตามประเมินความก้าวหน้า แนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ พัฒนาการของระบบการศึกษา สถานศึกษาหรือผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องว่ามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเพียงไร สำหรับเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษา ขนาด ประเภท สังกัด เพื่อจัดกลุ่มคุณภาพและจัดทำรายงานข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาระบบ การศึกษาในภาพรวม นักประเมินอาจใช้ตัวบ่งชี้เชิงระบบเป็นกรอบของการติดตามความก้าวหน้า หรือพัฒนาการ คำถามเชิงประเมินที่สำคัญของรูปแบบการประเมินนี้ เช่น ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นมูลค่าเพิ่มเท่าใด แนวโน้มพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างไร ส่วนใดของระบบที่มีผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ส่วนใด

แย่งที่สุด ส่วนใดบ้างที่ควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขระบบโดยภาพรวมประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จเพียงใด เป็นต้น

(4) การประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่าโดยวิธีเชิงธรรมชาติ (NV Models) รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

(4.1) Effective Approach

รูปแบบนี้พยายามเพิ่มโอกาสของการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เรียกว่า Effective Evaluation ซึ่งเป็นวิธีที่ผสมผสานระหว่างแนวคิดการประเมินแบบตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ (responsive evaluation) กับวิธีการประเมินแบบธรรมชาติ (naturalistic methodologies) ซึ่งเน้นวิธีการที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์โดยเริ่มต้นจากการระบุผู้อยู่ในข่ายที่จะใช้สารสนเทศจากการประเมิน ระบุองค์ประกอบที่ต้องการประเมินกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้ชัดเจนว่า ต้องการประเมินคุณค่าภายในและหรือคุณค่าภายนอก ประเมินแบบ formative และหรือ summative จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมประเด็นปัญหา คุณค่าที่ต้องการประเมินและเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผล ตัดสินคุณค่าภายในภายนอก ตลอดจนจัดทำรายงานผลและข้อเสนอแนะ

(4.2) Criticism Approach

รูปแบบนี้ได้ประยุกต์มโนทัศน์ของศิลปวิจารณ์ (Art Criticism) มาใช้เป็นรูปแบบของการประเมิน โดยให้แนวคิดว่าการวิพากษ์วิจารณ์เป็นการใช้วิจารณ์ญาณในการบรรยายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา (descriptive aspect) ตีความหมายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา (interpretive aspect) ออกมาในเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของผู้เชี่ยวชาญ และตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น (evaluative aspect) Eisner เสนอว่าการประเมินตามแนวทางของศิลปวิจารณ์ ประกอบด้วยศิลปะของการรับรู้อันประณีต ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนและประสบการณ์ กับศิลปะของการเปิดเผยคุณภาพของการถ่ายทอดความรู้สึกที่กลั่นกรองผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อสะท้อนคุณค่าของสิ่งนั้นออกมา วิธีการประเมินแนวนี้จึงขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และการฝึกหัดที่เหมาะสมของนักประเมิน เพื่อให้มีการรับรู้ที่ไวและสามารถสะท้อนคุณค่าของสิ่งนั้นออกมาได้

(4.3) Authentic Approach

รูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงได้เริ่มพัฒนามาตั้งแต่ ค.ศ.1900 เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการทดสอบด้วย ข้อสอบเขียนตอบแบบหลายตัวเลือกให้เกิดความสมดุล ยืดหยุ่นที่จะใช้กับการประเมินภาคปฏิบัติ (Performance assessment) ที่ใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงทางสังคม เช่น การประเมินตามสภาพปัญหาจริงเกี่ยวกับความคิดการทำงานร่วมกัน ชิ้นงาน งานเขียน แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ทักษะชีวิต เป็นต้น โดยการพิจารณาตัดสินตามมิติคุณภาพ (rubrics) ซึ่งเป็นระดับมาตรฐานที่ยอมรับสำหรับใช้เปรียบเทียบ

ภายในกลุ่มระหว่างกลุ่ม ขั้นตอนของการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามสภาพจริงประกอบด้วย กำหนดทักษะหรือคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน เลือกลงสถานการณ์ และเครื่องมือประเมินที่เป็นสภาพจริงจัดกิจกรรมปฏิบัติการกำหนดมิติคุณภาพเพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมิน ทำการประเมินผลการปฏิบัติ ตรวจสอบความถูกต้องและรายงานผล

(4.4) Constructivist Approach

รูปแบบการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นการประเมินที่อยู่บนพื้นฐานของการให้บริการที่ตอบสนองต่อความหวังใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พื้นฐานความคิดมาจากความเชื่อว่า ความจริงไม่ใช่สิ่งสากลที่ยั่งยืน แต่ยึดถือว่าความจริงเป็นเพียงปฏิบัติการตามอัตวิสัยของผู้เกี่ยวข้องผู้ประเมิน จึงมีบทบาทในการควบคุมการประเมินและทำการประเมินร่วมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือมนุษย์ที่สามารถทำให้เกิดฉันทามติร่วมกันได้ ผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดประเด็นการประเมิน และตัวแปรของการประเมิน ตลอดจนให้ความเห็นชอบต่อวิธีประเมิน ส่วนผู้ประเมินมีหน้าที่ให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกของตนเองให้เกิดพลังของความร่วมมือที่จะพัฒนาสังคม กลุ่ม และตนเอง รวมทั้งรักษาคุณภาพระหว่างวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เมื่อผู้ประเมินและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นด้วยกับแนวทางนี้ และตกลงใจที่จะร่วมมือกันจนเกิดฉันทามติของการประเมิน โดยผู้ประเมินจะต้องมีคุณธรรม มีบารมีและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(4.5) Empowerment Approach

รูปแบบการประเมินแบบสร้างพลังการประเมิน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานตามแนวคิดของการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายการประเมินตามรูปแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย การประเมินตามรูปแบบสร้างพลังนี้ มุ่งตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Stakeholders) ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ให้มาร่วมกันดำเนินงานจนเกิดเป็นพลังความรู้ ความเข้าใจ ในการประเมินและสามารถดำเนินการประเมินได้เอง ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการประเมินแบบสร้างพลังการประเมิน กับการประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย อยู่ตรงที่การประเมินแบบสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้ประเมินมีบทบาทของการควบคุมการประเมินและดำเนินการประเมินจนเกิดการยอมรับการประเมิน และผลการประเมินร่วมกัน แต่การประเมินแบบสร้างพลังการประเมิน ผู้ประเมินไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้ควบคุมการประเมิน ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือเชิงเทคนิคและสร้างพลังการประเมินร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารูปแบบการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินหรือโมเดลการประเมิน คือ กรอบความคิด แนวความคิดในการประเมินที่เสนอโดยนักประเมินที่มีความรู้และมีชื่อเสียง ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้น โดยมี

นักวิชาการทางด้านการศึกษาได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้ สรุปโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

(1) รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W.Tyler,1942) ครอนบาค (Cronbach,1973) และเคริกแพททริก (Kirkpatrick)

(2) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judemental Evaluation Model) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสเทค (Stake,1967) สคริฟเว่น (Scriven,1967) โพรวัส (Provus,1971)

(3) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model) ได้แก่ รูปแบบการประเมิน ของเวลช์ (Welch,1967) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,CIPP,1968) อัลคิน (Alkin,1967)

2.3.8 รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินแบบชิป เป็นรูปแบบการประเมินของ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Daneil L. Stufflebeam,1971) โดยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน เรียกว่า แบบชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมินคือทำให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ความสำคัญของแบบจำลองชิปเป็นกลไกในการให้ข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นมายังโครงการ ซึ่งจะทำให้มีสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ข้อสมมุติเบื้องต้น 4 ประการของแบบจำลองชิปมีดังนี้ 1) การประเมินเป็นบริการสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่ควรให้สารสนเทศที่จำเป็นต่อผู้ตัดสินใจ 2) การประเมินเป็นวงจรและกระบวนการที่มีความต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการประเมินโครงการทั้งหมดอย่างเป็นระบบ 3) กระบวนการประเมิน มี 3 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การบรรยายสิ่งที่ต้องการประเมิน และการได้มาซึ่งข้อมูล 4) ขั้นตอนการวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ในกระบวนการประเมินกิจกรรมที่ต้องการทำร่วมกัน ระหว่างนักประเมินที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ตัดสินใจ

2.3.8.1 รูปแบบการประเมินแบบชิปและการนำไปใช้

รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 10-17) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) เป็นการนำตัวอักษรตัวแรกของมิติการประเมิน 4 ด้านมาประกอบกัน ได้แก่ การประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ซึ่งสตัฟเฟิลบีม พัฒนารูปแบบขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์การกระทำ การประเมินโครงการทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่กลางปี 1960 โดยต้องการที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อจำกัดของรูปแบบการประเมินแบบดั้งเดิมรูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model)

ปรากฏขึ้นเป็นลายลักษณ์ชัดเจนในหนังสือชื่อ Educational Evaluation and Decision Making ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1971 และปรับปรุงอีกครั้งในปี 2007 ในหนังสือ Evaluation Theory Models and Applications โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Need) ปัญหา (Problem) คุณสมบัติที่มีค่า (Assets) และโอกาส (Opportunities) ที่จะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมหนึ่งที่กำหนด การประเมินบริบทอาจจะประเมินได้ทั้งก่อน ระหว่างหรือแม้กระทั่งหลังการดำเนินโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซง (Intervention) อื่นๆ (Stufflebeam and Shinkfield, 2007: 336) ในกรณีประเมินบริบทก่อนการดำเนินโครงการ องค์กรหรือหน่วยงานจะใช้ผลจากการประเมินบริบทเพื่อช่วยจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายสำหรับโครงการนั้น แต่ถ้าเป็นการประเมินบริบทระหว่างหรือหลังดำเนินโครงการ องค์กรและหน่วยงานมักจะดำเนินการ และจัดทำรายงานการประเมินบริบทควบรวมไปกับการประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต กรณีนี้การประเมินบริบทจึงมีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายของโครงการ และช่วยให้ผู้รับบริการได้ประเมินว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว มีคุณประโยชน์ตอบสนอง หรือเป็นไปตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หรือไม่เพียงไร เทคนิควิธีการที่ใช้ในการประเมินบริบทควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมสารสนเทศอย่างหลากหลาย ครอบคลุมสมาชิกที่เป็นประชากรเป้าหมาย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ซึ่งโดยปกติมักเริ่มจากการซักถามผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อช่วยระบุขอบข่ายการศึกษา หลังจากนั้นนักประเมินอาจจะทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการรับบริการ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ ผลการประเมินบริบทสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวางยกตัวอย่างเช่น รองผู้อำนวยการสามารถนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้สื่อสารกับสมาชิกในองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อน ความต้องการจำเป็น แต่สำหรับนักพัฒนาโครงการก็สามารถที่จะนำผลการประเมินบริบทไปใช้เพื่อสนับสนุนขอรับทุนหรือจัดทำสัญญาต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการ สำหรับโรงเรียนนั้นก็อาจใช้การประเมินบริบทเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียน และผู้ปกครองในการชี้แนะและพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ในส่วนของนักประเมินก็ต้องใช้ผลการประเมินบริบท เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ได้อย่างเหมาะสมและมีความสัมพันธ์กับแผนงานโครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ

การประเมินบริบท เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่างๆ เช่น

- (1) เป็นโครงการที่สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่
- (2) วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่

(3) เป็นโครงการที่เป็นไปได้ในแง่ของโอกาส ที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) จุดมุ่งเน้นหลักของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการจำเป็น โดยการศึกษา และตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับแนวทางต่าง ๆ ที่มีศักยภาพหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุด ในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การประเมินปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวบ่งบอกล่วงหน้าถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือประสิทธิผลของความพยายามเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่โครงการหรือสิ่งแทรกแซงนั้น ๆ ต้องการให้เกิดจุดมุ่งเน้นประการที่สองของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ และเพราะเหตุนี้จึงเลือกแนวทางนั้น ในกรณีเช่นนี้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินปัจจัยนำเข้า จะมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับบ่งบอกให้เห็นถึงความรับผิดชอบใด ๆ ของผู้พัฒนาโครงการที่พยายามออกแบบและปรับปรุงงบประมาณใด ๆ ของโครงการหรือสิ่งแทรกแซงดังกล่าว นอกจากนี้แล้วการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็จะช่วยจำแนกและจัดลำดับแนวทางที่เกี่ยวข้องให้แก่ ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจได้ใช้เป็นทางเลือกสำหรับการดำเนินงานต่อไป โดยสรุปการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการจำเป็นให้แก่ผู้รับประโยชน์ ก่อให้เกิดแผนงานที่ปฏิบัติได้จริงและใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการบันทึกและสร้างสำเนารับผิดชอบเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพยากรและวิธีการดำเนินงานในแผนงานนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการประเมินปัจจัยนำเข้า ก็เพื่อช่วยให้ผู้นำโครงการหลีกเลี่ยงความสูญเสียเปล่าใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมหรือโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่าถึงทรัพยากรที่จะต้องสูญเสียไป

การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

(1) ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่

(2) กิจกรรมทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้วที่กำหนดไว้ในโครงการ มีความเป็นไปได้เพียงใด

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตรวจสอบการนำแผนงานหรือโครงการไปใช้หรือตรวจสอบการดำเนินงานการใช้แผนงาน โครงการ วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินกระบวนการก็คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้จัดการและผู้ปฏิบัติงานในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่าเป็นตามตารางเวลาที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณและประสิทธิภาพเป็นอย่างไร สำหรับวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งก็เพื่อชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ในการปรับปรุงการใช้งบประมาณ

และแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะโดยปกติแล้วเมื่อมีการเริ่มต้นการดำเนินงานของโครงการหรือแผนงาน ผู้ปฏิบัติงานย่อมไม่สามารถที่จะกำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรม การใช้บุคลากร งบประมาณ หรืออื่น ๆ ดังนั้น การได้รับสารสนเทศจากการประเมินกระบวนการ ก็สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไป และมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ในการประเมินกระบวนการนั้น ควรทำการเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมและค่าใช้จ่ายจริงกับกิจกรรมในแผนงาน โครงการ และงบประมาณที่กำหนดไว้ว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร รวมทั้งบรรยายให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้และท้ายที่สุดก็ควรจัดทำรายงานที่ผู้ร่วมโครงการหรือผู้ทำการสังเกตได้ตัดสินคุณภาพ ของกระบวนการใช้โครงการ แผนงานดังกล่าว

การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการนั้นด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

(1) การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด

(2) เกิดปัญหาอุปสรรค ไม่ราบรื่น ไม่คล่องตัวหรือไม่อย่างไรมีการแก้ไขปัญหายังไร

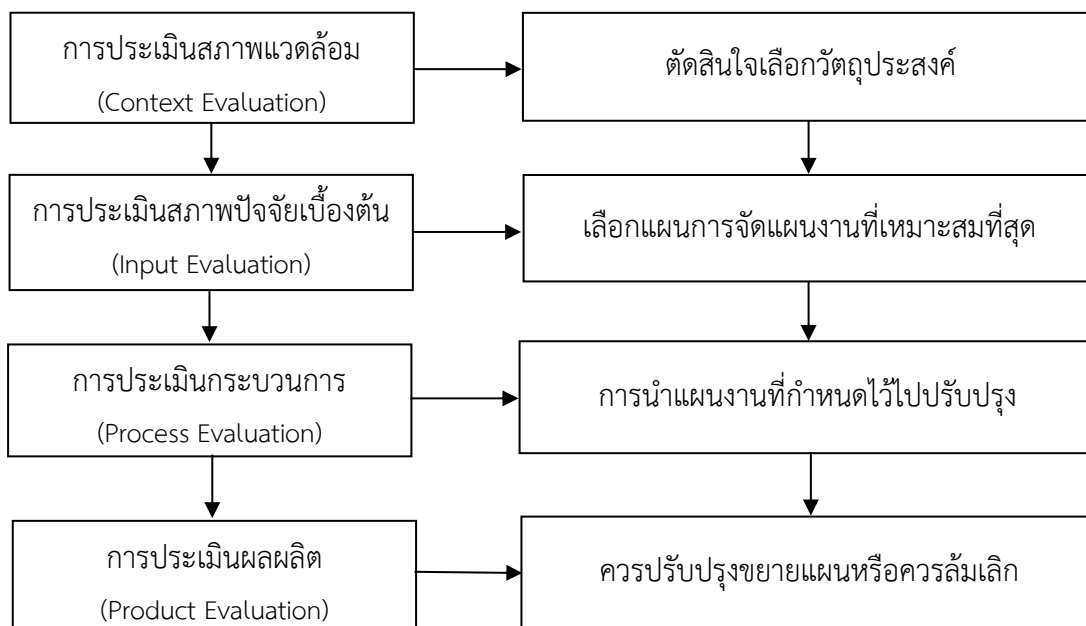
4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) วัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิตก็เพื่อสอวัด ติความ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงว่าตอบสนองบรรลุลูกความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินผลผลิตก็ยังคงประเมิน ผลลัพธ์ (Outcomes) ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นบ่อยครั้งที่นักประเมินยังขยายขอบเขตการประเมินผลผลิตไปสู่การประเมินในสิ่งที่เรียกว่า ผลลัพธ์ระยะยาวอีกด้วย การประเมินผลผลิตควรดำเนินการโดยอาศัยการรวบรวมและวิเคราะห์การตัดสินใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อโครงการ หรือสิ่งที่ได้รับการประเมินในบางครั้งก็อาจทำการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับโครงการ หรือสิ่งที่ได้รับการประเมินอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันและก็มีอยู่บ่อย ๆ ที่ผู้รับบริการจากโครงการต้องการจะรู้ว่าโครงการดังกล่าวได้ผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ และมีประโยชน์คุ้มกับการลงทุนดำเนินการเพียงไร ดังนั้นในทางที่เหมาะสมแล้วนักประเมินก็ควรที่จะวิเคราะห์ที่ความเห็นว่า จุดอ่อนของการใช้โครงการหรือแผนปฏิบัติงานส่วนใดที่เป็นสาเหตุทำให้ได้ผลลัพธ์อ่อนด้อยลงไปด้วย เทคนิควิธีการที่ใช้ประเมินผลผลิตมิได้กำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผนตายตัว แต่นักประเมินอาจต้องใช้วิธีการอย่างหลากหลายร่วมกันเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ ในการศึกษาผลลัพธ์ทั้งหมดของสิ่งที่ได้รับการประเมิน รวมทั้งยังช่วยในการตรวจสอบไขว้กันไประหว่างข้อค้นพบที่หลากหลายอีกด้วย

ในการประเมินผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น นักประเมินจำเป็นต้องศึกษา คำนวณผลลัพธ์ที่มีได้คาดหวังด้วย ทั้งผลลัพธ์ในเชิงบวกและเชิงลบโดยการรับฟังความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสิ่งที่ได้รับ เป็นการประเมินเพื่อที่จะทำการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์ให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน และสืบหาข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบสำหรับยืนยันหรือไม่ยืนยันสมมติฐานเกี่ยวกับผลลัพธ์ดังกล่าว ประเด็นสำคัญที่ต้องพึงระวังในการจัดทำรายงานการประเมินผลลัพธ์ก็คือ นักประเมินไม่ควรเร่งรีบประเมินผลผลิตและจัดทำรายงานสู่สาธารณะอย่างทันทีทันใด เพราะเหตุว่าการดำเนินโครงการต้องการระยะเวลาพอสมควรที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์บรรลุตามความรับผิดชอบที่ระบุไว้ การจัดทำรายงานการประเมินผลผลิตที่ยังไม่มีวุฒิภาวะสุกงอม (Premature) อย่างเพียงพอ อาจนำไปสู่ความไม่สามารถตัดสินใจได้เกี่ยวกับความต่อเนื่องของโครงการเพราะเหตุว่าทำให้ไม่พบผลลัพธ์ใด ๆ เกิดขึ้นเลย ทั้งนี้เนื่องจากผลลัพธ์ของโครงการต้องใช้ระยะเวลายาวพอสมควรในการศึกษา ติดตาม ดังนั้นถ้าหากการจัดทำรายงานการประเมินผลผลิตสู่สาธารณะได้มีการหน่วงเวลาอย่างสมเหตุสมผลแล้ว นักประเมินอาจจะพบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับใช้สนับสนุนการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่องต่อไป

การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ ๆ เช่น

- (1) เกิดผล ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- (2) คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร
- (3) เกิดผลกระทบบ้างใดบ้างหรือไม่

ประเภทการประเมินและลักษณะของการตัดสินใจ ตามกรอบความคิดของรูปแบบการประเมินชีพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-7 แสดงประเภทของการประเมินและการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม

ที่มา: (ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมณ์เลิศ, 2556 : 95)

ในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธารามตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ครั้งนี้ เพื่อความเหมาะสมกับลักษณะ และบริบทของโครงการผู้ประเมินเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam, CIPP, 1971) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมินคือ การให้ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญ มุ่งประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ (Product Evaluation)

2.3.9 กระบวนการประเมินโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย (2552, 43-48) ได้กล่าวถึงกระบวนการประเมินไว้ว่า ในการประเมินโครงการซึ่งถือเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่ง มีกระบวนการดำเนินการประเมิน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ประเมินอะไร : การวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน
- 2) ทำไมจึงต้องประเมิน : หลักการและเหตุผลของการประเมิน
- 3) ประเมินเพื่ออะไร : กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
- 4) มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง : ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน

- 5) จะประเมินได้อย่างไร : การออกแบบการประเมิน
 - 5.1) กำหนดรูปแบบการประเมิน
 - 5.2) กำหนดประเภทของตัวแปรหรือข้อมูลหรือตัวชี้วัด
 - 5.3) กำหนดแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล
 - 5.4) กำหนดเครื่องมือ วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 5.5) กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 5.6) กำหนดเกณฑ์การประเมิน
- 6) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- 7) จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใด : การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 8) จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร : การวิเคราะห์ข้อมูล
- 9) จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร : รายงานผลการประเมิน

ในการดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 ถึง 5 เมื่อเสร็จสิ้นถึงขั้นตอนที่ 5 ผลลัพธ์ของงานที่นักประเมินได้ก็คือ คำโครงการประเมิน (Evaluation Proposal) หรือแผนการประเมินโครงการซึ่งอยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

รายละเอียดการดำเนินการประเมินโครงการในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

- 1) วิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน : ประเมินอะไร

ในส่วนนี้เป็นการบรรยายโครงการเพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมินโครงการคือ กลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมีความเป็นเอกเทศ และแต่ละกิจกรรมจะมีเป้าหมายอันเดียวกัน มีลักษณะที่เด่นชัด มีการกำหนดเวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดโครงการ และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำ

- 1.1) ประโยชน์ของการวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน

การวิเคราะห์ บรรยายโครงการที่มุ่งประเมินมีประโยชน์ที่สำคัญอย่างน้อย

4 ประการคือ

- (1) ทำให้ผู้ประเมินรู้จักโครงการนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น หรือรู้จักเป็นอย่างดีก่อนที่จะประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นนักประเมินภายนอก
- (2) ทำให้มองเห็นกรอบแนวทางในการวางแผนประเมินโครงการ
- (3) เมื่อพบจุดเด่น – จุดด้อย หรือความสำเร็จ – ล้มเหลวของโครงการ นักประเมินจะสามารถอธิบายเหตุผล หรือสาเหตุได้อย่างคมชัดยิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์เชื่อมโยงความสำเร็จ ความล้มเหลวนั้นกับสภาพการดำเนินงานโครงการ
- (4) จะเป็นประโยชน์ต่อการบรรยายโครงการไว้ในรายงานการประเมินในขั้นของการเขียนรายงานการประเมิน

1.2) การวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน

เป็นการยากที่ผู้ประเมินจะสามารถประเมินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปราศจากความรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน โดยข้อเท็จจริงและหลักการของการประเมินโครงการ ยิ่งผู้ประเมินมีความรอบรู้เกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมินมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้สามารถประเมินโครงการนั้นได้อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับแก่คนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ประเมินควรทำการศึกษาหรือบรรยายโครงการที่มุ่งประเมินโดยการวิเคราะห์เอกสารโครงการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการตามหัวข้อต่อไปนี้

(1) โครงการมีความเป็นมาอย่างไร ใครทำ ทำไมต้องทำโครงการนี้ ทำแล้วได้อะไร ตลอดจนหลักการและเหตุผลของโครงการ

(2) ลักษณะของโครงการ เป็นโครงการทดลอง โครงการประจำที่ ดำเนินการต่อเนื่อง หรือโครงการพิเศษ เป็นต้น

(3) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการคืออะไร ปฏิบัติประเมินได้หรือไม่

(4) รูปแบบการบริหารโครงการเป็นอย่างไร รองผู้อำนวยการโครงการมีใครบ้าง มีบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือไม่

(5) ทรัพยากรของโครงการมีอะไรบ้าง ใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

(6) มีกิจกรรม เนื้อหาสาระ และขั้นตอนในการดำเนินโครงการอย่างไรบ้าง

(7) โครงการเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อไร

(8) มีการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินผลสำเร็จของโครงการหรือไม่ ถ้ามีเกณฑ์เหล่านั้นคืออะไร

(9) โครงการมีความเหมาะสมเพียงไรในเรื่องของความชัดเจน เป้าหมาย ผลงานและความเป็นไปได้ของโครงการ

2) หลักการและเหตุผลของการประเมิน : ทำไมจึงต้องประเมิน

ในขั้นตอนนี้ต้องกล่าวถึงความเป็นมาของโครงการ ตลอดจนความจำเป็นและความสำคัญของการประเมินผลโครงการนี้ รวมถึงผลดีของการประเมินโครงการหรือผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าไม่ได้ทำการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่นำไปสู่การค้นคว้าเกี่ยวกับเหตุผลและความเป็นมาของโครงการที่จะถูกประเมินว่าทำไมต้องมีการประเมินเพื่อทราบความก้าวหน้าทราบผลของโครงการปัญหาและอุปสรรคของโครงการ ฯลฯ ประเมินเพื่อใคร ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ดำเนินโครงการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและจะนำผลของการประเมินไปใช้ได้อย่างไร เพื่อปรับปรุง พัฒนาโครงการ บริหารงาน ตัดสินใจยุบหรือต่อโครงการ ฯลฯ

3) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน : ประเมินเพื่ออะไร

วัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นกรอบหรือทิศทางให้ทราบว่า การประเมินครั้งนี้มุ่งศึกษาประเมินในด้านใดบ้าง จะเป็นการควบคุมทิศทาง การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด การประเมินโครงการนั้นมุ่งให้ได้ข่าวสาร หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของรองผู้อำนวยการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการตั้งวัตถุประสงค์ของการประเมิน จะต้องเขียนอย่างชัดเจน และให้ทิศทางในการประเมินต้องตรงกับความต้องการใช้ผลการประเมินของรองผู้อำนวยการโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เฉพาะเจาะจงวัดได้ ประเมินได้ เป็นปรนัย และเป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน บ่อยครั้งที่ได้ใช้แบบจำลองการประเมินเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน ตัวอย่างการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน เช่น

3.1) เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ

3.2) เพื่อประเมินการบริหารโครงการ

3.3) เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ

3.4) เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลกระทบของโครงการ

4) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน : มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง

เป็นการศึกษาถึงแนวคิด หลักการ ทฤษฎี แนวทางในการประเมิน แบบจำลองการประเมินรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมิน ตลอดจนศึกษากรณีตัวอย่าง งานประเมินที่ทำการประเมินโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งจะทำให้เห็นว่าการประเมินโดยเฉพาะนักประเมินมือใหม่ เห็นแนวทางในการดำเนินงานประเมินได้ชัดเจนมากขึ้น

5) การออกแบบการประเมิน : จะประเมินได้อย่างไร

ในขั้นนี้เป็นการกำหนดกรอบแนวทางการประเมินในรายละเอียดว่าตัวแปรหรือข้อมูลที่ต้องการศึกษามีข้อมูลด้านใดบ้าง จะสุ่มตัวอย่างอย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งใด มีแนวทางการวัดอย่างไร และจะวัดด้วยเครื่องมือประเภทใด จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์อย่างไร และตัดสินผลการประเมินด้วยเกณฑ์อะไร

6) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีหรือยัง จะใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรือจะต้องสร้างขึ้นใหม่ ถ้าสร้างเครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องสร้างให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประเมิน ข้อคำถามควรเฉพาะเจาะจง เป็นปรนัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพขั้นพื้นฐานของเครื่องมือ เช่น ดัชนีความเที่ยง ความตรง ความยาก ฯลฯ

ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้จริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอาจจะเป็นแบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบเจนนับ แบบวิเคราะห์ และแบบทดสอบ เป็นต้น

7) การเก็บรวบรวมข้อมูล : จะเก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยวิธีการใด

ในขั้นนี้จะเป็นส่วนนำไปสู่ความชัดเจนในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือจะทำให้ทราบว่าอะไรคือแหล่งของข้อมูลที่ต้องการ จะต้องเก็บข้อมูลที่ไหน เมื่อไร จากใคร เวลาใด และจะใช้เทคนิควิธีใดในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดสมบูรณ์ และถูกต้องตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องอาศัยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจจะเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีที่ตอบสนองสภาพการดำเนินงานโครงการที่รับผิดชอบได้อย่างดีที่ผู้ประเมินอาจเลือกใช้ หรือคิดค้นวิธีการใหม่ได้ตลอดเวลา ตัวอย่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจและน่าจะสอดคล้องกับธรรมชาติของการประเมินโครงการได้แก่ การวิเคราะห์ผลงาน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบความสามารถในการปฏิบัติงาน การประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การใช้เทคนิคเดลฟาย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การนับ การวัด เป็นต้น

8) การวิเคราะห์ข้อมูล : จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลปกติจะไม่ใช้วิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก อาจใช้วิธีการเชิงสถิติบ้าง ตามความจำเป็น เช่น ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถนำมาวิเคราะห์โดยสถิติต่าง ๆ อาทิเช่น แจกแจงความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตราส่วน ร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ t-test, F-test เป็นต้น ข้อควรระวังในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ จะใช้สถิติใดต้องตรวจสอบว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงหรือไม่ ส่วนข้อมูลที่ไม่ใช่ปริมาณนั้นสามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์ หากผลการเปรียบเทียบ สอดคล้องกัน หรือผ่านเกณฑ์หรือแตกต่างกันอย่างชัดเจน การตัดสินคุณค่าก็อาจทำได้โดยตรงไปตรงมา แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีลักษณะก้ำกึ่งกันการตัดสินคุณค่าจะยากลำบากมากขึ้น และในกรณีดังกล่าวอาจต้องดูข้อมูลสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบด้วย

9) รายงานผลการประเมิน : จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร

เป้าหมายปลายทางของการประเมินโครงการคือ การนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ เพื่อการวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจในการปรับปรุง และพัฒนางานโครงการนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ดังนั้นในขั้นตอนนี้ก็ประเมิน จะต้องจัดทำรายงานการประเมิน เพื่อนำเสนอเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ขั้นตอนนี้ก็ประเมินจะต้องจัดทำรายงานการประเมินเพื่อนำเสนอให้รองผู้อำนวยการได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ รายงานการประเมินสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ รายงานสรุปสำหรับรองผู้อำนวยการเป็นรายงานการสรุปผลการประเมินที่

สั้นกะทัดรัด ปกติมีความยาว 1-3 หน้า ให้สารสนเทศที่ใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับรองผู้อำนวยการได้ ลักษณะของรายงานประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ วัตถุประสงค์ของการประเมิน ผลการประเมิน และข้อเสนอแนะ สำหรับรายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์ทั่วไปจะมีรายละเอียดที่ชัดเจน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการประเมินเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวิธีการประเมิน ผลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

พิสนุ พงศ์ศรี (2551: 102-105) กล่าวถึงกระบวนการประเมินโครงการหรือขั้นตอนการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการประเมินสิ่งอื่น ๆ ซึ่งในที่นี้เห็นควรเป็น 8 ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการประเมินก่อน ระหว่าง หรือสิ้นสุดโครงการก็ตาม และถ้าการประเมินงานประเมินโครงการด้วยก็จะเป็น 9 ขั้นตอน คือ เป็นการตรวจสอบผลการประเมินนั่นเอง ในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 8 ขั้นตอน อาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้ เช่น บางขั้นตอนอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้างตามลักษณะของโครงการที่จะประเมิน และปัจจัยอื่น บางขั้นตอนก็มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน บางขั้นตอนก็อาจยุบรวมกันได้ บางขั้นตอนก็อาจสลับกันได้ ฯลฯ เป็นต้น สำหรับสาระโดยสรุปของขั้นตอนทั้ง 8 มีดังนี้

(1) การศึกษาแนวคิดการประเมินและศึกษาวิเคราะห์โครงการ พร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การจะประเมินสิ่งใดหรือประเมินโครงการ ผู้ประเมินต้องศึกษาแนวคิดการประเมินโครงการและสาระที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาจศึกษาเรื่องการติดตามโครงการด้วยก็ได้ ตลอดจนอาจศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารอ้างอิงทาบบท และเอกสารหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วยก็ได้ หลังจากนั้นก็ต้องศึกษาวิเคราะห์โครงการที่จะประเมิน และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งจากเอกสาร บุคคลที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ ผลจากการศึกษาดังกล่าวก็เพื่อให้ได้ข้อสรุปนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน และพัฒนาตัวชี้วัดในขั้นตอนต่อไป โดยอาจนับได้ว่าในขั้นตอนที่ 1 นี้เป็นการศึกษารายละเอียด โดยยังไม่ลงมือทำอะไรเป็นหลักเป็นฐาน จะเริ่มลงมือเขียนหรือปฏิบัติการเตรียมการประเมินโครงการเบื้องต้นในขั้นที่ 2 ต่อ

(2) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินและตัวชี้วัด

ในขั้นตอนนี้ นำผลสรุปจากการศึกษาของขั้นตอนที่ 1 มากำหนดวัตถุประสงค์ หรือประเด็นการประเมิน เมื่อได้วัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินที่ชัดเจนคงที่ หรือค่อนข้างชัดเจนแล้ว ก็จะเป็นตัวตั้งให้นำไปพัฒนาตัวชี้วัด ซึ่งวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินอาจได้จากวัตถุประสงค์โครงการ รูปแบบการประเมิน ความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน หรือผู้ว่าจ้าง หรือผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร้องขอ ฯลฯ ให้ประเมิน ประสิทธิภาพของผู้ประเมินเอง หรือได้จากการร่วมกันกำหนดของผู้เกี่ยวข้อง ฯลฯ โดยอาจได้จากหลาย ๆ แหล่งร่วมกันก็ได้

การกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน ถ้าจะให้สะดวกรวดเร็วแบบอาหารกึ่งสำเร็จรูปก็สามารถใช้รูปแบบการประเมิน ที่กำหนดประเด็นการประเมินมาให้แล้วก็ได้

เช่น รูปแบบชิป (CIPP Model) และรูปแบบของ Kirkpatrick เป็นต้น แต่ก็ต้องประเมินให้ครบ ข้อกำหนดของรูปแบบ คล้ายกับต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่กำหนด เข้าทำนองง่าย ตอนแรกแต่อาจยุ่งยากตอนหลัง ซึ่งจากประสบการณ์ พบว่านักประเมินที่ชำนาญมักจะไม่ใช้รูปแบบ การประเมินเพราะจะทำให้มีความยืดหยุ่นน้อย

เมื่อได้วัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินแล้ว ก็จะใช้เป็นกรอบในการเลือกพัฒนา หรือสร้างตัวชี้วัด ซึ่งในทางปฏิบัติตัวชี้วัดสำหรับการประเมินโครงการยังมีไม่เพียงพอ หรือไม่ตรงกับ โครงการที่จะประเมิน ผู้ประเมินจะต้องพัฒนาด้วยการปรับให้สอดคล้องกับโครงการที่จะประเมิน หรือสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งตัวชี้วัดที่ได้จะเป็นตัวตั้งในการกำหนดเกณฑ์ ค่าน้ำหนัก (ถ้ามี) แหล่งข้อมูล เครื่องมือ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นถ้าตัวชี้วัดไม่ชัดเจนพอ ก็จะส่งผลกระทบต่อเตรียมงานใน ขั้นตอนต่อไปได้บางครั้งต้องกลับมาปรับตัวชี้วัดใหม่ก็มี ตัวชี้วัดเป็นเรื่องสำคัญมากในการประเมินโครงการ หรือประเมินสิ่งอื่น ๆ

(3) การกำหนดเกณฑ์และค่าน้ำหนัก (ถ้ามี)

คำว่าเกณฑ์ในที่นี้ หมายถึง เกณฑ์การตัดสิน ส่วนค่าน้ำหนัก หมายถึง ระดับ ความสำคัญของประเด็นการประเมิน และตัวชี้วัด ซึ่งยิ่งเกณฑ์มีความละเอียดและค่าน้ำหนัก สอดคล้องกับสภาพโครงการเท่าไร สารสนเทศจากการประเมินก็ยิ่งครอบคลุมชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น แม้ว่าต้องแลกกับความยุ่งยากบ้างก็ตาม ในการกำหนดเกณฑ์และค่าน้ำหนักนั้น อาจแยกได้เป็น 4 ระดับ เรียงตามลำดับความละเอียดจากน้อยไปหามากคือ ตั้งแต่ไม่กำหนดเกณฑ์ตัดสินเลย มีแต่เกณฑ์ในการแปลความหมาย มีเกณฑ์ตัดสินของตัวชี้วัดเพียง 2 ระดับ คือผ่านกับไม่ผ่าน มีเกณฑ์ ตัดสินเพียง 2 ระดับ และกำหนดค่าน้ำหนักของตัวชี้วัด และสุดท้าย คือ มีเกณฑ์ตัดสินมากกว่า 2 ระดับ และมีค่าน้ำหนัก

(4) การกำหนดกรอบแนวคิดและขอบเขตการประเมิน

เมื่อได้วัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน ตัวชี้วัด เกณฑ์ (ถ้ามี) และค่าน้ำหนัก (ถ้ามี) แล้วนำมารวมกันเป็นกรอบแนวคิดการประเมิน ซึ่งอย่างน้อยต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ประเด็นการประเมินกับตัวชี้วัด ถ้าจะให้ละเอียดยิ่งขึ้น ก็กำหนดเกณฑ์ และค่าน้ำหนักโดยเกณฑ์ อาจจะทำได้น้อยกว่า 2 ระดับ และทำเป็นตารางกรอบแนวคิด ซึ่งมีช่องตารางตามองค์ประกอบ ข้างต้น จากสาระหรือองค์ประกอบสำคัญของกรอบแนวคิดของการประเมินจะนำไปสู่การกำหนด ขอบเขตการประเมินที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด เกี่ยวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์ ข้อมูล และอาจกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ เช่น พื้นที่ เวลา และแนวทางการเก็บข้อมูล ฯลฯ เพิ่มเติม ได้ตามต้องการ โดยจะทำเป็นตารางสรุปและนำไปรวมกับตารางหรือสาระสำคัญของกรอบแนวคิด การประเมิน รวมเป็นตารางกรอบแนวคิดและขอบเขตการประเมิน

(5) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล

การประเมินต้องตัดสินใจผลจากสารสนเทศที่เก็บมาได้ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ซึ่งโครงการแต่ละโครงการจะมีลักษณะเฉพาะ และมีความแตกต่างกันมาก จึงยากที่จะใช้เครื่องมือของผู้ที่สร้างหรือพัฒนาไว้ได้ อย่างน้อยก็ต้องมาปรับบ้างยกเว้นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีมาตรฐานเหมือนกันนำมาปรับใช้ได้เลย ส่วนเครื่องมือทางสังคมศาสตร์ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบสังเกต มักจะต้องปรับหรือสร้างใหม่เสมอ เมื่อสร้างแล้ว ถ้าเป็นไปได้ก็ควรพัฒนาหาคุณภาพของเครื่องมือด้วย

(6) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเตรียมปฏิบัติการประเมินขั้นตอนที่ 5 จะนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง ในส่วนขั้นตอนนี้เป็นารเริ่มปฏิบัติจริงในภาคสนามโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต ถ้าเป็นกรณีข้อมูลเชิงคุณภาพก็อาจใช้เทคนิคต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์ กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

(7) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการจะง่ายกว่าการวิจัย เพราะมักจะใช้สถิติพื้นฐานง่าย ๆ เช่น จำนวนนับ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อาจจะมีที่ยากขึ้นบ้างก็คือ สถิติที่ใช้ทดสอบ ซึ่งมักจะเป็นการทดสอบที (t-test) และสถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ เช่น การหาค่าความเที่ยงตรงโดยใช้สูตร KR-20 หรือสูตรอัลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach) เป็นต้น

(8) การเขียนรายงานการประเมิน

รายงานการประเมินโครงการที่สมบูรณ์ จะมีโครงสร้างคล้ายกับรายงานการวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ คือ มีส่วนนำ ส่วนที่เป็นเนื้อหา 5 บท และส่วนท้ายซึ่งจะเป็นภาคผนวกต่าง ๆ ข้อแตกต่างที่สำคัญก็คือ การรายงานการประเมินจะเสนอแก่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการมากกว่าเผยแพร่แก่บุคคล หรือหน่วยงานทั่วไปเหมือนกับรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้การเขียนรายงานการประเมินจะต้องอาศัย ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์เข้าช่วย เพื่อจูงใจหรือโน้มน้าวให้ผู้เกี่ยวข้องนำผลการประเมินไปใช้จริง อย่างไรก็ตามในกรณีโครงการขนาดเล็กหรือมีความเร่งด่วน อาจเขียนรายงานการประเมินโครงการโดยสรุป ไม่ต้องมีโครงสร้างสมบูรณ์เช่นเดียวกับการวิจัยในชั้นเรียนที่อนุโลมให้เขียนหน้าเดียว หรือเพียง 5-10 หน้าก็ได้

(9) การประเมินงานประเมินโครงการ (ถ้ามี)

การประเมินงานประเมินโครงการ หรืองานประเมินอื่น ๆ ยังมีน้อยมาก แต่ในที่นี้เห็นว่าควรจะนำเสนอไว้ในลักษณะ การตรวจสอบคุณภาพของรายงานการประเมินด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นหรือเร่งรัดให้การประเมินโครงการ มีคุณภาพมาตรฐานที่สูงขึ้น

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะยังมีการประเมินงานประเมินโครงการน้อย แต่คาดว่าในอนาคตจะต้องมีการนำไปใช้กันมากขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับโครงการและการประเมินโครงการ สรุปได้ว่ากระบวนการประเมินโครงการหรือขั้นตอนการประเมินโครงการ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ผู้ประเมินต้องศึกษาทำความเข้าใจ และปฏิบัติด้วยความรอบคอบอย่างเป็นระบบ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าโดยสรุป มี 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินอะไร : การวิเคราะห์โครงการที่มุ่งประเมิน 2) ทำไมจึงต้องประเมิน : หลักการและเหตุผลของการประเมิน 3) ประเมินเพื่ออะไร : กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน 4) มีแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง : ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน 5) จะประเมินได้อย่างไร : การออกแบบการประเมิน 6) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีอะไรบ้าง : เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 7) จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใด : การเก็บรวบรวมข้อมูล 8) จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร : การวิเคราะห์ข้อมูล และ 9) จะนำผลการประเมินไปใช้ได้อย่างไร : รายงานผลการประเมิน

2.4 สภาพบริบททั่วไปของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

2.4.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานศึกษา

1) ที่ตั้ง

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม 56/1 ม.3 ต.บ้านฆ้อง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โทรศัพท์ 032-231313 โทรสาร 032-233148

E-mail : t_potharam@hotmail.com

Website www.technicphotharam.com

2) ประวัติสถานศึกษา

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม เดิมชื่อโรงเรียนประถมช่างทอผ้าโพธาราม เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2480 สถานที่ตั้งครั้งแรกอยู่ที่วัดโชค ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ต่อมาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2511 ได้ย้ายที่ตั้งไปยังโรงเรียนวัดบ้านฆ้อง ตัดถนนเพชรเกษม (สายเก่า) จนถึงปัจจุบัน วิทยาลัยฯ มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสถานศึกษา ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งจนถึงปัจจุบันดังนี้

พ.ศ. 2480 โรงเรียนประถมช่างทอผ้าโพธาราม

พ.ศ. 2481 โรงเรียนประถมช่างทอผ้าธรรมเสนานี

พ.ศ. 2483 โรงเรียนช่างทอผ้าต่วนภูษาอุทิศ

พ.ศ. 2493 โรงเรียนช่างทอผ้าโพธาราม

พ.ศ. 2518 โรงเรียนเทคนิคอุตสาหกรรมสิ่งทอ

พ.ศ. 2519	วิทยาลัยอาชีวศึกษาราชนบุรี วิทยาเขต 2
พ.ศ. 2522	วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม
พ.ศ. 2523	วิทยาลัยโพธาราม
พ.ศ. 2528	วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

2.4.2 การจัดการศึกษา

เปิดสอนการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 4 ประเภทวิชา ประกอบด้วย

- 1) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำนวน 3 สาขาวิชา ได้แก่
 - 1.1) สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งทอ
 - 1.2) สาขาวิชาเคมีสิ่งทอ
 - 1.3) สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม
- 2) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม จำนวน 8 สาขาวิชา ได้แก่
 - 2.1) สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง
 - 2.2) สาขาวิชาติดตั้งไฟฟ้า
 - 2.3) สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์
 - 2.4) สาขาวิชาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
 - 2.5) สาขาวิชาโครงสร้าง (โลหะการ)
 - 2.6) สาขาวิชาเทคนิคการเชื่อมโลหะ
 - 2.7) สาขาวิชายานยนต์
 - 2.8) สาขาวิชาเทคนิคยานยนต์
- 3) ประเภทวิชาศิลปกรรมจำนวน 3 สาขาวิชา ได้แก่
 - 3.1) สาขาวิชาการออกแบบ
 - 3.2) สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
 - 3.3) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก
- 4) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม บริหารธุรกิจ จำนวน 6 สาขาวิชา ได้แก่
 - 4.1) สาขาวิชาการบัญชี
 - 4.2) สาขาวิชาการตลาด
 - 4.3) สาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก
 - 4.4) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
 - 4.5) สาขาวิชาเทคนิคคอมพิวเตอร์

4.6) สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

5) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่

5.1) สาขาวิชาการโรงแรม

ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยเทคนิคโพธารามเปิดการสอนหลักสูตรโครงการ อาชีวะสร้างช่างฝีมือ จำนวน 1 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาช่างควบคุมอัตโนมัติอุตสาหกรรม

2.4.3 สภาพชุมชน

อำเภอโพธารามในชุมชน มี 19 ตำบล 156 หมู่บ้าน มีการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย เทศบาลเมือง 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองโพธาราม เทศบาลตำบลจำนวน 8 แห่ง ได้แก่

- 1) เทศบาลตำบลบ้านเลือก
- 2) เทศบาลตำบลหนองโพ
- 3) เทศบาลตำบลเจ็ดเสมียน
- 4) เทศบาลตำบลเขาขวาง
- 5) เทศบาลตำบลบ้านสิงห์
- 6) เทศบาลตำบลดอนทราย
- 7) เทศบาลตำบลคลองตาคต
- 8) เทศบาลตำบลบ้านขี้เือง

องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 11 แห่ง ได้แก่

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองข่อย
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลชำระ
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลสร้อยฟ้า
- 6) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชุมพล
- 7) องค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรนด
- 8) องค์การบริหารส่วนตำบลเตาปูน
- 9) องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมเสน
- 10) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชะงุ้ม
- 11) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกวาง

2.4.4 ด้านสาธารณสุข

อำเภอโพธาราม มีโรงพยาบาลของรัฐ 2 แห่ง สถานีอนามัย 29 แห่ง

2.4.5 การประกอบอาชีพ

อำเภอโพธาราม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน 159,424 ไร่ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน นอกจากนั้นก็มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

2.4.6 สภาพเศรษฐกิจ

เทศบาลเมืองโพธารามมีประชากรทั้งสิ้น 9,292 คน เป็นชาย 4,395 คน เป็นหญิง 4,897 คน จำนวนบ้าน 3,668 หลัง ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน มีอาชีพค้าขาย และฐานะทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปอยู่ในระดับที่ดี ประกอบอาชีพแตกต่างกันไป ตามสภาพพื้นที่ ในแต่ละหมู่ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไป ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ เป็นหลัก และมีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำตุ๊กตาผ้าส่งออกจำหน่าย และเปิดร้านจำหน่ายตุ๊กตา

2.4.7 สภาพสังคม

อำเภอโพธาราม เป็นตำบลและเทศบาลเมืองแห่งหนึ่งในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองฝั่งตะวันออก เขตเทศบาลมีเนื้อที่ทั้งหมด 2.60 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม ตำบล โพธารามทั้งตำบล

2.4.8 ปรัชญา อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ของสถานศึกษา

ปรัชญา

“ฝีมือดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำเทคโนโลยี”

อัตลักษณ์

“มีวินัย พอเพียง จิตอาสา”

เอกลักษณ์

“เป็นสถานศึกษาต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา”

2.4.9 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

วิสัยทัศน์

“จัดการอาชีวศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม กำหนดพันธกิจเพื่อให้บรรลุซึ่งวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ดังนี้

พันธกิจที่ 1 ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพ ให้มีคุณธรรมได้มาตรฐาน โดยควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

พันธกิจที่ 2 ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ หุ่นยนต์เพื่ออาชีพและคุณภาพชีวิตของชุมชน และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Thailand 4.0)

พันธกิจที่ 3 พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจที่ 4 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพให้มีคุณธรรม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

พันธกิจที่ 5 บริการวิชาชีพสู่ชุมชน สร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา

พันธกิจที่ 6 เสริมสร้างภาวะผู้นำและการบริหารจัดการศึกษา

พันธกิจที่ 7 จัดระบบการประกันคุณภาพภายใน

พันธกิจที่ 8 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

พันธกิจที่ 9 ส่งเสริมการจัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะทาง

เป้าประสงค์

1) ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ทักษะตามสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2) สถานศึกษาผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีองค์ความรู้ด้านวิชาชีพ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการสื่อสาร สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน

3) สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพเฉพาะทางด้านสิ่งทอ

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ของสถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งผลิตและพัฒนากำลังที่มีคุณภาพตรงตามวิชาชีพ

กลยุทธ์ 1.1 พัฒนาความรู้และทักษะผู้สำเร็จการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพและหลักสูตร

กลยุทธ์ 1.2 ส่งเสริมกิจกรรมด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม ลักษณะที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพ

กลยุทธ์ 1.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ 2.1 ส่งเสริมและพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรม

กลยุทธ์ 2.2 จัดสรรงบประมาณในการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม

กลยุทธ์ 2.3 ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนา
งานวิจัยและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง

กลยุทธ์ 3.1 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจ
สังคมและเทคโนโลยี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ 3.2 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม

กลยุทธ์ 4.1 พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี ในวิชาชีพ การมี
บุคลิกภาพที่เหมาะสมและมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการบริการวิชาชีพสู่ชุมชน

กลยุทธ์ 5.1 บริการวิชาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนและ
สังคม

กลยุทธ์ 5.2 จัดสรรงบประมาณเพื่อบริการวิชาชีพที่สอดคล้องกับ
แผนการบริการวิชาชีพอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 เสริมสร้างภาวะผู้นำและการบริหารจัดการศึกษา

กลยุทธ์ 6.1 บริหารงานในสถานศึกษาโดยผสมผสานความร่วมมือ
ของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ 6.2 พัฒนาระบบสารสนเทศและการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

กลยุทธ์ 7.1 จัดทำระบบและกลไกในการประกันคุณภาพภายใน

กลยุทธ์ 7.2 ส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในจนเกิดประสิทธิผล

ยุทธศาสตร์ที่ 8 เสริมสร้างศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ 8.1 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษา
ในงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กลยุทธ์ 8.2 ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สร้างสรรค์
ผลงาน พัฒนาการศึกษาและสามารถยกระดับให้สูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 9 ส่งเสริมจัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะทาง

กลยุทธ์ 9.1 ส่งเสริมแผนกวิชาจัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะทาง

2.4.10 จุดเด่น

1) มีการส่งเสริมสนับสนุน และบริหารจัดการทางด้านวิชาการ ที่ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ PjBL เรียนเป็นชิ้นงานเป็นโครงการ เน้นทักษะการปฏิบัติจริง ให้ครูได้นำสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างดียิ่ง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

2) มีการดำเนินการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา มีงานทำ ประกอบอาชีพอิสระ และศึกษาต่ออย่างเป็นระบบ สามารถนำมาจัดทำสถิติเพื่อวางแผนในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3) มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียน เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม แสดงออกทางด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยเฉพาะความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเป็นประชาธิปไตย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีภาวะผู้นำ กล้าแสดงออก ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าและร่วมพัฒนาภูมิปัญญาไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยผ่านโครงการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม จริยธรรม โครงการกองทุนการศึกษา โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทต้นแบบแห่งความดีเพื่อประชาราษฎร์ชาวสยาม (เสริมสร้างสถานศึกษาใสสะอาด) โครงการฝึกอบรมเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์กับประเทศไทย โครงการอาชีวบริการ Bike อุ่นไอรัก โครงการ Fix it Center ฯลฯ

4) มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนมีจิตอาสา บริการชุมชน ช่วยเหลือชุมชน โดยการเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม จริยธรรม โครงการกองทุนการศึกษา โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทต้นแบบแห่งความดีเพื่อประชาราษฎร์ชาวสยาม (เสริมสร้างสถานศึกษาใสสะอาด) โครงการฝึกอบรมเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์กับประเทศไทย โครงการอาชีวบริการ Bike อุ่นไอรัก โครงการ Fix it Center โครงการจัดทำหน้ากากอนามัยป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 โครงการจิตอาสาของชมรมวิชาชีพของนักเรียน ฯลฯ

5) มีการวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา มีการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PjBL , RBL , Active Learning และมีการประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

6) มีการสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรรายวิชา

7) มีการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานตำแหน่งสายงานครู มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การอบรมพัฒนางานวิจัยทางการศึกษา สนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนครูในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

8) มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศมีเอกสารประจำชั้นเรียนและรายวิชา ใช้เทคนิควิธีการบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดห้องเรียนเฉพาะทาง ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน รายบุคคลด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ ส่งผลให้วิทยาลัยฯ มีผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริหารจัดการ ชั้นเรียนที่มีคุณภาพ

9) มีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้ครูใช้ในการจัดการเรียน การสอน การสืบค้น และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้เต็มศักยภาพ โดยมี ห้องเรียนห้องปฏิบัติการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ในการจัดการเรียนการสอน สามารถ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

10) มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูจัดทำแผนพัฒนาตนเองและเข้าร่วม กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ ได้รับการพัฒนาตามแผนพัฒนาตนเองและกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ มีการนำผลการพัฒนาตนเองมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลงานจากการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาวิชาชีพ ผลงาน หรือนวัตกรรม ได้รับการยอมรับ และเผยแพร่ มีการจัดตั้งชุมชน แห่งการเรียนรู้ PLC ในสถานศึกษา เพื่อปรึกษาหารือ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และแก้ปัญหาในชั้นเรียน

11) รองผู้อำนวยการ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วม ในการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการของสถานศึกษา ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ สถานศึกษา และใช้นวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบคุณธรรม สถานศึกษาตามรอยพระยุคลบาท สถานศึกษาเฉพาะทางเทคโนโลยีสิ่งทอ เคมีสิ่งทอ และเทคโนโลยี เครื่องนุ่งห่ม

12) มีการจัดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษา มีระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้อย่างรวดเร็ว ตอบสนองการใช้งานได้ดี

13) มีการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนด

14) มีแหล่งเรียนรู้และศูนย์วิทยบริการหรือห้องสมุดที่มีความพร้อมและเพียงพอสำหรับให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และผู้สนใจใช้บริการค้นคว้าหาความรู้ส่งเสริม การเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

15) มีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สำหรับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ในด้านความสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ ประหยัดเวลา บุคลากรและงบประมาณ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ต่อประสิทธิภาพการใช้งาน ในระดับมาก

16) มีการจัดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษา มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้อย่างรวดเร็ว ตอบสนองการใช้งานได้ดี

17) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการอาชีวศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีโครงการแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนจากประเทศอินโดนีเซีย อีกทั้ง ยังมีการรับบริจาคครุภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น

18) มีการพัฒนาและดูแลสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้ สะอาด เรียบร้อย สวยงาม และปลอดภัย มีอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งการเรียนรู้ โรงฝึกงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการผู้เรียนเพียงพอต่อความต้องการ และมีการพัฒนาดูแลสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีแผนงาน โครงการพัฒนาและดูแล รวมทั้งมีการพัฒนา ปรับปรุง ดูแล จัดสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งการเรียนรู้ โรงฝึกงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

19) มีการบริหารจัดการระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบคมนาคม ระบบการสื่อสาร รวมทั้ง การจักระบบรักษาความปลอดภัยภายในสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความสะดวก สำหรับให้บริการทางการศึกษาแก่บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และผู้ให้บริการ ในสถานศึกษา

2.4.11 จุดที่ควรพัฒนา

1) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะหรือปรับปรุงรายวิชา หรือปรับปรุงรายวิชาเดิม หรือกำหนดรายวิชาเพิ่มเติม อย่างเป็นระบบ

- 2) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและแนะแนวผู้เรียนให้สามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดและลดปัญหาการออกกลางคัน
- 3) การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระให้มากขึ้น
- 4) การพัฒนากระบวนการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์
- 5) การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพจากการเข้าร่วมการแข่งขันทักษะวิชาชีพ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

2.4.12 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

- 1) ศึกษาวิเคราะห์คุณภาพที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประเมินและดำเนินการพัฒนา ผูกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากร สามารถพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะได้อย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์อย่างน้อยคนละ 1 รายวิชา
- 2) จัดสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เข้มแข็ง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อเพิ่มจำนวนผู้จบการศึกษาและลดปัญหาการออกกลางคัน
- 3) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้มีจำนวนมากขึ้น
- 4) จัดอบรมครูและนักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ โครงการวิชาชีพ งานสร้างสรรค์ ให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น
- 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมฝึกฝนทักษะวิชาชีพ ในสาระที่มีการแข่งขันให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น

2.4.13 การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสถานประกอบการ

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม สร้างความเชื่อมั่นโดยส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาบุคลากรของวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ครูเจ้าหน้าที่ ให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทักษะการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน นักศึกษาให้จบการศึกษาตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ตามความต้องการของสถานประกอบการโดย วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม มีการบริหารจัดการอย่างมีเป้าหมาย โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพเป็นหลักยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจนมีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงาน ดังนี้

- 1) เป็นสถานศึกษาในโครงการกองทุนการศึกษาในพระราชดำริ ในหลวงรัชกาลที่ 9 และรัชกาลที่ 10 แห่งเดียวของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- 2) เป็นสถานศึกษาคุณธรรม จริยธรรมต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 3) เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2559
- 4) เป็นวิทยาลัยเทคนิคต้นแบบที่จัดการศึกษาแบบโรงเรียนกินนอน (Boarding School)
- 5) เป็นสถานศึกษาเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสิ่งทอ เคมีสิ่งทอ และเทคโนโลยีเครื่องนุ่งห่ม
- 6) เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปี พ.ศ. 2557
- 7) จัดการศึกษาวิชาชีพโดยความร่วมมือ ผลิตร่วมกันกับสถานประกอบการหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศ
- 8) จัดการศึกษาวิชาชีพ โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณธรรมจริยธรรม
- 9) จัดการศึกษาวิชาชีพตามโครงการสถานศึกษาตามพระยุคลบาท และพระราชโอบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10
- 10) เป็นสถานศึกษาที่มีบุคลากรเป็นผู้มีจิตสำนึกรักองค์กร มีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางสถานศึกษาคุณธรรม

2.4.14 การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่บรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ดำเนินการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพการอาชีวศึกษา โดยมีเป้าหมายให้นักเรียน นักศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันได้แก่ การเป็นผู้มีวินัย มีความรับผิดชอบ อ่อนน้อม ถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการประหยัดอดออม เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชน ผ่านการดำเนินโครงการจิตอาสาต่าง ๆ อาทิ โครงการอิเล็กทรอนิกส์มองการณ์ไกลใส่ใจพระวิษณุ โครงการจิตอาสาขยะลงหลุม โครงการบำรุงรักษารถจักรยานยนต์ โครงการสิ่งทออาสาพัฒนาความสะอาด โครงการคนบัญชีชี้ที่จอดรถ เป็นต้น จากการดำเนินงาน พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา ไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียน นักศึกษามีสัมมาคารวะ แต่งกายถูกระเบียบ มีน้ำใจ มีจิตอาสา และมีระเบียบวินัยสอดคล้องกับอัตลักษณ์คุณธรรม “วินัย พอเพียง จิตอาสา” และประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับให้เป็นวิทยาลัยต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นอกจากนี้ ยังมีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการและวิชาชีพซึ่งเกิดจากการมีนวัตกรรมในการบริหารจัดการการศึกษาที่หลากหลาย

โดยมุ่งสู่คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ จนผู้เรียนได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน สถานประกอบการในการรับผู้สำเร็จการศึกษาเข้าทำงาน ซึ่งนับว่าวิทยาลัยฯ ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนด้านการอาชีวศึกษาอย่างแท้จริง

2.5 โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

1) ชื่อโครงการ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

2) ความสอดคล้องกับนโยบาย

การจัดการศึกษาด้านการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของประเทศมีความสอดคล้องกับ 1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เกี่ยวกับการสร้าง ความสามารถ ในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ 2) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” 3) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา 4) สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพทุนมนุษย์ การเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลภาครัฐ 5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) “มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มี กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” และ 6) และสอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

3) ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

4) ลักษณะของโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง

5) หลักการและเหตุผลของโครงการ

เป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาก็เพื่อมุ่งการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะวิชาชีพที่เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคม ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการควบคุม กำกับดูแลและตรวจสอบประเมินคุณภาพการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่องทั้งจากภายในโดยต้นสังกัดและจากการประกันคุณภาพภายนอกโดยมีกฎหมายกำหนดไว้ให้หน่วยงานการศึกษา ต้องดำเนินการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งปัจจุบันกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการดังนี้

(1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

(2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

(3) จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

(4) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

(5) จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี นั้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม มีคุณภาพมีการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยฯ อย่างเป็นระบบโดยการนำข้อกำหนดในกฎกระทรวงดังกล่าวสู่การจัดระบบเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น เป็นที่ยอมรับแก่สังคมโดยทั่วไป โดยดำเนินการตามข้อกำหนดตามที่กฎกระทรวงกำหนดทุกข้อ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาที่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เกิดเป็นบรรทัดฐานการดำเนินงานต่อเนื่องอย่างเป็นพลวัต แก่บุคลากรเพื่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษาอันจะเป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง วิทยาลัยฯ จึงมีเป้าประสงค์ที่จะนำกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยฯ ให้มีความเข้มแข็ง ต่อเนื่องส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

6) วัตถุประสงค์ของโครงการ

6.1) เพื่อจัดกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

6.2) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้น ในด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านการ จัดการอาชีวศึกษาและด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

6.3) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา จากการประเมิน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน ภายใต้กรอบแนวทางการ ประเมินตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา 5 ด้าน 25 ข้อการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา

6.4) เพื่อประเมินความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากการดำเนินโครงการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

6.5) เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนนักเรียน นักศึกษา ผู้แทนผู้ประกอบการ และสถานประกอบการ ที่มีต่อการดำเนินโครงการพัฒนา คุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการ

7) เป้าหมาย

7.1) เป้าหมายเชิงปริมาณ

ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 102 คน

7.2) เป้าหมายเชิงคุณภาพ

7.2.1) กิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดำเนินการครบทั้ง 5 กิจกรรม มีคุณภาพ เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด

7.2.2) ผลการประเมินความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความพึงพอใจในเชิงบวกต่อโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มีผลสัมฤทธิ์ประเมินเป็นไปตามเป้าหมายกำหนด

7.2.3) รองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้แทนนักเรียนนักศึกษา ผู้แทน ผู้ปกครอง และสถานประกอบการ มีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และผลที่เกิด จากการดำเนินโครงการ

7.2.4) ผลสัมฤทธิ์จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนด ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการอาชีวศึกษา และด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมายกำหนด

7.2.5) ผลสัมฤทธิ์จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน ภายใต้กรอบแนวทางการประเมินตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา 5 ด้าน 25 ข้อการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามเป้าหมายกำหนด

8) ระยะเวลาดำเนินการ

ปีการศึกษา 2561 – 2562

9) ขั้นตอนดำเนินงาน

ขั้นตอนการทำงาน	ระยะเวลาดำเนินโครงการ ปีการศึกษา 2561											
	ภาคเรียนที่ 1						ภาคเรียนที่ 2					
	พ.ศ. 2561			พ.ศ. 2561			พ.ศ. 2561 – 2562			พ.ศ. 2562		
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
ขั้นการวางแผน (Plan)												
1. เสนอโครงการ ขออนุมัติฯ	↔											
ขั้นการวางแผน (Plan)												
2. แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงาน	↔											
3. ประชุมฯ ประสานงาน ผู้ที่เกี่ยวข้อง	↔											
ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)												
1. กำหนดมาตรฐาน การศึกษาของ สถานศึกษาให้เป็นไป ตามมาตรฐานการศึกษา แต่ละระดับและ ประเภทการศึกษาที่ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกำหนด		↔	↔									
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัด การศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่ง คุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาและ ดำเนินการตามแผนที่ กำหนดไว้				↔	↔							
3. จัดให้มีการประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพ การศึกษายใน สถานศึกษา								↔	↔			

10) งบประมาณ

ลำดับ ที่	กิจกรรม	จำนวนเงิน ที่ได้รับจัดสรร (บาท)	จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรม (คน)	หมายเหตุ
1	กำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษาแต่ละระดับและ ประเภท การศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการประกาศกำหนด	68,902	102	
2	จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาและดำเนินการตามแผน ที่กำหนดไว้	19,000	102	
3	จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	-	48	ไม่ใช้งบประมาณ
4	ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา	-	48	ไม่ใช้งบประมาณ
5	จัดทำและจัดส่งรายงานผลการประเมิน ตนเอง ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือ หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็น ประจำทุกปี	-	48	ไม่ใช้งบประมาณ

11) กิจกรรมการดำเนินงาน ดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ ดังนี้

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	แผนการดำเนินการ
กิจกรรมที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1.เพื่อจัดทำมาตรฐานการศึกษาตามบริบทของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม 2.เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสะท้อนภาพและเทียบเคียงคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม 3.เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่วิทยาลัยกำหนด	1)เชิงปริมาณ : จำนวนมาตรฐานการศึกษาของ วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม มีความครอบคลุมมาตรฐานการอาชีวศึกษา 2)เชิงคุณภาพ : มาตรฐานการศึกษาสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นเครื่องมือในการสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3-4 ส.ค. 2561
กิจกรรมที่ 2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	1.เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 2. เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่วิทยาลัยฯ กำหนด	1)เชิงปริมาณ : แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธารามจำนวน 1 เล่ม 4 ปีการศึกษา 2)เชิงคุณภาพ : แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม มีความครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาทุกมาตรฐาน	ต.ค – พ.ย. 2562
กิจกรรมที่ 3 จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	1. เพื่อให้มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้รับผิดชอบในแต่ละตัวชี้วัดความสำเร็จ 2. เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข แจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ	1)เชิงปริมาณ : มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพครบทุกมาตรฐาน ประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดความสำเร็จ 2)เชิงคุณภาพ : สามารถรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์จุดเด่น จุดควรพัฒนา และข้อเสนอแนะอย่างมีประสิทธิภาพ	ต.ค.- มี.ค. 2562

11) กิจกรรมการดำเนินงาน (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	แผนการดำเนินงาน
กิจกรรมที่ 4 การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	1. เพื่อให้มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา 2. เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	1) เชิงปริมาณ : มีการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะของคณะประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ได้ครบถ้วนทุกรายการ 2) เชิงคุณภาพ : ผู้เกี่ยวข้องพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะให้มีระดับคุณภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง	มี.ค.- เม.ย. 2562
กิจกรรมที่ 5 จัดทำ และ จัด ส่ง รายงานผลการประเมินตนเอง ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี	1. เพื่อรวบรวมผลสัมฤทธิ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมทั้งหมดของสถานศึกษา 2. เพื่อสรุปผลการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเทียบกับเกณฑ์เป้าหมายคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและมาตรฐานการอาชีวศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด	1) เชิงปริมาณ : ผลการรวบรวมผลสัมฤทธิ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้ครบถ้วนตามมาตรฐานกำหนด 2) เชิงคุณภาพ : ผลจัดทำและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	เม.ย.- มิ.ย. 2562

12) การติดตามและประเมินผล

12.1) ประเมินผลการดำเนินโครงการฯ

12.2) รายงานผลการดำเนินโครงการฯ

13) ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการ

13.1) การดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พ.ศ. 2561 มีระบบ กระบวนการ ขั้นตอนใน

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี

13.2) วิทยาลัยฯ มีผลสัมฤทธิ์จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการอาชีวศึกษา และด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณภาพสูงเป็นไปตามเป้าหมายคุณภาพที่กำหนด

13.3) วิทยาลัยฯ มีผลสัมฤทธิ์จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน ภายใต้กรอบแนวทางการประเมินตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา 5 ด้าน 25 ข้อการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีคุณภาพสูงเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

13.4) รองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความสามารถในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามที่กำหนดในโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยและรายงานประเมินโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

งานวิจัยและรายงานประเมินโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

ทวี อุปสุชิน (2554) ได้ประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตการจัดการศึกษาด้านอาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ของ Daniel Stufflebeam กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 306 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 306 คน ครู จำนวน 148 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 21 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 147 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 928 คน ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล จำนวน 4 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการประเมิน พบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด

3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 4) ผลการประเมินด้านผลผลิต ในด้านผลที่เกิดกับนักเรียนในด้านอาชีพ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด 5) สรุปผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด

ชนิดดา บุปผามาศ (2557) ได้ประเมินโครงการระบบโครงข่ายการเรียนรู้ไร้พรมแดน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการระบบโครงข่ายการเรียนรู้ไร้พรมแดน โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และด้านผลกระทบ (Impact) 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงการระบบโครงข่ายการเรียนรู้ไร้พรมแดน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างของรองผู้อำนวยการ จำนวน 6 คน ครู จำนวน 6 คน และนักเรียน จำนวน 373 คน ที่ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) และข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 4 คน รองผู้อำนวยการ สถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้ดูแลระบบ จำนวน 6 คน และการสนทนากลุ่มของรองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน และครูผู้ดูแลระบบ จำนวน 3 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการประเมิน พบว่า 1. ผลการประเมินโครงการระบบโครงข่ายการเรียนรู้ไร้พรมแดน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการประเมินแต่ละด้านพบว่า 1) ด้านบริบท มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยวัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมมากที่สุด และควรปรับปรุงด้านการติดต่อประสานงาน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยความถูกต้องครบถ้วน และ ทันสมัยของบทเรียนมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด และควรปรับปรุงด้านงบประมาณการเบิกจ่าย 3) ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยการพัฒนาบุคลากรมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด และควรปรับปรุงด้านการนิเทศ กำกับติดตาม การดำเนินงาน 4) ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยความรู้ความเข้าใจในการบริการด้านบทเรียน มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด

และควรปรับปรุงด้านความพึงพอใจในการเข้าใช้งาน และ 5) ด้านผลกระทบ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยครูผู้สร้างสื่อการสอนที่หลากหลายมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด และควรปรับปรุงด้านความพึงพอใจ ของผู้ใช้งาน 2. แนวทางการพัฒนาโครงการระบบโครงข่ายการเรียนรู้ไร้พรมแดน โรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า 1) การติดต่อประสานงานควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางที่ชัดเจน 2) งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ควรจัดหาให้เพียงพอ กับ ความต้องการ โดยเทียบกับปริมาณขนาดของโรงเรียนแต่ละแห่ง และควรมีการดำเนินการเบิกจ่ายอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ทั่วถึง เชื่อมต่อง่าย 3) การนิเทศ กำกับติดตาม ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีการดูแลอย่างใกล้ชิด 4) การเข้าใช้งานในระบบควรเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว และพัฒนาบทเรียนให้น่าสนใจ และ 5) การสร้างแรงจูงใจในการใช้งานควรเปิดเวทีนำเสนอผลงานและควรมีการให้รางวัลสนับสนุน

รมย์ พะโยม (2557) ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และ 2) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 56 คน รองผู้อำนวยการในสังกัด จำนวน 127 คน ครูในสังกัด จำนวน 320 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 127 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและการวิเคราะห์เอกสาร

สรุปผลการประเมิน พบว่า สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการมีความเหมาะสม ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ โดยเรียงตามลำดับ คือด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต และด้านกระบวนการ ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีคะแนนความเหมาะสมสูงสุด สามลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมนิเทศ 100% กิจกรรมวาระการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ และกิจกรรมระบบประกันคุณภาพภายในเข้มแข็ง ตามลำดับ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยพัฒนาการสูงขึ้น ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

อุไร จุ้ยกำจร (2557) ได้ทำการประเมินการจัดการเรียนการสอนเสริม เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้รูปแบบการประเมินซีป (CIPP Model) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อศึกษา

ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือระยะที่ 1 การประเมินการจัดการเรียนการสอน ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับวิชาที่ปรับปรุงใหม่ เครื่องมือประเมินเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80/80

ผลการประเมินพบว่า 1) การประเมินภาพรวมนักเรียน เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอน 2) เมื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อผลการปรับปรุง อยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการทดสอบประสิทธิผลการเรียนรู้เมื่อเปรียบเทียบเกณฑ์พบว่า คะแนนสอบของผู้เรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับร้อยละ 85.18

จันทน์ วิจิตร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดย การมีส่วนร่วมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา การดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของครู กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู จำนวน 319 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ รองผู้อำนวยการ จำนวน 5 คน โดยเลือกสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วม ของครูในภาพรวมการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบ บริหารและสารสนเทศ และด้านที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ปัญหาการดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู ในภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด คือการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 3) แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของครูซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ พบว่าควรดำเนินงานโดยการจัดประชุม

ชี้แจงครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันวางแผนดำเนินงาน ทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรใช้วงจรคุณภาพ PDCA และให้รองผู้อำนวยการ ครูผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบ ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและเผยแพร่รูปแบบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำผลการประกันคุณภาพการศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ภาพรวมมีระดับการนำไปใช้ในปัจจุบันตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศ อยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศ อยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งการนำผลการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศทั้ง 7 หมวด ยังไม่เห็นเชิงประจักษ์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นแนวทางสำคัญ 2) รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ ได้มีแนวคิดและค่านิยมหลักของรูปแบบ คือ 1) การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา 2) การบริหารบนฐานของข้อมูลและสารสนเทศ 3) การตัดสินใจทางการบริหารตามผลการประเมิน 4) การรายงานผลลัพธ์การดำเนินงาน 5) การพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 6) การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ส่วนกลไกและกระบวนการบริหารของรูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดทฤษฎี ระบบเป็น 3 ขั้นตอน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input)

กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) พร้อมกับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติที่เป็นรองผู้อำนวยการชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ได้ให้ความเห็นว่างค์ประกอบทั้ง 10 องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พร้อมกับรูปแบบได้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model)

สำหรับรายงานประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model) มีดังนี้

นันทะ ศรีเจริญโชติ (2551) ได้ประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบ้านแม่แป๊ะ จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมโครงการ ความสอดคล้องและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ เกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ผู้รับผิดชอบโครงการ ความพร้อมของสถานที่ ความเพียงพอของงบประมาณ และความเหมาะสมของปัจจัยในการดำเนินงาน ประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ครู และการนิเทศติดตามโครงการ ประเมินผลผลิตของโครงการ เกี่ยวกับปริมาณของแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา ทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทักษะการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการ ผลการประเมินพบว่า ทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิตผ่านเกณฑ์การประเมิน และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สุภา เวียงชัยภูมิ (2553) ได้ประเมินโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix It Center) วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการดำเนินการโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix It Center) วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ โดยใช้รูปแบบซีป โมเดล (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมิน ได้แก่ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน ครูจำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่ จำนวน 7 คน นักศึกษา จำนวน 80 คน ประชาชนผู้ร่วมปฏิบัติหน้าที่ช่างซ่อมประจำศูนย์ จำนวน 25 คนรวมทั้งสิ้น 140 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป หาสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows) ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละศูนย์ มีผลการประเมินปรากฏดังนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า การปฏิบัติงานโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิมีความเหมาะสม ในระดับมาก

2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยสารพัดช่างชัยภูมิ ได้สร้างความพึงพอใจให้ผู้ใช้บริการในระดับ

3) ด้านกระบวนการ พบว่า รายการที่มีการที่มีความเหมาะสมในระดับ

4) ด้านผลผลิต พบว่า ผลการดำเนินงานที่มีการให้บริการประชาชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เกือบทุกรายการ

ขวัญภา อุณหกานต์ (2553) ได้ประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) และเพื่อหาแบบปฏิบัติที่ดี (best practice) ของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี กลุ่มตัวอย่างของการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี จำนวน 1,134 คน กลุ่มตัวอย่างในการหาแบบปฏิบัติที่ดี จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้การประเมิน ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการประเมินพบว่า ตอนที่ 1 การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี 1) ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และของโรงเรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน มีความชัดเจน เห็นความสำคัญของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ บุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีจำนวนเพียงพอ กิจกรรมมีความเหมาะสม มีการประสานงานร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนดำเนินการโครงการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ มีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในวางแผนการดำเนินงานครบทุกกิจกรรม และเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วยการประเมิน 2 ด้าน ดังนี้ 4.1) ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.2) ด้านผลกระทบ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เพิ่มมากขึ้น และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 2 การหาแบบปฏิบัติที่ดีของโครงการคุณธรรม

นำความรู้สู่ความดี โรงเรียนที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีของโครงการคุณธรรมนำความรู้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขากำแพง 1) ด้านบริบท พบว่า บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการมีความตระหนัก ในความสำคัญของโครงการ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานมีอย่างเพียงพอ มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน 3) ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการจะดำเนินการตามแผนที่วางไว้ มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะตลอดการดำเนินกิจกรรม 4) ด้านผลผลิต แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้ 4.1) ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น 4.2) ด้านผลกระทบ พบว่า ชุมชนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ให้การยอมรับและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก

วิสัยพรณ์ เสรีวัฒน์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นหาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างปี 2553-2554 ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่าง การวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) ประชากร คือ โรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 381 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า และการวิจัยพหุกรณีศึกษา (multi-cases study) พื้นที่ในการศึกษา เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล 6 โรงเรียน ใน 6 ภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการ ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีความคาดหวังให้นักเรียนมีความเป็นเลิศวิชาการ สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่คุณภาพในระดับมาก แต่ควรจะปรับเป็นมาตรฐานสากลทั้งระบบ และทำทุกระดับชั้นทั่วประเทศ

2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าครู รองผู้อำนวยการ และปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียนมาตรฐานสากลมีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก แต่ครูและรองผู้อำนวยการขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ควรปรับปรุงให้มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดีย ทุกกลุ่มสาระ และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทั่วประเทศ

3) ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติตามแผนนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ 7 หมวด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด

4) ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นเลิศวิชาการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก อยู่ในระดับมาก

5) ด้านผลกระทบ พบว่า ครูมีการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ครูและนักเรียนมีเครือข่ายร่วมพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น โดยภาพรวม พบว่า รองผู้อำนวยการ ครู นักเรียนได้รับเกียรติบัตร รางวัล และเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำคัญต่างๆ ในทุกระดับ

ชินิกานต์ ลภวงค์ (2556) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กต้นแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการ ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย จำนวน 208 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม 3 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินบริบท พบว่า โครงการมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูมีความต้องการ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบคละชั้น 2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า ด้านงบประมาณและ สื่อเทคโนโลยี มีความเพียงพอต่อการบริหารจัดการด้านบุคลากรส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน 3) ผลการประเมินกระบวนการพบว่า โรงเรียนดำเนินงานตรงตามภารกิจของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) ด้านการประเมินผลผลิตพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมปีการศึกษา 2552 สูงกว่าปีการศึกษา 2551 และด้านความพึงพอใจใน การจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า อยู่ในระดับมาก

นุวัฒน์ อุทาสวัสดิ์ (2559) ได้ประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนบัวใหญ่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านสภาพ แวดล้อมของโครงการ 2) ประเมินด้านปัจจัยการดำเนินงานของโครงการ (3) ประเมินด้านกระบวนการของโครงการ 4) ประเมินด้านผลผลิตของโครงการ ซึ่งประกอบได้ด้วย 4.1) การประเมินการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู 4.2) การประเมินความสามารถในการอ่าน การคิดวิเคราะห์และ เขียนของนักเรียน 4.3) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกระดับชั้น 4.4) การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อโครงการนิเทศภายใน 4.5) การประเมินความยั่งยืนใน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย รองผู้อำนวยการจำนวน 5 คน ครูจำนวน 89 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 14 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการได้แก่แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อม แบบสอบถามด้านปัจจัยการดำเนินงาน แบบสอบถามด้านกระบวนการ แบบสอบถามด้านผลผลิต เป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Method) การวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการประเมินพบว่า 1. การประเมินด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ โดยรองผู้อำนวยการ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสม สอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน 2. การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรองผู้อำนวยการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสม เพียงพออยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน 3. การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ โดยรองผู้อำนวยการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินงานสอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายใน 5 ขั้นตอน พบว่า การประเมินผลการนิเทศมีกิจกรรมได้แก่ กิจกรรมประเมินผลการนิเทศ มีความเหมาะสมของขั้นตอน การดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือการสร้างขวัญและกำลังใจ มีกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการสร้างขวัญและกำลังใจ และการวางแผนการนิเทศ มีกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมประชุมระดมสมอง ส่วนการสร้างความเข้าใจและเตรียมการนิเทศมีกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมประชุมครูกิจกรรมอบรมครู และการปฏิบัติการนิเทศมีกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมให้คำปรึกษา กิจกรรมศึกษาเอกสาร กิจกรรมสาธิต การสอน กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตการสอน กิจกรรมศึกษาดูงาน กิจกรรมจัดนิทรรศการ

4. การประเมินผลผลิตของโครงการ ในภาพรวมผ่านเกณฑ์ทุกการประเมิน ดังนี้ 4.1 การประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โดยรองผู้อำนวยการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.2 การประเมินความสามารถในการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โดยครู พบว่ามีการปฏิบัติการอ่าน การคิดวิเคราะห์และเขียนของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.3 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกระดับชั้น 4.3.1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบัวใหญ่ โดยครู พบว่า มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.3.2 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบัวใหญ่ โดยครู พบว่า มีระดับผล

การเรียนรู้รวมผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.4 การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อโครงการนิเทศภายในของโรงเรียนบัวใหญ่ ปีการศึกษา 2559 โดยครู พบว่า มีครูมีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.5 การประเมินความยั่งยืนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูเมื่อผ่านระยะเวลาไปได้ 1 ภาคเรียน โดยรองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม พบว่า มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาภาพรวมของคะแนนเพิ่ม ลดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูเมื่อผ่านระยะเวลาไปได้ 1 ภาคเรียน พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น (เพิ่ม 0.03) แสดงให้เห็นว่าในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูยังคงมีความยั่งยืนแม้เวลาผ่านไป

แมตส์ (Matz, 1981) ได้ประเมินโครงการศึกษาด้านโภชนาศาสตร์ในโรงเรียนชนบทของรัฐเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกาโดยใช้รูปแบบการประเมิน (CIPP Model) ผลการประเมิน พบว่าด้านบริบท นักเรียนมีความต้องการที่จะศึกษาด้านโภชนาศาสตร์ในระดับมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้น การพัฒนาโครงการ การได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชาวบ้าน ครู รองผู้อำนวยการ และบุคลากรที่อยู่ในหน่วยบริการ ในระดับมาก ด้านกระบวนการ ครูอาจารย์มีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนมีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด และด้านผลผลิต นักเรียนมีความรู้ด้านโภชนาศาสตร์ในระดับมาก

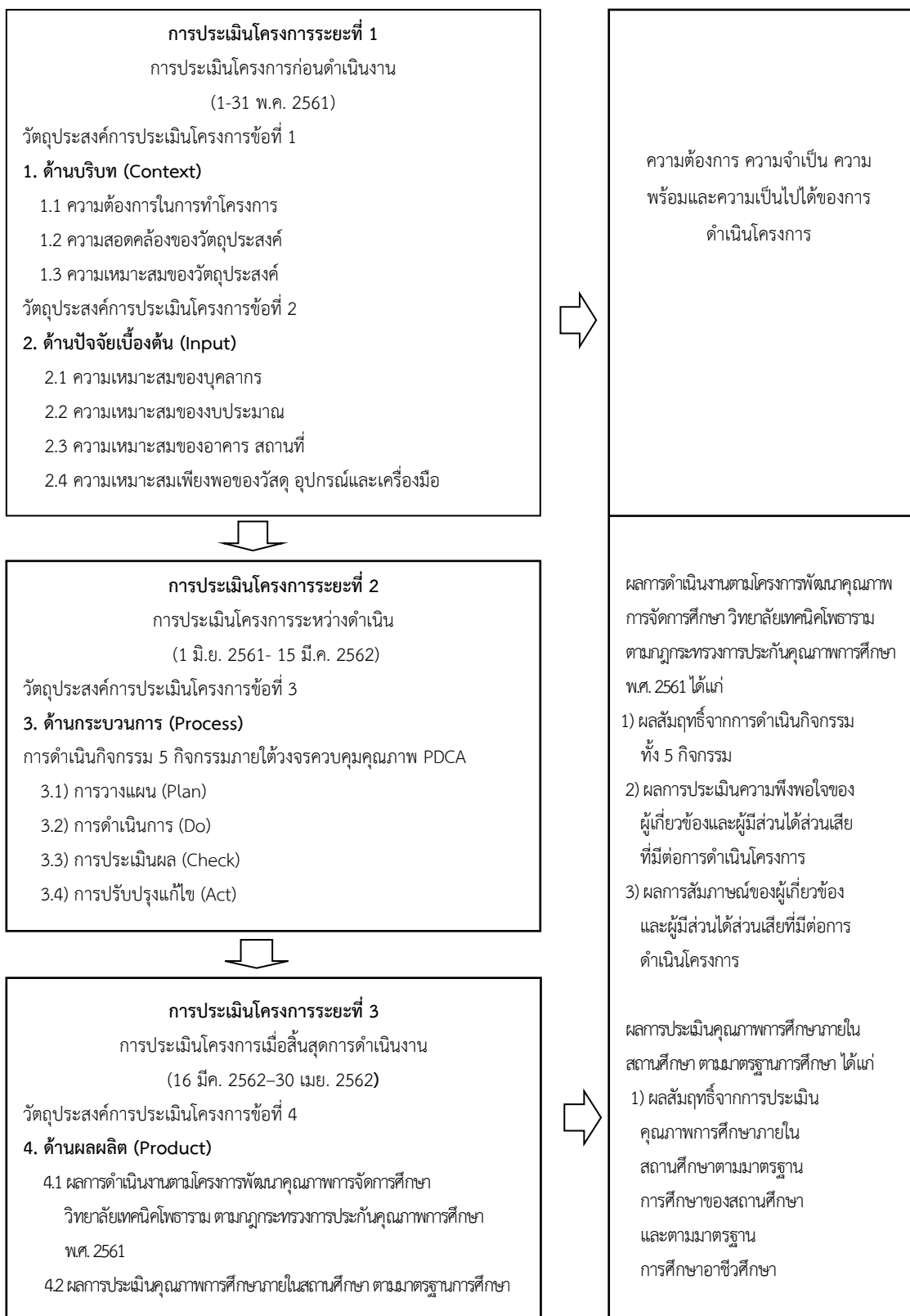
ลีเลย์ (Lelley, 1983) ได้ศึกษาการประเมินโครงการศึกษาวิชาชีพของวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยอาร์คันซอ ผลการประเมิน พบว่า ผู้จบการศึกษามีความพึงพอใจในหลักสูตรในระดับน้อย และต้องการให้มีการทบทวนกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ารับการศึกษาและกระบวนการนิเทศ ผู้เข้ารับการศึกษามีความพึงพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยและรายงานประเมินโครงการที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยสรุป พบว่า การประเมินโครงการด้วยรูปแบบซิปป์ได้รับความนิยมอย่างมาก ผู้ประเมินจึงนำมาใช้เป็นแนวทางการประเมินโครงการในครั้งนี้ เพราะจะทำให้ทราบว่าโครงการมีสถานะแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่ การดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ผลผลิตที่ได้รับจากโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ซึ่งจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของรองผู้อำนวยการที่จะแก้ไข ปรับปรุง หรือล้มเลิกโครงการ และพบว่าการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบซิปป์เป็นการประเมินที่เป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่วางแผน ตั้งวัตถุประสงค์ ต่อมาก็ประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เลือกวิธีที่เหมาะสม และเมื่อมีการนำโครงการไปใช้จะประเมินกระบวนการ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการ และสุดท้ายเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการของโครงการจะประเมินผลผลิต ช่วยให้มองเห็น

ความสัมพันธ์สอดคล้องกันของส่วนต่าง ๆ ของโครงการ และจุดแก้ไขของโครงการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษารายงานประเมินโครงการด้วยรูปแบบชิป (CIPP Model) ดังกล่าวข้างต้น พบว่า ส่วนใหญ่ผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และผ่านเกณฑ์การประเมิน

2.7 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

จากที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินโครงการเพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้ประเมินจึงสนใจที่จะประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยนำรูปแบบการประเมินโครงการแบบชิป (CIPP Model) มาใช้ในการประเมินโครงการ เนื่องจากเป็นการประเมินอย่างมีระบบ มีกระบวนการรวบรวมและสกัดข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจได้ถูกต้อง เป็นการประเมินโครงการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำการประเมิน 4 ด้าน คือการประเมินบริบท (Context) เพื่อรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาที่ช่วยวางแผนโครงการ ให้เป็นไปตามความต้องการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input) เพื่อที่จะค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม ที่จะอำนวยความสะดวกให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ การประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินที่ค้นหาข้อบกพร่องแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ระหว่างดำเนินการ การประเมินผลผลิต (Product) และผลกระทบ เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อให้การประเมินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ประเมินได้กำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ ดังภาพที่ 2-8

ภาพที่ 2-8 แสดงกรอบแนวคิดในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561